

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

ÎNFĂPTUIREA NOII REVOLUTII AGRARE

Universitatea de Științe Economice
SALA DE LECTURĂ

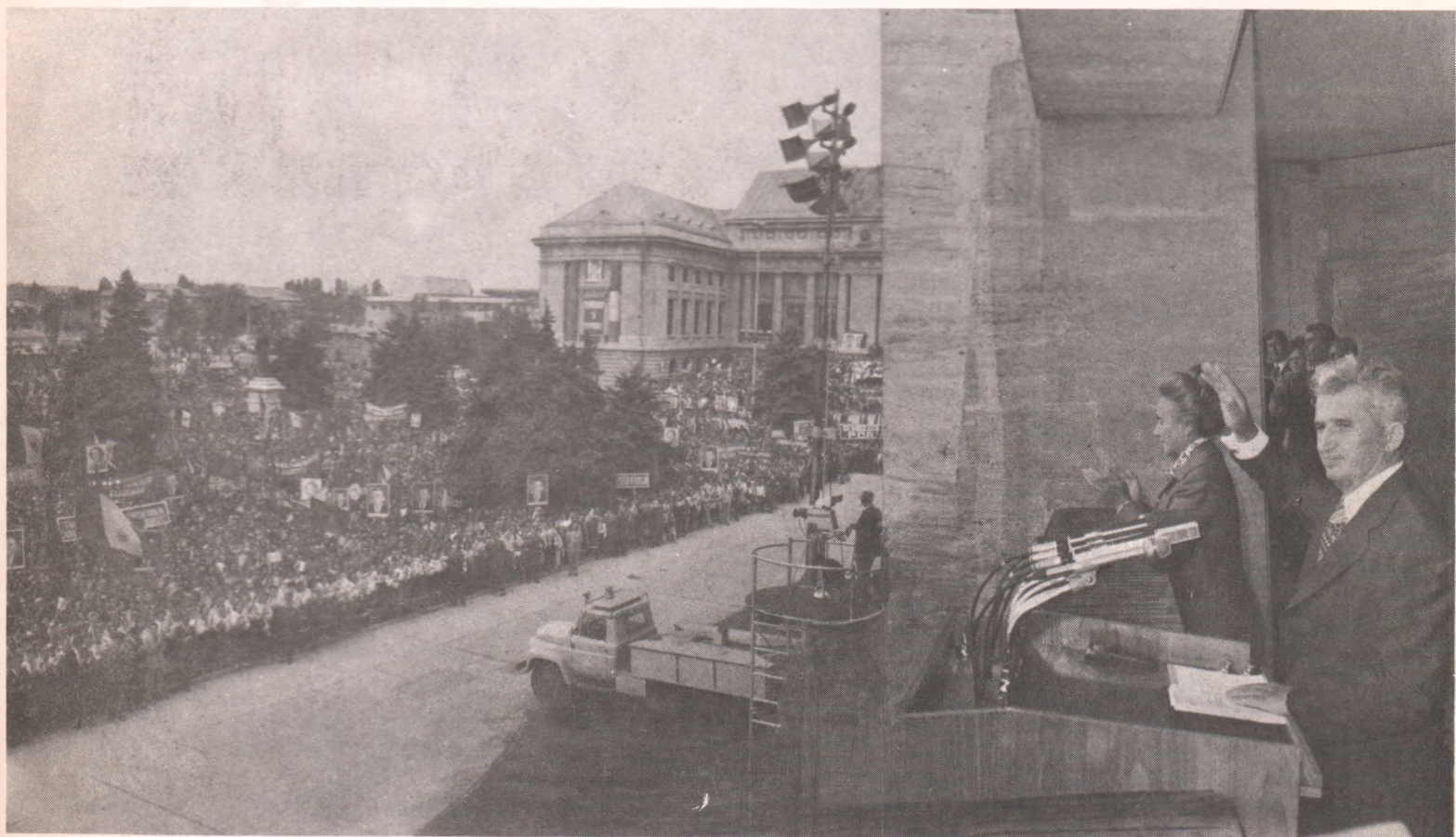
- DEZVOLTAREA BAZEI FURAJERE ȘI ACCELERAREA CREȘTERII PRODUCȚIEI ZOO-TEHNICE
- OPTIMIZAREA TEHNOLOGIILOR DE PRODUCȚIE ÎN UNITĂȚILE AGRICOLE
- APLICAREA CONSECVENTĂ A PRINCIPIILOR MECANISMULUI ECONOMICO-FINANCIAR

Sub semnul unității de neclintit a poporului în jurul partidului, al secretarului său general

Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în județul Prahova

În cursul vizitei de lucru a secretarului general al partidului, a fost examinat cu exigență, la fața locului, stadiul îndeplinirii obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R.

Dând glas hotărârii lor de a transpune în viață în cel mai scurt timp indicațiile și orientările trasate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenii muncii din unitățile vizitate s-au angajat să îndeplinească exemplar sarcinile ce le revin în acest an și în întregul cincinal.

Imagine de la marea adunare populară din municipiul Ploiești

Știința în slujba păcii și dezvoltării

- Al XVI-lea Congres internațional de istoria științei
- Simpozionul internațional „Oamenii de știință și pacea“
- Al II-lea Congres național de chimie

ATMOSFERA DE INALTĂ EMULAȚIE SPIRITUALĂ ce se întregărează, ca un element cu caracter peren, în viața Capitalei țării noastre, a fost îmbogățită, în acest generos început de septembrie, de o suită de manifestări științifice cu largă deschidere internațională, care prin problematica abordată, prin mesajul lor umanist, au atestat, o dată mai mult, prețuirea de care se bucură România pe arena mondială. Dar, desigur, elementul ce unește aceste evenimente științifice nu au doar acest caracter exterior. Cel de al XVI-lea Congres internațional de istoria științei, simpozionul internațional „Oamenii de știință și pacea“, și cel de al II-lea Congres național de chimie s-au desfășurat într-o legătură de esență ale cărei resorturi rezidă în interdependențele profunde ce iau naștere, în societatea contemporană, între știință, pace și progres social. Totodată însă, alegerea orașului București drept gazdă a celor două

manifestări internaționale — foruri științifice al căror prestigiu a fost potențat prin faptul că lucrările lor s-au desfășurat sub înaltul patronaj al președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și al tovarășei academicienei doctor inginer Elena Ceaușescu —, evidențiază un deplin acord între principiile politicii externe românești și idealurile majore ale umanității.

Aplecându-se asupra investigării istoriei științei, urmărind să încadreze trecutul în prezent și viitor, să ofere noi posibilități de interpretare fenomenelor specifice lumii de astăzi, Congresul internațional de istoria științei a dobândit semnificația unui act de conștiință colectivă. Un act de autocunoaștere a comunității științifice mondiale, un prilej de reflecție asupra efectelor implicării deopotrivă a științei, ca formă de creație culturală, și a oamenilor de știință în viața planetei. Căci astăzi, mai mult decât oricând în istoria uma-

nității, înțelegerea rolului transformator al științei în societate nu poate fi disociată de preocupările intelectuale ale celor care contribuie efectiv la îmbogățirea acestui domeniu al cunoașterii umane. Evenimente de tristă amintire au dovedit că produsele muncii științifice nu se transformă de la sine în fapte de progres social, ele fiind adesea deturnate de la sensul lor umanist fundamental. Implicarea omului de știință în procesul de perfecționare a structurilor sociale și politice existente pe plan mondial, participarea sa la găstrea soluțiilor de promovare a progresului economico-social, de înlăturare a cauzelor ce subminează pacea și prosperitatea omenirii apar astăzi ca o datorie firească a fiecărui om de știință.

Tocmai asemenea nobile preocupări ale comunității științifice au constituit nucleul discuțiilor purtate de oamenii de știință din numeroase țări ale lumii în cadrul simpozionului „Oamenii

Imagine de la întâlnirea tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu cu participanții la simpozionul „Oamenii de știință și pacea“

de știință și pacea", ale cărui lucrări s-au desfășurat sub semnul dorinței celor prezenți de a se cunoaște și înțelege mai bine, de a conlucra mai strâns și mai ferm pentru a pune cucceririle științei în slujba cauzei nobile a păcii, a dezvoltării și propășirii tuturor popoarelor — subliniind marele rol pozitiv pe care oamenii de știință îl pot juca pe arena mondială. Într-un vibrant mesaj adresat participanților la simpozion, președintele României socialiste, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** exprima convingerea, de un profund umanism, că „**Locul oamenilor de**

forța de argumentare, pentru a determina pe adepții înarmării să-și schimbe opțiunile, pentru a influența guvernele, parlamentele, pe oamenii politici să promoveze o politică de pace, înțelegere și colaborare, să renunțe cu desăvârșire la folosirea forței și la amenințarea cu forța, asigurând soluționarea tuturor problemelor litigioase numai și numai pe cale pașnică, prin tratative!”

Știința are o incontestabilă vocație umanistă. Ea unește, pe tărîmul nobil al cunoașterii, oameni și popoare, iar roadele sale trebuie să devină un bun

prețuirea de care România socialistă, politica sa, animată de înaltă răspundere față de destinele umanității, se bucură peste hotare.

Congresul are totodată menirea să traseze căile cele mai eficiente prin care cercetarea din domeniul chimiei — sector de mare forță și prestigiu al cercetării românești, la a cărui dezvoltare pe temeiul unor tradiții generoase, tovarășa academician Elena Ceaușescu și-a adus o inestimabilă contribuție, va susține programele de dezvoltare economico-socială a țării. „O contribuție importantă la realizările industriei chi-

Aspect de la deschiderea lucrărilor celui de al II-lea Congres național de chimie

știință, vital interesați în cauza progresului și păcii, este alături de popoarele care luptă pentru apărarea vieții și muncii lor, pentru dreptul de a-și făuri destinul în mod liber, fără nici un amestec din afară, în scopul propriei propășiri materiale și spirituale. Indiferent de deosebirile de concepții filozofice, politice, religioase, oamenii de știință trebuie să-și unească tot mai strîns rindurile și, împreună cu forțele iubitoare de pace, antiimperialiste, de pretutindeni, să se ridice împotriva politicii imperialiste, de dominație, împotriva războiului, pentru o lume a dreptății, egalității și păcii”.

Idee generoasă, care fructificînd în cadrul lucrărilor simpozionului a condus la crearea unui Comitet internațional de inițiativă chemat să inițieze acțiuni ale oamenilor de știință pentru apărarea păcii, pentru stoparea cursei înarmărilor și pentru pregătirea unui Congres mondial al oamenilor de știință în slujba păcii. „Pătrunși de răspunderea pe care o avem în fața științei și a umanității, se spune în Apelul participanților la simpozion, conștienți fiind că nu putem construi un viitor acceptabil fără un prezent al păcii, să ne mobilizăm puterea de convingere,

al tuturor. Știința constituie, totodată, una din căile cele mai importante de integrare creatoare a valorilor naționale în comunitatea mondială. Această dimensiune globală a muncii de cercetare științifică este ilustrată pregnant de spiritul și semnificația celui de-al II-lea Congres național de chimie. Bucurîndu-se de o largă participare internațională, Congresul a constituit un nou prilej de afirmare a unității indestructibile ce se realizează între politica externă și cea internă promovate de țara noastră, a preocupărilor eminentamente pașnice, puse în slujba progresului economic și social, ale oamenilor de știință români.

Constituind un prilej de bilanț fructuos al progreselor înregistrate în dezvoltarea unei ramuri care, în urmă cu cîteva decenii, era reprezentată doar simbolic pe harta economică a țării, cel de al II-lea Congres național de chimie oferă imaginea clară a statului științei, al celor ce activează în acest domeniu, îl au în România. Totodată, prestigioși oameni de știință de peste hotare, prezenți la Congres, au exprimat admirația lor față de realizările cercetării științifice românești în domeniul chimiei, au făcut cunoscută

mice, la perfecționarea continuă în acest domeniu — arăta tovarășa Elena Ceaușescu în cuvîntarea rostită la deschiderea lucrărilor Congresului —, au adus și aduc cercetarea și ingineria tehnologică — care au cunoscut o puternică dezvoltare mai ales în perioada de după Congresul al IX-lea al partidului. Dispunem, în prezent, de un puternic detașament de cercetători și oameni de știință în domeniul chimiei capabili să soluționeze probleme științifice și tehnice complexe, să asigure dezvoltarea dinamică a acestei importante ramuri a economiei naționale”.

Subordonînd integral rezultatele cercetării științifice în general — și în particular cercetările din domeniul chimiei — obiectivelor de progres economic și social, dezvoltării pașnice a țării, România demonstrează odată mai mult consecvența politicii sale de pace, unitatea dintre principiile politice de echitate și dreptate promovate pe plan extern și a celor puse în practică la nivelul economiei naționale în slujba prosperității poporului nostru, a ridicării neconținute a nivelului său de civilizație socialistă.

PLAN ● ANGAJAMENTE

FONDURILE FIXE DIN DOTARE — UTILIZATE LA NIVELURI SUPERIOARE

REALIZAREA INTEGRALĂ, la vreme a sarcinilor importante din planul acestui an și cincinal, privind sporirea cantitativă și calitativă a producției fizice și nete la nivelul cerințelor tot mai exigente și diversificate ale beneficiarilor interni și ale exportului, face necesară concentrarea preocupărilor nu numai către înzestrarea în continuare a întreprinderilor noastre cu mașini, utilaje, instalații și tehnologii moderne, ci și folosirea acestora la capacități ridicată, cu un înalt randament. Creșterea efortului organizațional și creativ în fiecare întreprindere pentru o utilizare cât mai rațională a tuturor mijloacelor de muncă și a suprafețelor de producție prezintă concomitent, și la producător, o serie de avantaje de mare importanță, ce se reflectă în reducerea costurilor de fabricație și creșterea productivității muncii, sporirea beneficiilor și diminuarea necesarului de noi investiții în capacități de producție suplimentare.

În acest context, în marea întrecere socialistă care se desfășoară în întreaga țară pentru utilizarea superioară a potențialului tehnico-productiv și în întreprinderile din județul Sibiu — județ puternic industrializat, cu o veche și valoroasă tradiție muncitorească, care dispune azi de o zestre tehnică complexă și modernă — se înregistrează o convergență a preocupărilor în direcția utilizării judicioase a fondurilor fixe disponibile la un nivel cât mai ridicat prin perfecționarea calificării lucrătorilor, asigurarea exploatării, întreținerii și reparării lor competente, de calitate, perfecționării aprovizionării locurilor de muncă, identificării și atragerii operative în circuitul productiv a rezervelor existente.

O dinamică ascendentă a indicilor de folosire a mașinilor

INVESTIGAȚIILE EFECTUATE în cadrul unor întreprinderi sibiene, în special din ramura construcțiilor de mașini, relevă în mod clar că gradul de folosire a capacităților de producție a cunoscut în dinamică creșteri continue (cu excepția întreprinderii mecanice Mîrșa, aflată în plin proces de schimbare a structurii producției, în care trecerea la construirea autobasculantelor grele de 50 și 100 tone a avut în mod firesc într-o primă fază influențe asupra utilizării mașinilor și utilajelor), așa cum rezultă din tabelul nr. 1.

Cifrele prezentate evidențiază faptul că întreprinderile analizate au realizat în cursul cincinalului trecut indici de utilizare mai mari de la an la an, rezultatele fiind în continuare amplifica-

Tabelul nr. 1
Indicele de utilizare a fondului de timp disponibil

Întreprinderea	Realizat în anii :			
	1976	1978	1980	7 luni 1981
„Automecanica“				
Medias	84,5	90,2	87,1	87,2
„Mecanica“				
Mîrșa	80,2	84,9	83,9	79,1
Piese Auto				
Sibiu	73,3	85,2	86,5	86,7
„Independența“				
Sibiu	74,8	85,7	86,8	86,9
Utilaje și Accesorii				
Agnita	80,1	86,4	90,1	90,3
Total M.I.C.M. (din județ)	73,9	85,6	85,1	86,6

te în 1981. Aceste rezultate se datoresc : ● unei mai complete încărcări a mașinilor, utilajelor și instalațiilor pe schimb, realizată printr-o programare calitativ superioară a fabricației, ● pregătirii tehnologice mai judicioase, mai complexe și complete ● asigurării mai bune a locurilor de muncă cu materii prime, materiale și S.D.V.-urile necesare ● mai bunei întrețineri și reparări a mașinilor ș.a. De altfel, luarea unor astfel de măsuri a permis ca la nivelul județului, în anul 1980 de pildă, majoritatea mașinilor-unelte — din grupele analizate — să ajungă la indici de utilizare de 86%, iar în 1981 să depășească și mai mult acest nivel (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Grupa de mașini	Indicele de utilizare a fondului de timp disponibil în 1980 din întreprinderile din M.I.C.M.		Realizări semestrul I 1981
	1980	1981	
● Total mașini-unelte (în secții de bază, scularii și secții indirect-productive)	85,1	86,2	
din care :			
— strunguri paralele	86,7	86,4	
— strunguri carusel	84,2	78,2	
— strunguri automate și semiautomate	90,5	90,5	
● Mașini de alezat și frezat orizontale (total)	81,7	87,1	
— mașini de frezat universale	81,9	82,6	
— mașini de frezat verticale	86,2	86,7	
— mașini de frezat portale	89,3	97,9	
— mașini de prelucrat roți dințate	91,1	81,5	
— mașini de rectificat	80,6	81,3	

În acest cadru merită relevată în mod special experiența înaintată dobândită în domeniul utilizării în grad înalt a tehnicii din dotare de întreprinderea de piese auto Sibiu. De mai mulți ani, în această unitate s-a încetățenit o foarte clară concepție tehnologică în ce privește utilizarea rațională a fondurilor fixe, specialiștii din serviciile funcționale și din secțiile productive, tehnicienii și muncitorii știind exact ce au de făcut și ce să ceară de la colaboratorii lor din întreprindere sau din afara ei. Procesul complex de utilizare optimă a mașinilor și utilajelor este conceput aici în mod dinamic și evolutiv, operându-se în mod continuu și sistematic îmbunătățiri de ordin tehnic și organizațional în activitatea de producție, ori de câte ori situația o cere. În această întreprindere, ce-și desfășoară activitatea într-un domeniu de mare importanță al construcțiilor de mașini (sistemele de suspensie, de direcție ș.a.), aplicarea metodelor moderne de programare a producției (tehnica firelor de așteptare), policalificarea (stăpinirea de către un muncitor a două meserii), poliservirea fondurilor fixe (lucrul unui muncitor chiar și la trei mașini), programarea judicioasă și repectarea riguroasă a graficelor de reparații și revizii a utilajelor (înainte ca acestea „să cadă“ datorită suprasolicității) reprezintă instrumente concrete de lucru în desfășurarea programului de fabricație.

Alături de aceste realizări bune, trebuie menționat faptul că în fiecare unitate economică există încă în continuare însemnate rezerve de sporire a gradului de utilizare a fondurilor fixe. Pentru atragerea lor în circuitul productiv prezintă interes a fi relevat faptul că cele 14,8 procente de timp disponibil, neutilizat pe semestrul I a.c. se datoresc următoarelor cauze : ● 3,6% unor schimburi neprogramate ● 1,8% reparațiilor accidentale ● 7,5% lipsei forței de muncă ● 0,1% unor lipsuri de materii prime ● 1,9% altor cauze.

Pornind de la faptul că în județul Sibiu, în acest cincinal, întregul spor de producție de peste 10,4 miliarde lei (iar din acesta peste 50% trebuie realizat în industria construcțiilor de mașini) este prevăzut să se realizeze în proporție de peste 95% cu actualele capacități de producție, apare evident că utilizarea mai eficientă a zestrei tehnice din dotare se impune ca o problemă centrală, pentru a cărei rezolvare se cer mobilizate în grad înalt toate disponibilitățile.

Factori de utilizare intensivă a capacităților de producție

ANALIZA EFECTUATĂ a pus în lumină faptul că realizarea în aceste întreprinderi a unor creșteri importante ale producției fără cheltuieli suplimentare de investiții face necesară înlăturarea cauzelor care au condus și conduc încă în unele cazuri la utilizarea necorespunzătoare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor din dotare. În acest sens, printre altele, se cer avute în vedere :

1 asigurarea unei aprovizionări ritmice a tuturor locurilor de muncă cu materii prime, materiale,

SDV-uri, energie și combustibil. Problema aprovizionării — în întreprinderile analizate — rămâne și pentru acest an „problema problemelor”, pentru că în condițiile unei producții moderne, caracterizată printr-o strînsă colaborare și cooperare a producătorilor, fiecare unitate este dependentă de zeci și uneori chiar sute de furnizori de materii prime și materiale, de o serie de piese și repere din colaborare ș.a. Deficiențele existente încă pe această linie fac ca într-o serie de întreprinderi să se piardă sute și mii de ore la început de decadă, lună, trimestru etc. în utilizarea capacităților de producție, pentru ca apoi în ultimele 2—3 zile din fiecare decadă și mai cu seamă în cea de-a doua parte a decadei a treia, utilajele tehnologice să fie suprasolicitate, pentru a se recupera ceea ce s-a pierdut pe parcursul lunii: așa se și explică că în prima decadă se realizează în unele întreprinderi doar 15—20% din producția lunară, iar în perioada următoare se lucrează „în salt”.

Pentru înlăturarea acestor neajunsuri apare necesar ca furnizorii în restanță să acționeze mai energic pentru recuperarea grabnică a întârzierilor în onorarea prevederilor din contractele cu unitățile sibiene. Iată un exemplu edificator: deși, potrivit clauzelor contractuale, unitatea „Sinterom” Cluj-Napoca trebuie să livreze întreprinderii de piese auto Sibiu (I.P.A.S.) pe primele 8 luni a.c. cite 457 mii bucăți corp supapă, pistoane și ghidaje pentru amortizoare auto, pînă la 30 august 1981 nu livrase decît 356 mii bucăți corp supapă, 314 mii bucăți pistoane și 308 mii ghidaje. Menționăm totodată că, deși conform prevederilor din contracte, unitatea clujeană trebuia să livreze aceste piese prin containere C.F.R., I.P.A.S.-ul este pus în situația de a trimite o mașină la furnizor de 4—5 ori pe săptămînă, deci aproape zilnic. — Omeinteles pe cheltuiala sa — după cite 2—3 000 de piese pentru a nu

opri producția de amortizoare. Deseori o mașină de o tonă se întoarce de la Cluj cu 100—200 kg de asemenea piese. Și această situație durează nu de o lună, două, ci de ani de zile. Ne întrebăm: ● cum s-ar desfășura producția la I.P.A.S., dacă ar avea numai 10 furnizori ca „Sinterom”-Cluj? ● crede oare „Sinterom”-Cluj că I.P.A.S.-ul poate utiliza în grad înalt fondurile fixe pentru producerea de amortizoare cînd i se livrează fie corpuri supape fără pistoane și ghidaje, fie invers? Apare necesar deci ca astfel de furnizori să acționeze mai consecvent pentru a-și perfecționa modalitățile de programare și mai ales de urmărire a producției, pentru onorarea contractelor economice, în mod ritmic, în cantitățile și la calitatea stabilită:

2 extinderea poliservirii utilajelor ca o altă cale de utilizare mai bună a mijloacelor de producție, acolo unde utilajele stagnează sau sînt neutilizate din lipsă de forță de muncă. În acest sens și în județul Sibiu, cu toate realizările bune obținute, apreciem că se poate obține mult mai mult în toate întreprinderile pornind de la analiza mai detaliată a fiecărui utilaj și loc de muncă în parte, a tehnologiilor de fabricație, a reamplasării utilajelor în noile condiții, a proiectării și executării — prin autoutilare — pentru majoritatea mașinilor ce urmează a fi poliservite, a unor dispozitive de alimentare automată de prindere mecanică a materiilor prime, automatizări simple la mașini etc.:

3 pregătirea forței de muncă în funcție de necesitățile reale ale producției în fiecare perioadă, ca factor care poate asigura o folosire corespunzătoare a forței de muncă. În condițiile unei producții de mare eficiență, dotată cu mașini, utilaje, instalații și linii tehnologice moderne, de mare productivitate și randament, nu se

poate concepe o eficiență economică ridicată, dacă aceste capacități de producție nu sînt programate, conduse și manipulate de oameni cu o pregătire corespunzătoare. Dat fiind că, staționarea, chiar și numai pentru citeva ore, a unor astfel de utilaje costă foarte scump atît unitatea respectivă cît și economia națională în ansamblul său, se impune ca în unitățile analizate să sporească substanțial frecvența muncitorilor care practică, în funcție de necesități, două iar în perspectivă chiar trei meserii: sudor-mecanic-lăcătuș, lăcătuș-găuritor, frezor-strungar-recondiționator de piese de schimb;

4 mare însemnătate pentru funcționarea continuă la parametrii proiectați a mașinilor și utilajelor, o are menținerea în bună stare de funcționare, repararea la timp și mai cu seamă în condiții de înaltă calitate a mijloacelor tehnice din dotare. Nu de puține ori, datorită faptului că o serie de conducători ai proceselor de producție, din dorința de a realiza planul „la zi”, nu pun la dispoziția secției „mecanic-șef” mașinile, pentru reparații, la termenele stabilite, acestea se defectează într-un grad și mai mare, aducînd pentru întreprindere și implicit pentru economia națională nu un câștig, ci pierderi mai mari. De aceea, se impune o grijă sporită, în fiecare întreprindere pentru ca mașinile și utilajele să fie reparate la termenele prevăzute prin graficele stabilite în acest sens, iar reparațiile să fie făcute de o calitate ireproșabilă.

Eforturile care se depun în întreprinderile analizate în vederea utilizării în grad înalt a capacităților disponibile, creează premise solide de realizare integrală a sarcinilor de producție din planul acestui an, de sporire a contribuției lor la satisfacerea cerințelor economiei naționale.

drd. Nicolae BLAGA

COMENTARIU LA UN GRAFIC

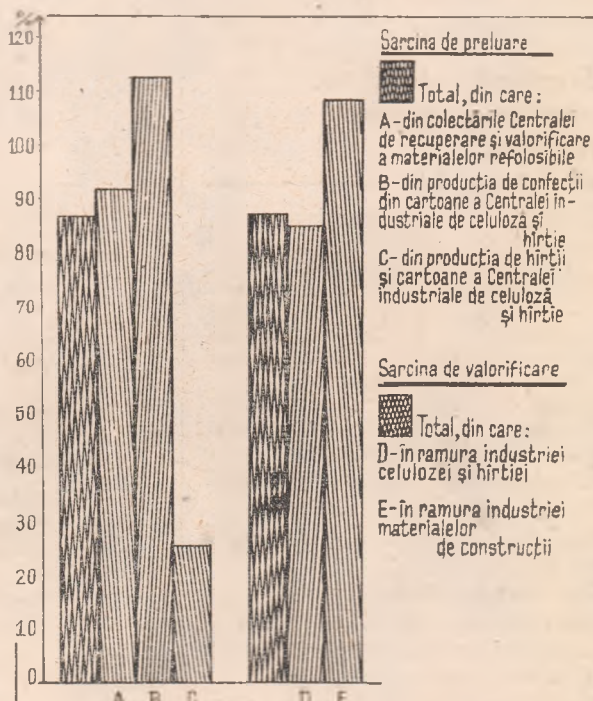
Cum este preluată și valorificată maculatura

O RESURSA ce poate fi pusă mai deplin în valoare este cea a maculaturii care înlocuiește cu succes lemnul în producția anumitor sortimente de hirtii și cartoane. Avantajele „reciclării” hirtiei îndreptătesc preocuparea care există pe plan internațional pentru valorificarea materialelor refolosibile: 1 tonă de maculatură economisește 3—4 mc lemn, 800 kWh energie electrică, 250 kg combustibil convențional.

Realizările obținute în țara noastră în reciclarea hirtiei, deși meritorii, sînt posibile a fi îmbunătățite. Realizările pe sem. I 1981 arată faptul că planul de preluare a maculaturii a fost îndeplinit doar în proporție de 89%, înregistrîndu-se o restanță de circa 14 mii tone, echivalentul unei cantități de peste 59 mii mc material lemnos. Nerealizarea cea mai importantă se localizează la colectările de la populație. O intensificare a colectării maculaturii de la populație este posibilă și necesară. Pentru aceasta, organele de co-

lectare (Centrala de recuperare și valorificare a materialelor refolosibile) vor trebui să ia unele măsuri, printre care menționăm: creșterea numărului de centre volante, permanentizarea propagandei în rîndurile populației, angrenarea în mai mare măsură a elevilor și a comitetelor de blocuri în acțiunea de recuperare a maculaturii din gospodării ș.a.

O altă sursă care ar putea fi atrasă mai deplin în circuitul economic, este maculatura aflată la întreprinderi, institute, centrale și ministere. Se constată uneori cazuri în care deseurile de hirtii și cartoane se ard sau sînt date la gunoi, iar hirtiele din activitatea economică, tehnică sau socială, sînt arhivate în mod inutil în mai multe exemplare, peste termenele maxime prevăzute de lege. Se înțelege că asemenea practici trebuie eliminate, pentru a se putea reda economiei o materie primă atît de necesară și importantă cum este maculatura.

Dezvoltarea bazei energetice

și de materii prime

**PROGRAMELE
DE FORAJ —
REALIZATE
INTEGRAL
ȘI LA TIMP**

EVIDENȚIEREA unor noi rezerve de petrol și gaze și obținerea de producții sporite, impune executarea unor considerabile volume fizice de lucrări de foraj, superioare realizărilor din anii anteriori, în primul rând pentru descoperirea, evaluarea și darea în exploatare a zăcămintelor situate la mare adâncime. Realizarea acestui obiectiv major pentru întreaga economie a determinat unitățile productive să ia măsuri și să desfășoare acțiuni ample capabile să conducă la creșterea volumului forajului cu 10 la sută și a volumului de rezerve geologice cunoscute de țiței cu 33 la sută în 1981 față de realizările din anul precedent. Obținerea creșterilor necesare pentru realizarea planului la petrol și gaze pe acest an și întregul cincinal — implică, înainte de toate, concentrarea tuturor eforturilor pentru extinderea forajului pe spații cât mai mari, și, mai ales, pătrunderea în profunzimea structurilor geologice, prin utilizarea cu randament superior a instalațiilor, a timpului disponibil în vederea creșterii vitezei de foraj.

Extinderea pe verticală și orizontală a activității de foraj

EFORTURILE susținute în activitatea de foraj din semestrul I al acestui an s-au soldat, pe ansamblul industriei petrolului și gazelor, cu rezultate notabile: la total foraj planul a fost realizat în proporție de 102,5 la sută (tabelul), ceea ce a însemnat peste 22 mii m foraj suplimentar. O mare atenție a fost acordată forajului de exploatare (112,5 la sută), capabil să asigure producția de țiței din sondele noi și celui pentru creșterea factorului final de recuperare (683 la sută). Odată cu apariția în trim. II a condițiilor favorabile pătrunderii în zone cu acces dificil, forajul a fost orientat cu precădere spre cercetarea geologică pentru asigurarea producției de țiței în anul 1982 și următorii.

La forajul de mare adâncime, deși planul pe sem. I a.c. nu s-a realizat (-6 la sută), lucrările de prospecțiuni și exploatare executate — cu un spor de circa 50 la sută față de anul anterior — au pus în evidență acumulări noi, precum și indicații asupra unor noi resurse de hidrocarburi care deschid perspective pentru anii următori. În acest sens se desfășoară în continuare ample activități pe baza unor programe prioritare de intensificare a lucrărilor geologice pentru aprofundarea cunoașterii potențialului fiecărei structuri din Vestul până în Estul țării cuprinzând zonele: Virteju, Bibești, Stoienița, Palei-Drăganu, Mitrofani-Manu, Umbrărești, Coțești-Mîndrița etc. Programele respective vizează grăbirea ritmului de execuție și finalizarea a lucrărilor de foraj, prin creșterea mai accentuată a vitezei de lucru (mai mare cu circa 3 la sută față de 1980) — **îndeosebi ca urmare a reducerii timpului neproductiv cu 25 la sută — și**

*) Într-un număr viitor al revistei vom publica un material special consacrat extinderii stațiilor centrale de fluide pentru foraj a.c.

**) În analiza noastră utilizăm date pentru primul semestru deoarece raportarea timpului neproductiv se efectuează trimestrial. Ceea ce nu schimbă esențial fenomenele înregistrate.

îmbunătățirea tehnologiilor de foraj. În mod deosebit se insistă pe creșterea calitativă a fluidelor de foraj*) și aplicarea programelor de optimizare a activității din acest domeniu. În cadrul măsurilor inițiate pentru îmbunătățirea întregii activități de foraj preocupările sînt orientate spre scurtarea timpului de demontare-transport-montaj a instalațiilor de foraj de la o locație la alta prin suprapunerea fazelor acestui ciclu, construirea drumurilor spre sonde izolate și cu condiții grele pentru a se asigura accesul permanent și pregătirea frontului de lucru, întărirea disciplinei și a răspunderii cadrelor tehnico-operative și de conducere în asigurarea controlului și asistenței tehnice la sonde.

Ce arată o analiză a timpului neproductiv ?

PRIVITĂ în amănunt, activitatea de foraj din sem. I. a.c.**) a prezentat și o serie de minusuri. Astfel, din fondul de timp disponibil, numai circa 82 la sută a fost consumat pentru forajul propriu-zis și lucrările conexe acestuia, restul de aproximativ 18 la sută fiind afectat reparațiilor (2,8 la sută), complicațiilor (4,2 la sută), accidentelor tehnice (6,3 la sută) și opririlor neprogramate (4,6 la sută), determinate îndeosebi de lipsuri tehnico-materiale. **Reducerea timpului neproductiv cu 50 la sută, ar fi însemnat, practic, realizarea, prin creșterea vitezei de lucru, a circa 80 mii metri foraj peste plan cu aceleași instalații.**

Din analiza cauzelor care au determinat consumarea acestui timp în afara procesului strict productiv, se constată o serie de deficiențe în realizarea și utilizarea instalațiilor de foraj, în calitatea unor reparații executate etc. Detalierea factorilor care concurează la apariția opririlor arată că **ponderea principală o detine slaba aprovizionare tehnico-materială**, mai exact spus dificultățile provocate de unitățile furnizoare, care sînt implicate, prin contracte economice de livrare și cooperare, în activitatea extractivă de țiței și gaze. O incursiune în structura opririlor la total foraj și în principal la cel de mare adâncime ne arată că lipsa unor materiale specifice deține o pondere însemnată (peste 50 la sută) din acestea (burlane — 6,1 la sută, prăjini de foraj — 5 la sută, chimicale pentru fluidele de foraj — 11,5 la sută, motorină — 13,4 la sută, energie electrică — 3,8 la sută, sape și piese de schimb — 3,6 la sută etc.). De pildă: nelivrarea la timp a 3 700 tone burlane de foraj din oțeluri aliate (N. 80, P. 110 cu filete API și speciale) a contribuit în mare măsură la întârzierea săpării unor sonde de mare adâncime și la suspendarea deschiderii lucrărilor de foraj la altele. Ca să nu mai vorbim de cazurile cînd caracteristicile unora dintre materialele furnizate (îndeosebi material tubular) sînt sub nivelul solicitat. În astfel de împrejurări se ivesc complicații și accidente tehnice cu pondere însemnată (10,5 la sută), în timpul neproductiv.

Neasigurarea unor materiale și piese de schimb de către producătorii din țară, conduce la întreruperea sau cel puțin încetinirea procesului tehnologic de foraj (și extracție) și, în final, la depășirea, la instalațiile respective, a consumurilor de motorină și ulei, produse care în parte sînt importate. Mai mult, nelivrarea la timp și în sortotipodimensiunile necesare (contractate și înscrise în grafice) înseamnă nu numai scăderea vitezei de foraj, dar și lucrări de calitate inferioară — cu toate consecințele nefavorabile asupra altor factori, care reprezintă la rîndul lor cauze ale unor nerealizări (de pildă: fluctuația personalului și de aici lipsă de forță de muncă înalt calificată în sectorul de foraj cu pondere de circa 10 la sută în timpul opririlor).

De asemenea, și rămîinerile în urmă la forajul geologic (circa 17 la sută) și la cel de mare adâncime (6 la sută) în primul semestru, se datoresc în cea mai mare măsură nelivrării la

Realizări în activitatea de foraj

Denumirea activității	Îndeplinirea planului pe :	
	6 luni 1981	8 luni 1981
Foraj (total) din care :	102,5	101,2*)
— geologic	82,9	84,3
— de exploatare din care :	112,5	115,6
pentru mărirea factorului final de recuperare	683,1	—
— la mare adâncime din care :	94,1	98,8
pentru exploatare	132,0	133,7

*) În lunile iulie-august realizările au crescut cu 22,7% față de media lunară a sem. I. a.c.

timp de către furnizori a unor materiale de primă importanță cum sînt prăjinile grele de antrenare laminate (Întreprinderea de țevi Roman) sau a celor forjate și tratate termic (Întreprinderea de mașini grele București) deși există obligații contractuale ferme.

De o mare importanță este, printre altele, asigurarea cu motoare pentru grupuri de foraj (motoare care sînt livrate mai ales de către întreprinderea „23 August” din Capitală). Ca să nu mergem mai în urmă decît anii 1980—1981, restanța permanentă în livrarea acestor produse nu a scăzut niciodată sub 50 bucăți (la 1 iulie a.c. din 105 motoare termice de 800 CP, nu fuseseră livrate 63 buc. afectînd punerea în funcțiune a 14 instalații de foraj de tip greu F—125, F—200, F—320 și 7 grupuri motopompă). La piesele de schimb, care trebuiesc livrate de aceeași întreprindere, se înregistrează o restanță avînd o pondere de circa 33 la sută din obligații. În consecință, și calitatea reparațiilor motoarelor termice pentru acționarea instalațiilor de foraj executate în șantier sau la uzinele aparținînd de sectorul petrolului nu este totdeauna corespunzătoare; în plus trebuie arătat că la începutul semestrului al II-lea a.c. 283 de motoare de 800 CP și 165 de 400 CP (fonduri fixe în valoare de circa 350 mil. lei) erau imobilizate. Lipsa lor în șantier conduce, așa cum s-a arătat, la oprirea din lucru a unor sonde aflate în foraj și executarea lucrărilor cu capacitate motrice instalată și viteză de foraj reduse și prin toate acestea la nerealizarea prevederilor. Așa se explică în cea mai mare parte de ce în sem. I a.c. s-a realizat o viteză medie de foraj nesatisfăcătoare, mult sub indicii realizați în alte țări.

Desigur, în toate unitățile de specialitate există însă posibilități de creștere a vitezei de foraj. Una dintre cele mai importante și de mult așteptate este asimilarea (deocamdată încă în curs la Întreprinderea „1 Mai” Ploiești) a noilor sape cu lăgare de alunecare care ar asigura performanțe de 3—4 ori mai mari decît sapele din producția curentă. Dealtfel necesarul sapelor cu care se lucrează în prezent a rămas neacoperit cu circa 15 600 buc., iar din obligațiile scadente în sem. I furnizorul avea o restanță de 10 la sută, în timp ce la prevenitoarele de erupție la sonde, o restanță de 40 la sută din obligații.

Este astfel clar că unitățile petroliere se confruntă, ca și în anii trecuți, în ciuda repetatelor asigurări și promisiuni ale unor ministere, centrale industriale și producători, cu o serie de greutăți datorate nerespectării obligațiilor contractuale asumate de unele întreprinderi din industria metalurgică, constructoare de mașini și chimică. Înlăturarea dificultăților, dintre care unele au fost nominalizate anterior, ar putea crea condiții pentru executarea unui volum mai mare de foraj și cu mai multă eficiență, astfel spus, se poate extrage mai mult țitei.

Efortul propriu poate îmbunătăți viteza de foraj

DISPERSAREA ACTIVITĂȚII pe un spațiu întins, uneori foarte greu accesibil și variat din punct de vedere al structurii geologice, pune multiple probleme la unele trusturi (Moinesti, de exemplu), de a căror rezolvare operativă și eficientă depinde realizarea și depășirea sarcinilor asumate în acest important sector al resurselor energetice. De o mare însemnătate este în această privință **adekvarea formelor organizatorice actuale la condițiile concrete existente în fiecare trust**, condiții determinate de extinderea continuă a activității de investigație, respectiv de foraj, îndeosebi de mare adîncime.

Avantajele ce decurg din această acțiune sînt multiple: dintre acestea ar merita amintite: supravegherea și conducerea unitară, cuprinzătoare (îndeosebi în cazul intervențiilor la instalațiile de foraj și extracție), îmbunătățirea indicelui de exploatare a utilajelor și instalațiilor în funcțiune, ridicarea gradului de competență, calificare și răspundere ale conducătorilor de secții și ateliere, al formațiilor respective de lucru, toate acestea fiind influențate favorabil de apropierea organizatorică de locurile (punctele) de lucru. Nu mai puțin important ni se pare a fi și câștigul ce s-ar obține prin reducerea timpului și distanței de deplasare, a consumului de carburanți și, în bună măsură, a indisciplinei care mai apare la unele locuri de muncă mai îndepărtate.

Ar fi, totodată, posibil, și necesar ca pe lângă reducerea timpului de intervenții în caz de avarii și reducerea timpului opririlor, **unitățile de reparații ale Ministerului Petrolului și trusturilor să fie dotate și să-și însușească în mai mare măsură și operativ acele tehnici și tehnologii care să conducă la reconstrucția și refolosirea mai eficiente a unor piese și subansamble recuperabile**. Totodată trusturile și schelele de foraj au datoria să acționeze pe toate căile posibile, începînd cu recrutarea, calificarea, policalificarea și reciclarea muncitorilor, a personalului de specialitate și continuînd cu respectarea disciplinei în general, a celei tehnologice în special, pentru a reduce la maximum capitolul „alți timpi” neproductivi care reprezintă 30 la sută din structura opririlor și care, din păcate, nu e detaliat și analizat mai în amănunt la schelele de foraj pentru a se putea cunoaște mai exact și înlătura cauzele care generează aceste influențe negative asupra vitezei de foraj.

Desigur, principala răspundere privind realizarea indicatorilor de plan, inclusiv a celor de foraj, revine lucrătorilor din domeniul petrolului. Dar eforturile acestora trebuie să li se alăture colaborarea necesară, sprijinul permanent al tuturor celorlalți factori a căror activitate contribuie la realizarea și creșterea rezervei și producției de țitei.

Gh. DRAGHICI

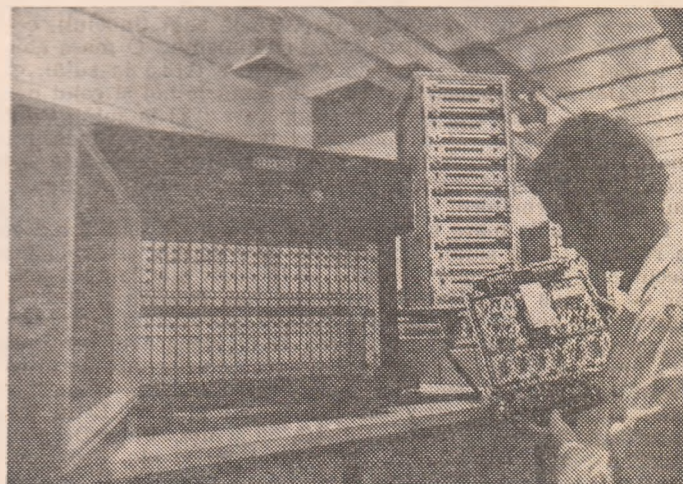
Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Sisteme complexe de semnalizare

ÎNTEPRINDEREA „Automatica” din București produce în serie, pe baza documentației care i-a fost pusă la dispoziție de Institutul pentru proiectări automatizări — IPA — din Capitală, o întreagă familie de echipamente destinate pazei contra incendiilor. Fiind realizate în cea mai modernă tehnologie cu rezistențe cu peliculă metalică, cu condensatoare cu tantal, cu tranzistori cu siliciu etc., aceste echipamente de pază dispun de posibilitatea interconectării reciproce. Sistemul electronic de semnalizare-alarmare modular tip SESAM, pe care-l prezentăm în fotografie, este echipat cu circuite de semnalizare a incendiilor și de stingerea acestora cu bioxid de carbon. El supra-

veghează pînă la 38 zone, oferind și posibilitatea efectuării de convorbiri telefonice. Acest sistem electronic poate fi alimentat atît la tensiunea de 220 V curent alternativ, cît și la cea de 24 V curent continuu.

Dispozitivul electronic de cifrare cu blocare electromagnetice tip DECIBEL, un alt component al acestei familii de echipamente de pază, dispune de un număr maxim de 1 000 de combinații. Centrala de pază cu o linie tip PITIC are în componența sa detectoare conectabile pasive contact normal, închis contact normal, deschis, iar cea cu două linii are construcția bazată pe detectoare conectabile active, pasive și cu impedanță variabilă. Ambele centrale de

Sistem electronic de semnalizare modular tip SESAM

pază dau alarma acustică pe difuzor.

Echipamente cu performanțe echivalente celor mai bune produse similare fabricate în lume, ele au și început să intre în dotarea unor obiective e-

conomice, social-culturale, centre de calcul etc., în multe din locurile unde există pericole potențiale de apariție a unor incendii.

E. K.

APROVIZIONAREA ACTIVĂ PE SORTIMENT, ÎN SISTEM „SERVICE“

SPECIALIZAREA pe sortimente a aprovizionării tehnico-materiale, precum și eforturile ce se fac pentru crearea unei forme active de servire a consumatorilor din economie, sînt cîteva din problemele importante ce preocupă specialiștii din domeniu care caută permanent căi de reducere a costurilor de producție. **Avantajele pe care le oferă sistemul modern de aprovizionare activă pe sortiment, în concepția căreia baza de aprovizionare nu mai deține un rol pasiv de transport de la furnizor la beneficiar de elemente dispartate ale produselor solicitate, ci are o intervenție activă în procesul aprovizionării, luînd și asamblînd piesele separate de la diferiți furnizori specializați și livrînd beneficiarilor subansamble complete, gata asamblate, inclusiv service-ul aferent, obligă la măsuri de extindere și generalizare a acestui sistem.**

Forma clasică de aprovizionare „pasivă“ este purtătoare a unor neajunsuri la beneficiari și a unor cheltuieli materiale însemnate a căror diminuare merită atenția cuvenită. Spre edificare, dacă analizăm o listă cu materiale disponibile și supranormative a unei întreprinderi de construcții-montaj vom constata că 50—58% din acestea sînt materiale de instalații, determinate în general de necorelarea termenelor de aprovizionare a materialelor de la producător sau bază, cu graficele de execuție de pe șantier. Cunoșcînd că la o instalație sanitară sau termică, dat fiind sistemul de cooperare, participă metalurgia cu țeava, industria materialelor de construcții cu vasele de faianță, industria construcțiilor de mașini cu robinetele și sifoanele, industria chi-

mică cu garniturile etc., specialiștii în aprovizionare știu că este suficientă o nesincronizare a termenelor de livrare a unor subansamble, pentru ca lucrarea să nu poată fi realizată, chiar dacă depozitele centrale sînt pline cu diferite componente ale subansamblului.

Un grup numeros de specialiști aderă la forma clasică de aprovizionare, plecînd de la ideea că existența centralizată (într-un depozit central sau într-o bază) a resurselor permite o distribuire ordonată a acestora în raport cu normele de consum și de stoc. Această formă funcționează pe baza unor clauze așa-zise „speciale“, colaterale legii contractelor, cum ar fi: „recepția la furnizor“ sau „ridicarea cu mijloace proprii“ ori „la prezentarea delegatului beneficiar“. În acest context se cere arătat faptul că, după părerea noastră, la nivel de economie, forma prezentată determină unele neajunsuri printre care:

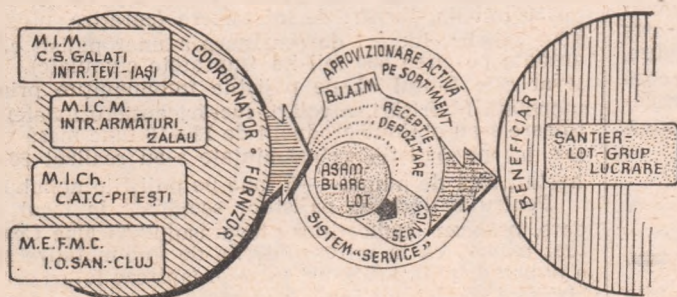
1 — posibilitatea creării temporare a unui dezechilibru al balanțelor unor materiale, în condițiile în care — pe ansamblu — aprovizionarea tehnico-materială se află în stare de echilibru. Avem în vedere că deși producția este echilibrată și cu un caracter stabil, în cadrul organizării conducerii aprovizionării (dirijarea stocurilor), apar desincronizări legate de nevoi neplanificate, de cereri concomitente ale mai multor consumatori.

2 — fetișizarea unor clauze contractuale „speciale“ care scutesc de răspundere furnizorul pentru neexecutarea în natură a obligațiilor contractuale. Uneori se adoptă și o cale de mijloc folosită de bazele județene

de aprovizionare, ca o formulă capabilă să apere pe ambii parteneri de penalizările prevăzute de hotărîrea 306/1970 adică: „livrarea se face prin mijloacele de transport ale furnizorului și ale beneficiarului“ sau „termen de livrare în funcție de sosirea în bază de la furnizorii direcți“. După părerea noastră astfel de formulări în contractele economice nu numai că scutesc partenerii de răspundere, dar determină incertitudinea vreunei angajări, anulînd în fapt obligațiile ce-i revin furnizorului.

3 — incertitudinea realizării unor astfel de contracte, cît și problema intrării în goluri de aprovizionare prin rupere de stocuri, care determină necesitatea amenajării de noi baze și depozite de stocaj, care pe lingă că atrag unele resurse deficitare se interpun în drumul materialelor de la producător la consumator, mărindu-le valoarea cu cheltuieli de prisos prin manipulări, conservări și recepție. Așa se explică că de la desființarea unor baze și depozite din 1973, numai în 7 ani numărul acestora s-a dublat sub forma inițială sau au apărut altele conexe ca: baze de producție și prestație, aprovizionare și transport etc.

În condițiile actuale, cînd noul mecanism economico-financiar acționează în direcția depistării și eliminării unor cheltuieli materiale inițiale, cînd resursele materiale sînt limitate, scurtarea drumului de la producție la consum a materiilor prime și a materialelor, reducerea termenelor de stocare în depozitele centrale sînt cîteva argumente ce ne fac să credem că aprovizionarea „activă“ completată cu forma de „service“ ce trebuie să o ofere furnizorul clienților săi, crează un interes deosebit. **Aprovizionarea „activă“ pe sortiment în sistem de „service“, are drept scop eliberarea unității economice de grija pentru asigurarea bazei materiale, oferindu-i astfel posibilitatea să-și concentreze atenția asupra activității sale de producție pentru care a fost cre-**

Schema sistemului de aprovizionare activă pe sortiment în sistem „service“

Dumitru PETCU
Centrala minereurilor Deva

(Continuare în pag. 13)

Înfăptuirea revoluției agrare — un complex proces tehnic, organizatoric, economic și social

„Înfăptuirea programelor pe care ni le-am propus în zootehnie cere să ne preocupăm temeinic de asigurarea bazei furajere din punct de vedere calitativ și cantitativ”.

NICOLAE CEAUȘESCU

Asigurarea bazei furajere — condiție esențială a creșterii producției zootehnice

AȘA CUM ESTE CUNOSCUT, componentă fundamentală a oricărei zootehnii, asigurarea la nivel satisfăcător a bazei furajere se înscrie ca o condiție determinantă a realizării unor producții animaliere înalte, și cu atât mai mult în condițiile țării noastre, care are ca un țel însemnat înfăptuirea obiectivelor noii revoluții agrare. În contextul sarcinilor de creștere a numărului de animale și a producțiilor zootehnice — fapt reflectat sintetic și în creșterea pînă în 1985 a ponderii zootehnice la 45—46 la sută din totalul producției agricole — asigurarea în bune condițiuni a bazei furajere necesită ample măsuri tehnice, organizatorice, ample măsuri economice. Îndreptate spre îmbunătățirea rapidă a asigurării furajelor atît din punct de vedere cantitativ cît și calitativ.

În problematica complexă a creșterii activității în zootehnie, pe prim plan — alături de sporirea efectivelor de animale și păsări, de elaborarea a noi metode de ameliorare a raselor respective, a noi tehnologii de creștere, care să permită obținerea de producții ridicate și de bună calitate — se situează conceperea și aplicarea tehnologiilor de ameliorare a pășunilor și fînetelor naturale; îmbunătățirea structurii bazei furajere în ansamblu; recoltarea, transportul și conservarea producției în cantități induslulătoare — în concordanță cu cerințele efectivelor și categoriilor de animale, din fiecare zonă și unitate de producție.

În ansamblul bazei furajere actuale, ponderea pe care o dețin diferitele categorii de nutrețuri — nutrețul verde 28—30 la sută, nutrețul marat 15—16 la sută, finurile 14—15 la sută, nutrețurile concentrate 30 la sută (100 la sută la porcine și păsări, 25 la sută la bovine și 10—15 la sută la ovine), nutrețurile groșiere 11—13 la sută — se vadește rațională. Trebuie însă ca necesarul respectiv de furaje să fie asigurat cantitativ și calitativ în fiecare unitate crescătoare de animale, într-o structură acomodată cu cerințele concrete din aceste unități, realizîndu-se exploatarea rațională și eficientă a multiplelor surse care asigură nutrețurile de origine vegetală: pașiștile naturale, culturile pentru nutreț în ogor propriu, culturile de cereale și leguminoase pentru boabe (care produc nutrețurile concentrate și groșierele), culturile duble în miriște, iarba din pădurile pășunabile, alte produse „secundare” din industria alimentară, agricultură, horticultură și zootehnie — pretabile să fie folosite în furajarea animalelor etc. Practic, sursele de asigurarea furajelor necesare realizării unor producții animaliere sporite sînt deosebit de generoase. Esențiale sînt modul de stabilire a celor mai potrivite căi și mijloace de producere a unor cantități de furaje necesare șeptelului și mai ales obținerea rezultatelor scontate. Care sînt aceste căi și ce trebuie întreprins în acest sens? Desigur, cî în aceste zile, în plan concret, esențială este **stringerea furajelor, pregătirea lor**, astfel încît să se asigure, pentru fiecare unitate în parte, baza furajeră necesară în concordanță deplină cu efectivele de animale și producțiile animaliere planificate. În cele ce urmează ne vom referi, deasemenea, la unele probleme mai generale, principale ale sectorului.

O mai bună valorificare a pășunilor și fînetelor naturale

CREȘTEREA PRODUCȚIEI de masă verde și fin pe pășunile și fînetele naturale, reprezintă, în condițiile țării noastre, o pro-

blemă fundamentală pentru prezentul și viitorul zootehnice — o cerință relevantă expres de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la recenta Consfătuire de lucru pe problemele agriculturii. Este cunoscut că România dispune de o suprafață de 4,4 mil. ha de pășuni și fînețe naturale. Din păcate, acestea nu dau decît un randament parțial față de potențialul lor de producție. Există aproape în fiecare județ experiențe bune, concretizate în creșterea productivității pășunilor și fînetelor de 3—4 ori. Prin fertilizarea și realizarea lucrărilor necesare, pe pașiștile de la Lerești, Rucăr, Căteasca, din județul Argeș, pe cele de la Văleni, Bran și Codlea, din județul Brașov, pe cele de la Șura Mică, Păltiniș și Crinț din județul Sibiu, s-au obținut peste 20 000 kg masă verde la hectar. Organele județene agricole, toți deținătorii de pășuni și fînețe trebuie deci, să acționeze cu hotărîre pentru generalizarea în cel mai scurt timp a acestor rezultate, dublînd astfel producția pășunilor și fînetelor, realizîndu-se noi contribuții în asigurarea bazei furajere pentru animale.

În mod concret, repartizarea pe zone a celor 4,4 mil. ha, care reprezintă 30 la sută din terenul agricol al țării, se prezintă astfel: în zona de șes — 835,4 mii ha; în zona de deal — 2 394,1 mii ha; în zona de munte — 1 189,8 mii ha. Peste 80 la sută din pașiștile naturale se află, deci, în zonele de deal și munte, adică în zone cu condiții deosebit de propice pentru creșterea animalelor și unde există rezerve mari de ridicare a producției de furaje și implicit de sporire a efectivelor de animale și producțiilor zootehnice. În ce privește proprietatea și administrarea pașiștilor naturale, — procese ce indică repere privind și stabilitățile în acest sens — acestea aparțin pe sectoare după cum urmează: consiliile populare — 1 500 mii ha; cooperative agricole — 1 700 mii ha; I.A.S. și alte unități de stat — 386 mii ha; gospodării individuale — 833 mii ha. Din punct de vedere al folosirii pașiștilor, acestea sînt repartizate astfel: I.A.S. — 291 mii ha; alte unități de stat — 130 mii ha; C.A.P. — 1 840 mii ha; membrii cooperatori — 717 mii ha; gospodării individuale — 1 441 mii ha.

În spiritul Legii nr. 8/1971 pentru organizarea, administrarea și folosirea pașiștilor, fiecare sector răspunde de aplicarea tuturor lucrărilor de îmbunătățire și folosire rațională a pașiștilor ce le aparțin. Prin asigurarea mijloacelor materiale și financiare din fondurile statului cît și din veniturile proprii, s-au putut efectua o seamă de lucrări ameliorative pe suprafețe însemnate. Astfel, în anul 1980 au fost executate lucrări de fertilizare pe o suprafață de peste 1,6 mil ha, au fost defrișate arborețe pe 100 mii ha, au fost executate lucrări antierozionale pe 50 mii ha, lucrări de întreținere (curățire, nivelări, etc.) pe 3 000 mii ha, lucrări de semănare a unor pașiști care erau degradate pe circa 500 mii ha (suprafețe cumulate). Demn de relevat este faptul că pe pașiștile îmbunătățite prin lucrări de suprafață (defrișări, nivelări, lucrări antierozionale) și prin fertilizare s-au obținut producții de 12—16 tone masă verde la hectar, iar pe pașiștile reinsămîntate s-au realizat 20—30 tone la hectar, față de numai 4—5 tone pe pașiștile neîmbunătățite.

Pentru extinderea pașiștilor semănate în locul celor degradate, pe baza indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, s-au luat măsuri ca la întreprinderile de îmbunătățire și exploatare a pașiștilor și la I.A.S.-uri să se organizeze loturi semîncere specializate, astfel încît din suprafața totală de 4 419,3 mil ha. 3 983 mil. ha să fie îmbunătățite în perioada 1981—1985 prin

lucrări agroameliorative din care: 630,4 mii ha, prin însămințare și 3 358,9 mii ha prin supraînsămînțare și fertilizare. Restul, de 430,0 mii ha, constituie suprafața care necesită un complex de lucrări speciale. Pe baza lucrărilor în complex prevăzute să se aplice, producția medie ar urma să crească de la 12 tone masă verde în anul 1980, la 20 tone/ha, în anul 1985, ceea ce va determina sporirea contribuției pajiștilor naturale în balanța nutrețurilor de valoare de la 30 la sută în 1980, la circa 45 la sută în anul 1985, constituindu-se o bază sigură de creștere a efectivelor și a producției animaliere. Programele speciale alcătuite la nivelul fiecărui județ, comună și unitate, și aplicarea lor integrală; urmărirea exigentă, zi cu zi, a măsurilor tehnico-economice și organizatorice — folosindu-se toate posibilitățile locale pentru fertilizarea tuturor suprafețelor, extinderea speciilor și soiurilor de mare productivitate, superioare din punct de vedere calitativ și adaptate condițiilor locale, irigarea unor suprafețe cât mai mari utilizând, pe lângă ape din marile sisteme sursele locale, inclusiv apa din piaza freatică — se înscriu ca măsuri dintre cele mai însemnate menite să susțină acțiunile amintite mai sus. Trebuie, de asemenea, generalizat pășunatul sistematic pe parcele în condițiile asigurării refacerii vegetației în mai multe cicluri, respectându-se normele de încărcătură și durata de pășunat pe aceeași parcelă, plusul de masă verde de la primul ciclu urmînd să se conserve ca semisiloz sau fin vitaminos.

În acest cadru, practica demonstrează că o problemă esențială pentru atingerea parametrilor propuși o constituie organizarea în fiecare județ a formațiilor de mecanizare dotate cu utilaje specifice lucrărilor de ameliorare a pajiștilor, formații coordonate de întreprinderile județene de specific, desășurarea unei activități intense din partea acestor formații. Totodată, în această acțiune de interes național, cercetarea științifică din unitățile de profil ale Academiei de Științe Agricole și Silvicultură, catedrele de specialitate din învățămînt, trebuie să-și orienteze, în mai mare măsură, activitatea în direcția creării de soiuri de graminee și leguminoase valoroase, asigurării necesarului de sămînță pentru regenerarea și supraînsămînțarea a peste un milion de hectare din pajiștile naturale în fiecare an. Trebuie extinse cercetările privind tehnologiile de exploatare a pajiștilor, în scopul realizării tuturor condițiilor necesare obținerii unor producții maxime de lapte, carne, lînă și alte produse animaliere.

Producții mai mari și de bună calitate de la culturile furajere în ogor propriu

DUPĂ PRINCIPALUL PRODUCĂTOR de furaje de volum, pajiștile naturale, culturile în ogor propriu — care ocupă în acest an peste 850 mii ha, iar în 1985 vor ajunge la peste 950 mii ha, — constituie și ele o sursă importantă de asigurare a furajelor, o sursă care satisface în anumite zone, aproape în totalitate, necesarul de masă verde și fin. Problemele de bază care se pun în prezent și în perspectivă referitoare la aceste culturi se referă la extinderea speciilor și soiurilor cu potențial ridicat de producție, între care lucerna, sfeclă furajeră, raigrasul aristat, borceagul de toamnă, rapița, varza furajeră etc. În contextul penuriei de energie, apare ca necesară mărirea ponderii amestecurilor de leguminoase și graminee perene, care asigură producții ridicate de masă verde la unitatea de suprafață chiar în condițiile unei fertilizări moderate cu azot, obținându-se un furaj cu un conținut echilibrat de proteină și substanțe energetice. Totodată, se preconizează extinderea sistemului cu două culturi furajere anuale, de preferință pe terenurile irigate, folosindu-se culturi care dau producții maxime, cum sînt raigras aristat semănat la sfîrșitul lunii august, două coase și apoi urmat de porumb siloz; orz de toamnă fulguit sau însilozat, urmat de porumb siloz; borceag de toamnă (griu-mazăre), urmat de porumb siloz, iarbă de sudan sau sorg, etc.

Producțiile la hectar la culturile principale perene de masă verde se prevăd să crească de la 28 tone/ha în 1981 la 40 t/ha în 1985, la rădăcinoase de la 42 t/ha la 55 t/ha, la raigras aristat urmat de porumb siloz de la 52 t/ha la 70 t/ha etc. Așa cum experiența, cercetările o demonstrează, problemele de căpătîi care se ridică în legătură cu sporirea și îmbunătățirea furajelor din această grupă se referă la: asigurarea unor sămînțe de mare valoare biologică, superioare celor existente în prezent în producție; extinderea irigației, chimizării și mecanizării lucrărilor de însămințare, întreținere și strîngere fără pierderi a producției de furaje masă verde și fin, generalizînd tehnologiile moderne de recoltare, conservare și pregătire a furajelor de volum. Sînt chestiuni care preocupă cu deosebire personalul de cercetare, întregul personal angajat în acțiunea de asigurare a bazei furajere corespunzător obiectivelor revoluționare ale zootehniei românești.

Culturile duble și produsele „secundare” furajere — o pondere mai ridicată în echilibrarea balanței furajere

PRIN EXTINDEREA culturilor duble însămințate la timp, cu plante valoroase și pe cît posibil în condiții de irigare, aplicînd o tehnologie adecvată, se pot obține producții ridicate la hectar, care să satisfacă în anumite perioade cerințele de nutreț masă verde ale animalelor sau să asigure cantități suplimentare pentru conservare — sub formă de fin sau nutreț murat. Însămînțarea anuală a 1 milion de hectare cu plante furajere în cultură dublă poate constitui o sursă sigură de nutreț, cu condiția ca fiecare specialist să vegheze ca tehnologia specifică acestor culturi să fie respectată cu cea mai mare exigență. Rezultatele obținute de numeroase unități oferă garanția că producțiile de 10 tone masă verde la hectar preconizate pentru anul 1981 și respectiv 18 tone/ha pentru 1985 pot fi realizate și depășite. Sortimentul de culturi succesive de vară (îndeosebi după orz și griu) poate fi diversificat, introducîndu-se, pe lângă porumb — varză și rapiță furajeră pentru pășunatul tardiv.

Produsele „secundare” furajere — din industrie, agricultură și zootehnie constituie, la rîndul lor, surse de mare însemnătate pentru sporirea cantitativă și calitativă a hranei animalelor. Conținutul în unități nutritive al produselor așa-zise secundare în furajarea animalelor — produse ce rezultă de la cereale, plante tehnice, din industria alimentară, din recircularea dejecțiilor de păsări, de bovine, porcine și ovine — s-a prevăzut să reprezinte aproape 20 la sută din totalul necesar al balanței furajere. Iată de ce sporirea randamentului nutritiv al produselor secundare furajere — înainte ca acestea să fie administrate în hrana taurinelor și ovinelor — trebuie să constituie o preocupare permanentă a specialiștilor din zootehnie. Firește însă că aplicarea metodelor moderne de preparare a furajelor grosiere reclamă amenajarea la toate fermele de taurine și ovine a unor bucătării utilate cu instalații corespunzătoare, care să asigure pregătirea unor nutrețuri de bună calitate.

În ce privește furajele concentrate cultivate și în primul rînd porumbul și orzul, care ocupă o suprafață de peste 3,5 mil. hectare și respectiv de circa 0,8 mil. ha și care în hrana porcinelor și păsărilor reprezintă 100 la sută iar la ovine 10—15 la sută și taurine 20—25 „ este necesar să se aplice cele mai moderne tehnologii în scopul ridicării permanente a producțiilor pe unitate de suprafață. Trebuie să se acorde o atenție sporită cultivării hibrizilor de porumb bogăți în proteine și aminoacizi esențiali. O problemă principală o constituie și asigurarea în tot cursul anului a unei proporții constante de furajare între orz și porumb — printr-o combinație ideală a calității acestor două mari componente și completarea acestora cu ajutorul fînurilor proteice și furajelor industriale. Este necesar să se obțină un furaj cît mai complet, care să satisfacă cerințele nutriționale pentru toate speciile și categoriile de animale, în scopul creșterii producției în condițiile unui consum specific de furaje cît mai redus.

PRODUCȚIILE FURAJERE PREVĂZUTE, menite să asigure îmbunătățirea rezultatelor în zootehnie, sînt pe deplin realizabile, în unele zone acestea pot fi chiar substanțial depășite. Neîndoiește însă că acest lucru necesită aplicarea integrală a programelor de măsuri tehnico-economice și organizatorice pentru folosirea la maximum a multiplelor posibilități care există în fiecare județ, în fiecare unitate de producție pentru asigurarea unor balanțe furajere excedentare cantitativ și superioare în ce privește calitatea: în acest sens, în această perioadă, în mod deosebit accentul trebuie pus pe strîngerea și pregătirea furajelor. Numai pe această bază se va asigura hrana din belșug tuturor speciilor și categoriilor de animale, vor fi îndeplinite și depășite marile obiective puse în fața zootehniei, în fața agriculturii în general pentru înfăptuirea noii revoluții agrare.

În desfășurarea întregului complex de acțiuni și măsuri destinate obținerii unor producții superioare de furaje, o atenție aparte trebuie acordată, din partea tuturor unităților agricole, reducerii cheltuiilor materiale de producție, care în agricultură — și cu deosebire în ce privește structura costurilor de producție la principalele culturi animaliere — ocupă încă o pondere relativ ridicată. Restricțiile deosebite generate de criza mondială de materii prime și energie impun ca inteligența, spiritul de organizare și creativitatea să substituie o bună parte din costurile de producție, respectiv materiale, prea înalte încă comparativ cu rezervele și posibilitățile dovedite în unitățile unde buna gospodărire, organizare, desfășurare și finalizare a activității au determinat creșterea la parametri înalți a eficienței economice.

dr. ing. Alexandru IGNAT

Respectarea perioadei optime de reproducție, factor al eficienței economice în zootehnie

ÎN CADRUL dezvoltării de ansamblu a zootehniei, a cărei pondere în totalul producției agricole crește rapid, pentru satisfacerea nevoilor de consum ale populației și crearea de disponibilități în vederea exportului, o atenție deosebită se acordă sectorului taurinelor. Creșterea efectivelor și a producțiilor la vacile de lapte este condiționată, alături de o furajare corespunzătoare, de rezolvarea corectă a problemei reproducției.

În legătură cu aceasta, la Consfătuirea de lucru cu cadrele din zootehnie, ca și cu prilejul frecventelor vizite de lucru în unități agricole, tovarășul Nicolae Ceaușescu a arătat că trebuie făcut totul pentru realizarea fătărilor, prin organizarea corespunzătoare a monei și a fermelor de reproducție, subliniind că se cer luate măsuri de îngrijire a vițelilor și junincilor în ferme speciale, până la montă, și că numai după prima fătare se va trece la selecție, reținând animalele cele mai bune, în funcție de rezultatele efective în producție — și nu pornind de la aprecierile ipotetice ale unor specialiști. În octombrie 1980, la pleră C.C. al P.C.R., secretarul general al partidului atrăgea atenția asupra unor deficiențe în domeniul reproducției taurinelor: „...este inadmisibil să realizăm o natalitate sub 70 la sută. Este inadmisibil să hrănim 100 de vaci și să luăm lapte de la 65. Cum se mai poate vorbi în aceste condiții de eficiență economică, de producție?”.

După cum a rezultat dintr-o analiză-diagnostic efectuată la ferme de taurine a S.C.A. Livada — județul Satu Mare, (deținând vaci din rasa Brună de Maramureș), declarată — după performanța productivă a vacilor — fermă de elită, astfel de deficiențe pot apare și în cadrul stațiunilor de cercetări, care asigură unităților agricole material de reproducție.

Intrucât producțiile realizate la prima lactație se corectează în funcție de vârsta primei fătări, prin aplicarea unor coeficienți (coeficientul cel mai bun 1.04, fiind aplicat când vârsta primei fătări este de 23 de luni), este important din punct de vedere economic ca fătările să se grupeze cât mai aproape de această vârstă. Specialiștii apreciază că pentru rasa Brună, vârsta optimă a monei fecunde este de 18 luni: rezultă de aici necesitatea de a apropia cât mai mult perioada instalării gestației de această vârstă, întrucât depășirea ei atrage după sine efectuarea unor cheltuieli suplimentare, în cea mai mare parte nerecuperabile, reducerea perioadei de producție a animalelor, obținerea unui număr mic de produși.

Analiza-diagnostic a evidențiat următoarele aspecte ale activității de producție la stațiunea Livada:

- vârsta instalării gestației la junicile care au trecut anual la turma de bază în cincinalul 1976—1980;
- producția de lapte realizată de acestea în primele 100 de zile de lactație, cu evidențierea corelației dintre vârsta instalării gestației și producția realizată;
- greutatea corporală a junincilor la vârsta de 18 luni;
- repartizarea pe luni calendaristice a instalării gestațiilor în perioada 1976—1980;
- aspectele economice legate de fenomenele luate în studiu.

Corelații semnificative

DETERMINAREA corelației dintre vârsta de instalare a gestației (variabilă independentă) și producția de lapte la prima lactație (variabilă dependentă) pe primele 100 de zile de producție a relevat situații oarecum neașteptate. Inițial se presupunea că există o corelație pozitivă intensă între creșterea vârstei de instalare a gestației și producția de lapte. În realitate însă, fiecare lună de întârziere a instalării gestației a determinat o scădere a producției de lapte, cu 1.8 litri, în cele 100 de zile — ceea ce

fundamentează necesitatea practică a grupării montelor fecunde cât mai aproape de vârsta de 18 luni.

Analiza evoluției fenomenului pe perioada 1976—1980 (fig. 1) a relevat faptul că, pentru cele 295 de juninci, creșterea vârstei de instalare a gestației nu s-a corelat semnificativ cu creșterea producției de lapte, coeficientul de regresie indicând o creștere nesemnificativă pe total perioadă — de numai 0,11 litri lapte pentru fiecare lună de întârziere a monei fecunde. Rezultă că întârzierea monei fecunde peste 18 luni la efectivul analizat a constituit un fenomen negativ.

Investigarea parțială a efectelor economice ale acestei evoluții, interpretarea datelor, corelarea acestora cu evidențele existente, au dus la concluzia că prin întârzierea instalării gestației s-au efectuat importante cheltuieli suplimentare.

Din informațiile prezentate în tabel rezultă că vârsta medie de instalare a gestației în perioada analizată a fost de 22,86 luni. Evoluția în dinamică a vârstei de instalare a gestației, confirmă concluziile rezultate cu ocazia analizării fecundității, în sensul manifestării unui regres către sfârșitul perioadei. Pentru determinarea cheltuielilor cu întârzierea instalării gestației s-au utilizat costurile realizate pe ziua furajată, calculând apoi nivelul cheltuielilor suplimentare (în lei/animal), care au oscilat între 1 156 și 2 088 lei, cu o medie a perioadei de 1 601 lei.

Rezultatele obținute pentru efectivul de juninci trecut la turma de bază permit extrapolarea la întregul efectiv de juninci al unității zootehnice în vederea determinării efectului economic de ansamblu.

Consecințe ale unor deficiențe organizatorice

UNA DIN CAUZELE care ar fi putut determina decalarea vârstei instalării primei gestații ar fi fost aceea a dezvoltării corporale insuficiente a junincilor (consecința unei furajări deficitare); or, la ferma Livada acest lucru nu s-a întâmplat, întrucât în toți anii analizați greutatea medie a junincilor la vârsta de 18 luni a depășit cerința clasei „record”. Este de presupus însă că hrănirea nerațională, bogată în furaje energetice, deși determină sporuri ridicate poate avea implicații negative asupra dezvoltării aparatului de reproducție, ca și asupra costurilor.

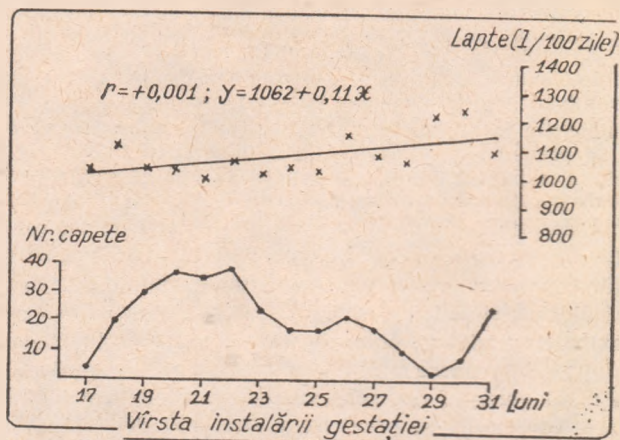

Fig. 1 Gruparea junincilor pe luni de instalare a gestației și coeficientul de corelație între instalarea gestației și producția de lapte pe 100 de zile.

Tabelul nr 1

Situația cheltuielilor suplimentare determinate de întârzierea instalării gestației

Anii	Efectiv mediu (capete)	Vârsta medie de instalare a gestației (luni)	Diferențe față de 18 luni (zile de furajare)	Cheltuieli pe zi furajată (lei)	Cheltuieli suplimentare (lei / cap)
1976	104	21,89	119	9,74	1 156
1977	132	21,85	117	10,50	1 233
1978	112	23,01	157	13,63	2 088
1979	109	23,30	162	10,92	1 765
1980	116	23,40	165	10,32	1 670
1976—1980	114	22,86	148	10,82	1 601

Analizându-se perioada calendaristică a instalării gestației s-au desprins însă concluzii importante, care au reliefat deficiențe de ordin organizatoric în creșterea junincilor (fig. 2).

Ponderea mare — de 79% — a gestațiilor instalate în lunile de stabulație (ianuarie-mai și octombrie-decembrie) relevă faptul că supravegherea manifestării căldurilor și efectuarea însămințării au fost defectuoase în perioada de pășunat, când proporția gestațiilor a fost de numai 21%; cu toate că au dispus de fura-

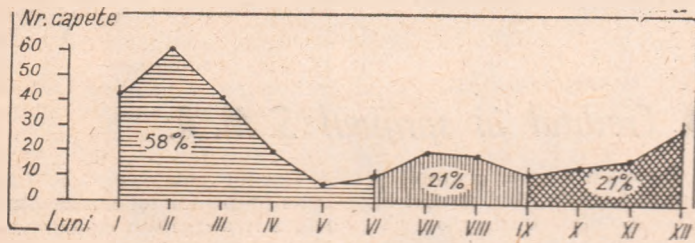

Fig. 2 Repartizarea pe luni calendaristice a instalării gestației la juninci în intervalul 1976—1980

jare cu masă verde și de mișcare în aer liber, animalele n-au fost suficient controlate din punct de vedere al stării de reproducție. La această principală cauză a decalării gestațiilor față de vârsta optimă s-au adăugat tulburări neurohormonale datorate

unor carențe ale rațiilor furajare — insuficiența de vitamine și albumină digestibilă.

Situația necorespunzătoare a reproducției junincilor a dus la înregistrarea unor cheltuieli neeconomice de 903 mii lei pentru întregul efectiv rulat în perioada 1976—1980, cheltuieli care nu au fost compensate de sporirea producției de lapte în primele 100 de zile de lactație. Întârzierea instalării gestației a determinat și alte fenomene nefavorabile cum ar fi: ocuparea neproductivă a spațiilor din adăposturi, reducerea numărului de produși obținuți, scurtarea perioadei de exploatare a animalelor ș.a.

Concluzii utile și pentru alte ferme

MĂSURILE menționate mai jos sînt utile pentru orice tip de exploatare a junincilor și pentru îmbunătățirea în ansamblu a reproducției la taurine:

- ameliorarea condițiilor de adăpostire și hrănire a întregului efectiv de tineret femel;
- amenajarea corespunzătoare a padocurilor, pentru a asigura mișcarea animalelor în tot cursul anului, indiferent de condițiile climatice;
- asigurarea unor rații optime pentru tineretul femel de reproducție, evitînd folosirea unor rații cantitativ ridicate, dar care nu asigură decît o hrănire unilaterală a efectivului;
- înființarea unei pajiști semănate, în imediata apropiere a fermei zootehnice, pentru pășunatul tineretului femel (măsură posibilă în condițiile specifice nu numai ale stațiunii Livada, ci și ale altor ferme);
- retribuirea îngrijitorilor de la această categorie exclusiv după numărul de animale gestante realizat, iar a personalului veterinar — și în funcție de realizarea gestației la juninci;
- urmărirea evoluției vârstei junincilor și a stării lor de reproducție după graficul reproducției;
- utilizarea tratamentelor cu preparatele hormonale recomandate, atunci cînd apariția simptomelor biologice întîrzie față de perioada normală.

Prin aplicarea acestor măsuri se poate îmbunătăți eficiența exploatării vacilor de lapte. Îngrijirea vițelilor și junincilor în ferme speciale trebuie să cuprindă nu numai furajarea și selecția, ci și organizarea corespunzătoare a monei, încă din momentul intrării junincilor la turma de bază.

Doina RADU
Matei FURDĂ
Mircea SANTĂU

AGBORAMA

Descojirea semințelor de rapiță

TURTELE DE RAPITĂ. deși au un echilibru excelent al aminoacizilor, sînt puțin folosite în rațiile animalelor monogastrice, din cauza conținutului ridicat de celuloză. În Franța se procedează la decorticarea semințelor pe cale mecanică și pneumatică, reducîndu-se conținutul de celuloză din turte de la 12—13% la 4,9% și mărindu-se cel de proteine de la 37—39% la 49,9%. Experiențele de hrănire făcute cu porci în creștere arată că decorticarea mărește digestibilitatea rației și folosirea metabolică a azotatului cu 16% și respectiv 6%. Cojile rezultate, care conțin circa 20% substanțe azotate și 30% celuloză, sînt bogate în grăsimi, leci foarte energetice — putînd fi folosite în proporție de pînă la 25% în rațiile pentru taurine și ovine. Cele

mai bune rezultate se obțin de la varietățile cu un conținut mic de glucosinolati.

Caroten din cetină de conifere

INSUFICIENȚA carotenului în hrana vacilor provoacă o avitaminoză, din care cauză vițelii se nasc mai puțin vițeroși. Încă în perioada de lactație avitaminoza acestor vițel devine acută, datorită conținutului scăzut în vitamina A din laptele matern.

În unele gospodării din U.R.S.S., această deficiență a fost înlăturată introducîndu-se în rația vacilor cetină de brad și de pin, precum și ramuri de mesteacăn.

Un kilogram de substanță uscată de cetină de pin și de brad conține în medie 95—100 mg de caroten, iar în cazul ramurilor de mesteacăn pînă la 15 mg. Aceste furaje vitaminice s-au administrat în proporție de 3,5—5 kg/ vacă-zi, sub formă foarte mărunțită (făină sau fulgi), amestecate cu fin și siloz. În perioada de iarnă, procedeul a dat aceleași rezultate ca și injectarea

de vitamina A. Consumul acestui furaj a avut un efect pozitiv asupra vițelilor nou-născuți, asupra funcției de reproducție a vacilor și a capacității lor de producție și nu a provocat afecțiuni gastrointestinale.

Ozonul și microclimatul din adăposturi

OZONUL îmbunătățește calitatea aerului și are însușiri bactericide. Utilizarea lui pentru crearea unui microclimat favorabil în spațiile cu destinație zootehnică este considerată a fi de mare perspectivă, în special în complexele industriale de creștere a animalelor.

Cercetătorii bulgari au stabilit că, în cazul în care concentrația de ozon este de 0,2 mg la 1 m³ de aer, în crescătoriile de porci numărul microorganismelor descreește cu 40 pînă la 100%, iar în crescătoriile de păsări cu 45—90%.

În cadrul experimentărilor făcute, sub acțiunea ozonului cu concentrație strict corelată, a crescut simțitor capacitatea de producție a animalelor.

Dezbateri „R. E.”

Aplicarea consecventă a principiilor noului mecanism economico-financiar în agricultură (II)

● Creșterea rentabilității I. A. S. -urilor

Viorel Hărnut, șef serviciu la Sucursala județeană Cluj a B.A.I.A. — Aplicarea mecanismului economico-financiar cu eficiență sporită ridică încă numeroase probleme legate de asigurarea condițiilor concrete necesare în fiecare întreprindere agricolă de stat pentru desfășurarea unei activități cu o cât mai înaltă rentabilitate.

După cum a rezultat și din cuvântul tovarășilor A. Loșonți și V. Sabău în activitatea întreprinderilor agricole de stat din județ, în anul 1981, atât ca date de plan cât și ca realizări pe primele 6 luni, se manifestă unele neajunsuri în fundamentarea indicatorilor de plan privind nivelul producțiilor, al veniturilor și cheltuielilor etc. Astfel, unele întreprinderi agricole de stat au înregistrat și în primele șase luni ale anului, neconcordanțe între dezvoltarea sectorului zootehnic și baza furajeră de care dispun; în sensul că în condițiile creșterii efectivelor de animale, an de an au fost reduse suprafețele afectate bazei furajere; subevaluarea unor cheltuieli în scopul încadrării în sarcinile planificate transmise de organul tutelar; supraevaluări ale producțiilor față de mediile realizărilor din anii precedenți, fără ca aceste producții superioare să fie rezultatul unor investiții, modernizări, etc.; neconcordanțe între prețurile de livrare și cheltuielile sociale pentru obținerea produselor etc., prin necorelarea acestora cu deseale majorări de retribuții, a prețurilor de aprovizionare și tarifelor la lucrări, aspecte care au determinat incapacitatea de plată a unor unități. Pentru remedierea acestei situații unitățile în cauză au întocmit programe în care s-a prevăzut recuperarea depășirilor de cheltuieli, precum și realizarea de beneficii la finele anului, programe care constituie principalul document în stabilirea volumului creditelor ce li se poate acorda.

În aplicarea mecanismului economico-financiar se ivesc și unele aspecte care, după părerea mea, au nevoie de o anumită interpretare în funcție de gradul de eficiență. În acest sens, mă gândesc la faptul că sînt activități care se încheie uneori cu rezultate negative, sau, mai concret, cu pierderi. Față de aceste unități, ar trebui, pe linie de creditare să existe anumite condiții mai restrictive și oarecum limitate în timp. Aceasta ar pune conducerile acestor unități în situația de a acționa mai ferm pentru realizarea indicatorilor de eficiență la un nivel superior.

Ioșef Popteanu, inspector principal la Sucursala județeană Cluj a B.A.I.A. — Avînd atribuții în materie de creditare, finanțare și control bancar la întreprinderile agricole de stat am avut prilejul să urmăresc cum se manifestă în practică principiile noului mecanism economico-financiar. Constatările în urma controalelor și analizelor efectuate, au conturat la două din întreprinderile la care le asigur asistență pe linie bancară, situații diferite. Spre exemplu, întreprinderea agricolă de stat Cluj-Napoca în ultimii ani, chiar și în prima parte din acest an a realizat și depășit indicatorii de plan asigurîndu-și echilibrul financiar. În schimb, întreprinderea agricolă de stat Baciu an de an a dat rezultate nefavorabile concretizate în nerealizarea producției fizice atât în sectorul animal, cât și în cel vegetal.

Între cauzele care fac ca rezultatele acestei unități să fie nesatisfăcătoare am aminti doar cîteva pe care le consider esențiale. Una se referă la atribuirea din partea Trustului I.A.S.-Cluj de indicatori necorelați. Efectivele mari de animale — 1 550 capete taurine și 5 000 capete ovine — n-au asigurată baza furajeră decît în proporție de 50 la sută. În condițiile în care efectivele au crescut din anul 1975 la taurine cu 63 la sută, la ovine cu 60 la sută, suprafața destinată plantelor de nutreț a scăzut de la 600 ha în 1978 la 450 ha în 1981. Acest neajuns a determinat unitatea să-și acopere deficitul de furaje prin cum-

părări de fin de la cooperația de consum cheltuiind numai în iarna trecută și în primăvară 1,4 mil. lei, costuri ocazionale dar neprevăzute. Se impune deci corelarea prin planul anual al efectivelor de animale cu baza furajeră.

Altă cauză a neajurării echilibrului financiar îl constituie și necompensarea prin prețul de livrare al merelor a costurilor ocazionale de întreținerea plantațiilor care în această unitate ajung la o suprafață de 500 ha. În ultimii ani, ca urmare a accentuării procesului de mecanizare și chimizare a lucrărilor în plantațiile de pomi, s-a creat un decalaj între cheltuielile de producție ce trebuie făcute în unele condiții și nivelul prețurilor de livrare a produselor. Lucrările mecanice în livezi, substanțele de combatere a dăunătorilor, recoltatul, toate au cunoscut majorări de prețuri în ultimul timp, iar prețul de livrare al merelor a rămas neschimbat. Ca urmare, susțin propunerea pentru corectare a unor prețuri la fructe așa cum a propus în intervenția sa și contabilul șef al Trustului I.A.S.-Cluj, tov. Vasiliu Sabău.

● Creditul în sprijinul S. M. A.

Dumitru Cucea, contabil șef la Trustul județean al S.M.A. — S.M.A.-urile fiind unități organizate pe principiul autogestivității economice, a căror obiect principal îl constituie executarea mecanizată a lucrărilor agricole către C.A.P., I.A.S. și asociații economice intercooperatiste, pe linie de creditare apare necesară adoptarea aceluiași sistem de relații cu banca care se aplică în general întreprinderilor și organizațiilor economice de stat.

În actualul sistem, contravaloarea lucrărilor cu plata în natură executate de S.M.A. pentru C.A.P. este creditată de bancă — pînă la recoltare — cu o dobîndă de 2 la sută. Acest sistem prezintă unele neajunsuri și anume: în primul rînd, S.M.A.-urile sînt obligate să contracteze de la bănci credite de volum însemnat, pînă la recoltare și prețare a produselor cu dobîndă de 2 la sută; în al doilea rînd, suportă dobînză penalizatoare de 12 la sută, dacă cooperativele agricole de producție nu au prețat integral cantitățile de produse datorate și în termen de 20 zile de la recoltare; în al treilea rînd, cu volumul creditelor restante generate de situația prevăzută mai sus, se diminuează limitele de creditare prin contul curent cu influențe nefavorabile asupra nivelului de plăți, cauzîndu-se astfel greutăți în desfășurarea ritmică a procesului de producție.

Din cele de mai sus rezultă clar că actualul sistem de creditare a cheltuielilor aferente lucrărilor executate cu plata în natură generează greutăți în menținerea echilibrului economico-financiar al acestor unități. De aceea, considerăm util a se aduce îmbunătățiri actualului sistem de plată către S.M.A. a lucrărilor agricole în sensul că decontările între acestea și unitățile producătoare să se facă numai în bani, urmînd ca obligația predării la fondul de stat a unor cantități de produse să rămînă în sarcina C.A.P.-urilor.

Bazil Man, economist la Trustul S.M.A.-Cluj — Stațiunile pentru mecanizarea agriculturii ca purtător al progresului tehnic în domeniul mecanizării lucrărilor agricole dețin o bază materială puternică, care în timp a cunoscut o dezvoltare foarte accelerată.

Ca o consecință firească a procesului de tehnicizare a muncii agricole, multe utilaje ajung în situația de a fi uzate moral, fără însă ca uzura fizică să justifice în timp scoaterea lor din exploatare. Astfel, se ajunge în situația ca unele utilaje să fie menținute în unitate numai pentru a ajunge să-și îndeplinească durata de serviciu normală și plată integrală a amortismentului (ex. cazul combinelor C1 și C3). În aceste condiții, cheltuielile

ca amortismentul nu se justifică din punct de vedere al participării lor la procesul de producție, iar substanța lor materială (metalul) ajunge la un grad de uzură, care la expirarea duratei normate de serviciu nu poate fi recuperat la aceiași indici de refolosire ca și în cazul în care utilajul, respectiv ar fi fost casat în momentul în care a fost înlocuit în exploatare cu altul mai perfecționat. De aceea, propun casarea acestor combine cu durată de serviciu nerealizată. De asemenea, **pentru a nu denatura situația economică a unității la un moment dat, apare necesar ca amortismentul pentru utilajele de campanie să fie cuprins în costuri doar pentru perioada când acestea lucrează efectiv și nu eșalonat în cote egale pe tot parcursul anului, cum se face în prezent.**

Tot în acest context, apare deci firesc ca pentru **utilajele care din diferite motive** (uzură morală, condiții climatice nefavorabile) nu participă în anumite perioade în procesul de producție amortismentul să fie suportat din rezultatele financiare și deci să nu afecteze costurile de producție ale perioadei.

Având în vedere faptul că **tarifele de plată a lucrărilor executate de unitățile S.M.A. sunt diferențiate pe zone de fertilitate s-ar impune reglarea eficienței acestor unități prin stabilirea diferențiat a cotelor de participare la constituirea veniturilor bugetare** (impozit pe retribuție, CAS). S-ar evita în acest fel circuitele duble și nejustificate de fonduri bănești între unitate și bugetul statului, precum și între unități în cadrul sistemului.

Iosif Nandor Nemenyi, inspector principal la Sucursala județeană Cluj a B.A.I.A. — Aplicarea principiilor noului mecanism economico-financiar, a autogestiei și autofințării în stațiunile pentru mecanizarea agriculturii prezintă unele particularități și anume: situația economico-financiară (și finanțele S.M.A.) depinde în foarte mare măsură de situația financiară și puterea economică a unităților servite: cooperative agricole de producție, asociații intercooperatiste, I.A.S.-uri; greutățile financiare ale C.A.P. și respectiv, perturbațiile frecvente în posibilitățile de plată ale C.A.P. fac ca încasările reprezentând contravaloarea lucrărilor mecanice realizate, să fie deseori întârziate; în conformitate cu art. 14 din Decretul nr. 390/1980 plata drepturilor convenite S.M.A. pentru lucrările executate mecanizat are loc pe baza unor tarife de plată pe unitate de produs agricol, în mod proporțional cu producțiile realizate de fiecare unitate agricolă deservită. Lucrările cu plata în natură practic se încasează într-un interval de numai 4 luni (august-noiembrie), iar lucrările cu plata în bani potrivit legii se plătesc numai în raport de 80 la sută din suma convenită. În mod evident rezultă că momentul încasării veniturilor nu corespun-

de cu cel al efectuării cheltuielilor. Cheltuielile și plățile se fac relativ ritmic (ținându-se cont de campaniile mari de reparații), iar realizarea efectivă a veniturilor are loc numai după recoltare.

În baza celor menționate se poate întâmpla, ca o anumită unitate S.M.A. să aibă o situație economică bună: venituri realizate la nivelul planului aprobat, economii la cheltuielile de producție și totuși din punct de vedere financiar să aibă o situație precară întrucât nu poate încasa veniturile cu plata în bani din lipsa posibilităților de plată a C.A.P.-urilor (situație frecventă care apare în practică încă din cursul lunii aprilie); în același timp, în urma recalculării tarifului de plată în funcție de gradul de realizare a planului de producție la principalele culturi se procedează la stornarea unor clienți cu plata în natură și bani. De semnalat faptul că supraevaluarea producțiilor planificate (medii și totale atât la I.A.S. cât și la C.A.P.) influențează negativ situația financiară a S.M.A. în sensul că tariful de plată nu se va putea încasa din cauza nerealizării la unitățile agricole deservite (recalcularea se face în termen de 20 zile de la recoltare, de regulă în septembrie pentru produsele de vară și în noiembrie la produsele de toamnă). Un alt aspect la care doresc să mă refer este cel privind tariful de plată în funcție de care se întregesc veniturile în contabilitate și se acordă retribuțiile. Aceste tarife practic nu s-au modificat în ultimii ani, deși cheltuielile de producție au crescut substanțial.

Așezarea pe principii strict economice a activității S.M.A., aplicarea fermă a principiilor noului mecanism economico-financiar reclamă de urgență reglementarea unor probleme din domeniul finanțelor S.M.A. în vederea creării posibilităților de rentabilizare și autofințare. De aceea, **consider în primul rînd necesară reconsiderarea actualului sistem de creditare a lucrărilor executate și încasate numai în proporție de 80 la sută, în sensul ca valoarea totală a lucrărilor să fie încasată deci 100 la sută imediat după efectuare.** Această propunere se referă atât la lucrările cu plată în natură, cât și la cele în bani. Împărtășesc propunerea tov. contabil șef Dumitru Cucea ca **lucrările cu plată în natură să fie creditate pînă la predarea produselor ori prin unitățile agricole beneficiare, ori prin întreprinderile de prelucrare a produselor agricole.**

O altă propunere pe care doresc s-o fac vizează necesitatea **revizuirii tarifelor actuale la lucrările de mecanizare care se execută pe terenuri în pantă**; în prezent, acestea sînt cu mult inferioare costurilor necesare efectuării lucrărilor mecanizate pe astfel de terenuri.

dezbateri consemnate de
Maria IONIȚĂ

Aprovizionarea activă pe sortiment, în sistem „service“

(Urmare din pag. 7)

ată. Sigur că aceasta presupune, în primul rînd, respectarea actelor normative cu privire la încheierea contractelor economice, singura și principala „clauză“ fiind obligația furnizorului pentru realizarea în natură a contractului, precum și responsabilitatea acestuia (fie el producător sau intermediar) pînă la introducerea în consum a produsului livrat.

În această direcție rolul bazelor județene de aprovizionare trebuie să se facă mai mult simțit. Ele trebuie să grupeze piesele, elementele dispartate ale furnizorilor diferiți și să le pună la dispoziția consumatorilor în componente sau subansamble în sistem „service“ pe baza graficelor și a contractelor încheiate. Numai așa șuruburile s-ar livra cu piulițele aferente, sculele cu cozi din lemn, chiuveta cu robinet, sifon și ventil, iar cada de baie cu baterie, duș

și picioare. Este binevenită în acest cadru experiența unor țări ale lumii care au găsit rezolvarea problemei amintite prin introducerea formei „active“ de aprovizionare în așa-zisul „serviciu către clienții A.T.M.“, cum sînt: Franța, Italia, R.F.G., Austria, U.R.S.S. prin combinatul de construcții de locuințe din Moscova; R.S. Cehoslovacă prin bazele specializate: „Tehnomat“ — „Stariva“ — „Eletrosbit“ și altele. Pentru a evita motivarea lipsei de dotări tehnice, este suficient să exemplificăm că pe străzile din Viena, circulă unele depozite pe roți, restructurate din autobuze de oraș neutilizate la transportul de pasageri, care după ce se alimentează din baze și depozite, transportă direct la șantiere subansamblele necesare pe bază de grafic și contract. Aprovizionarea „activă“ în sistem „service“ pe sortiment în bazele județene, presupune gruparea subansamblelor și livrarea lor în complete direct la consumator (conform schiței).

Generalizarea acestei metode de aprovizionare în practică, face necesare o serie de măsuri printre care:

- adoptarea unui contract economic — cadru unic pe economie, în care inițiativa realizării lui să fie a furnizorului (producător sau bază județeană de aprovizionare) cu toate consecințele ce decurg din nerealizarea în natură a obligațiilor asumate,

- indicatorul de retribuție, mai ales al bazelor de aprovizionare să fie în primul rînd realizarea contractelor economice și nu realizarea panului de desfacere valoric, iar cota bazei să se aplice la unități fizice și nu valorice, aceasta în scopul eliminării interesului pentru livrarea materialelor cu valori mari, în detrimentul celor cu valori mici,

- utilizarea cu prioritate a sistemului de livrare containerizat, paletizat și prin colete, atât de la producător cit și de la bazele de aprovizionare în scopul reducerii transporturilor auto, revizuirea sistemului de baze și depozite și eliminarea sistemului de aprovizionare prin intermediul mai multor baze (așa-zisul sistem din bază în bază) care pe lângă încetinirea ritmului de valorificare a resurselor, generează cheltuieli suplimentare de aprovizionare prin cote care au ajuns (cel puțin în unitățile miniere) la 3,3%.

Sporirea productivității muncii — imperativ al dezvoltării economiei românești

Căi și posibilități multiple pentru creșterea productivității

ASA CUM SE SUBLINIA în prima parte a articolului.^{*)} pentru echiparea întregii economii cu mijloace tehnice moderne, care să asigure sporirea eficienței, industria noastră constructoare de mașini depune eforturi susținute. Acestea sînt îndreptate spre asimilarea de noi mașini, utilaje și instalații avînd caracteristici tehnico-funcționale ridicate, care să satisfacă în mai mare măsură cerințele de randament și economicitate ale unităților din industrie, din celelalte ramuri ale economiei. Ca rezultat al investițiilor considerabile efectuate de către statul nostru pentru lărgirea și reutilizarea întreprinderilor existente, pentru construirea de noi unități dotate cu tehnică avansată, a crescut continuu volumul mijloacelor fixe productive ale industriei, s-a ridicat gradul de înzestrare tehnică a muncii, asigurîndu-se premise hotărîtoare ca productivitatea muncii să crească în fiecare întreprindere în parte. De asemenea, sporirea masei mijloacelor de producție puse în mișcare de forța de muncă se realizează nu numai pe această cale, ci și pe seama autoutilărilor: proiectarea și execuția de mașini, agregate și instalații cu forțele proprii ale unei întreprinderi sau în cooperare cu alte unități, în concordanță cu nevoile concrete ale procesului de producție, contribuie, pe lângă economiile de investiții ce se realizează — și, de multe ori, de fonduri valutare — la sporirea eficienței muncii în sectoarele unde aceste mașini se introduc. Analiza concretă a feiului cum se desfășoară ambele aceste procese indică, însă, serioase rezerve de creștere a productivității, cel puțin pînă la nivelul eforturilor ce se fac pentru înzestrarea tehnică a economiei (tabelul nr. 4).

Așa cum rezultă din datele tabelului nr. 4, — unde s-a analizat perioada ultimului cincinal încheiat, ce concentrează marile eforturi de investiții desfășurate în deceniul 1971—1980 (circa 1500 mld. lei, și perioada cincinalului 1966—1970, ani în care în întreaga economie românească s-a trecut la accentuarea acțiunii factorilor intensivi de

*) Prima parte a articolului a apărut în numărul trecut al revistei.

dezvoltare — se observă, în 1976—1980 față de perioada 1966—1970, o sporire a gradului de utilizare a fondurilor fixe din unități. Pe de altă parte, parametrii tehnico-economici înalți ai mijloacelor fixe puse în funcțiune, ca și nivelul de productivitate a muncii în perioadele analizate cit și față de indicii de productivitate obținuți în statele dezvoltate din punct de vedere economic relevă încă numeroase posibilități de creștere a randamentului muncii. Fără îndoială, eficiența folosirii capacităților de producție, implicit realizarea unui nivel mai ridicat al productivității muncii, sînt influențate de o serie de factori tehnico-structurali — cum ar fi creșterea ponderii unor grupe de mașini și utilaje de randament mai mare — de factori organizatorici legați de concentrarea, specializarea, combinarea și cooperarea în producție, de mai bună organizare a activității, de factori sociali, naturali, etc. În ansamblu însă, eforturile ce se depun în unitățile industriale pentru sporirea productivității muncii trebuie îndreptate în două direcții de bază: a) luarea celor mai corespunzătoare măsuri care să asigure folosirea deplină — în timp — a utilajelor; b) utilizarea superioară, din punct de vedere intensiv, a acestora.

Acțiunile concepute astfel — și care trebuie să includă cu precădere și redarea în circuitul productiv a utilajelor inactive, creșterea gradului de ocupare cu mașini, utilaje și instalații a suprafețelor de producție, sporirea coeficientului de schimburi etc. — efectele lor coroborate sînt — vor fi tot mai mult — în măsură să permită realizarea unei producții cit mai mari de la fiecare unitate de fond fix. Un rol deosebit în acest cadru îl are, de asemenea, perfecționarea activității de planificare a sarcinilor de producție în direcția unei mai strînse corelări a capacităților cu aceste sarcini. Disproporțiile între capacitățile diferitelor sectoare și unele prevederi de plan; locurile înguste de producție; loturile de fabricație care nu coincid cu capacitățile de muncă și tehnologice; pregătirea tehnică și tehnologică defectuoasă a producției; neasigurarea locurilor de muncă cu forța umană necesară și aprovizionarea lor necorespunzătoare; creșterea decalajului tehnologic între sectoare; întreținerea, reglarea și supravegherea necorespunzătoare a mașinilor și instalațiilor; activitatea defectuoasă de întreținere și

reparație a utilajelor — toate acestea constituie fenomene care trebuie cit mai grabnic înlăturate din practica unităților industriale, acționîndu-se însă mai întii în practica acestora de planificare, de fundamentare a prevederilor de plan.

Sporirea productivității muncii și în mod deosebit creșterea productivității muncii sociale depind nu numai de prefacerile care au loc în structura și cantitatea mijloacelor de muncă și, legat de acestea, în tehnologiile de fabricație,

Tabelul nr. 4

Creșterea pe cincinal a producției industriale, fondurilor fixe productive, numărului mediu scriptic al personalului și a productivității muncii în industrie

— în % —

Indicatori	1966—1970		1976—1980	
	1966—1970	1976—1980	1976—1980	1980
Producția industrială	175	175	157,4	
Valoarea fondurilor fixe productive în industrie	186		circa 164,0	
Nr. mediu scriptic al personalului	123		121,3	
Productivitatea muncii în industrie	142		140,4	
Dinamica gradului de înzestrare a muncii cu fonduri fixe	154		135,2	
Dinamica producției globale ce revine pe unitatea de fonduri fixe	94		96	
Dinamica fondurilor fixe ce revine pe unitate de producție globală	106		104,2	
Raportul dintre creșterea productivității muncii și a fondurilor fixe		0,76	0,86	
Diferența dintre creșterea productivității muncii și înzestrarea muncii cu fonduri fixe.		-12	+5,2	

ci și de calitatea și gradul de utilizare a materiilor prime. Din punctul de vedere al eficienței muncii, dezvoltarea bazei de materii prime prin lărgirea sortimentului și ridicarea caracteristicilor calitative ale acestuia contribuie nemijlocit la economisirea cheltuielilor de muncă: prin reducerea volumului de muncă necesar prelucrării lor, prin procedee tehnologice mai eficiente ce pot fi folosite, prin reducerea consumurilor de

materii prime pe fiecare produs în parte etc. În expunerea secretarului general al partidului, tovarășul **Nicoiaș Ceaușescu**, la cel de al II-lea Congres al Consiliilor oamenilor muncii se subliniază astfel că, în viitor, în mod deosebit, vor trebui urmărite reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie, prin folosirea rațională a acestora și valorificarea lor superioară, astfel încât să se asigure diminuarea mai accentuată a costurilor de producție, îndeosebi a celor materiale, și — ca atare — creșterea productivității muncii sociale.

Pregătirea și ridicarea calificării — factor hotărâtor

GRADUL eficienței muncii omului este legat însă nu numai de condițiile materiale ale producției. În creșterea productivității muncii un rol de maximă însemnătate îl are forța de muncă, oamenii chemați să pună în mișcare în-

muncă se reduc la funcția de „supraveghere și control” a proceselor automatizate. Deoarece, deși mașina reduce volumul muncii, ea nu desființează munca, ci pe baza cuceririlor științifice și tehnice are loc o diversificare continuă a producției materiale; apar ramuri noi care valorifică mai deplin resursele existente, sporesc înseși dimensiunile sferei productive. Astfel, un asemenea proces de creștere a producției materiale este însoțit și de crearea unor noi locuri de muncă, care permite ocuparea celor deveniți disponibili în alte ramuri. Rezultă așadar, că economisirea forței de muncă are un caracter relativ, definit în raport cu anumite condiții existente în trecut.

Să urmărim în acest context, și pentru țara noastră, cîteva indicatori sintetici. Față de anul 1950, în anul 1979 populația a crescut cu 35,2%, populația ocupată cu 23,2%, iar numărul locurilor de muncă de circa 3,4 ori. Așadar, în condițiile dezvoltării industriei, promovării progresului tehnic în întreaga eco-

Tabelul nr. 5

Creșterea (pe cincinale) a productivității muncii și a numărului de personal în industria R.S.R.

— în % —

	1951 — 1955	1956 — 1960	1961 — 1965	1966 — 1970	1976 — 1980
Creșterea productivității muncii	160	145	145	142	140,1
Creșterea numărului de personal	133	116	133	123	121,3

tregul angrenaj al producției sociale. Atenția deosebită ce trebuie acordată cunoașterii îndeaproape a necesarului și calității forței de muncă este impusă și de faptul că, în prezent, solicitările la care aceasta este supusă sînt mai mari decît în cazul unei tehnici mai puțin perfecționate; practic, în industrie, în toate activitățile din economie, ponderea efortului intelectual față de efortul fizic este în creștere, gradul de responsabilitate al fiecărui om al muncii față de mijloacele încredințate este — trebuie să fie — mult mai înalt, promptitudinea și exactitatea în activitate sînt — trebuie să fie — cu mult mai mari chiar și față de cele dintr-un trecut nu prea îndepărtat. În acest cadru se poate aprecia că, actualmente, în mod hotărâtor nivelul productivității muncii este dependent de calitatea forței de muncă, de nivelul de cunoștințe și pregătire al acesteia, de eficacitatea cu care forța de muncă reușește să-și valorifice potențialitățile dobîndite prin pregătire.

Totodată, în aceste condiții, ca urmare a creșterii productivității muncii are loc economisirea, într-o proporție mult mai mare față de trecut, a forței de muncă, într-un domeniu sau altul, într-un sector sau altul unde randamentul muncii este mai bun. În același timp, aceasta nu înseamnă nicidecum că pe măsura dezvoltării intensive a economiei, importanța și rolul forței de

conomie, în condițiile creșterii astfel a agriculturii, a celorlalte ramuri ale economiei, cu o populație ocupată mai mare cu puțin peste 20%, s-a realizat — în intervalul analizat — un produs social și un venit național mai mari de circa 14 ori. Productivitatea muncii pe o persoană, în 1979, în industrie, a fost de circa 9 ori mai mare decît în anul 1950. Corelîndu-se cele două evoluții se poate exprima, pe un plan sintetic, creșterea potențialului forței de muncă prin înzestrarea tehnică, pregătirea profesională și acumularea de experiență.

Datorită dezvoltării în ritm rapid a economiei, chiar în condițiile sporirii continue a productivității, a avut loc o creștere absolută a numărului de personal din industrie. Acest proces este ilustrat și de datele din tabelul nr. 5. Urmărind acest tabel reiese că în toate perioadele menționate creșterea productivității muncii a fost însoțită de sporirea forței de muncă ocupată în industria țării, în ritmuri diferite, desigur, determinate în primul rînd de proporțiile creșterii economiei ca și, pe un anumit plan, de gradul de intensivizare a producției din fiecare perioadă. Sub acest aspect, urmărind datele din tabelul nr. 5, observăm, în general, în primele perioade cincinale, la un nivel mai redus al dezvoltării economiei, o sporire atît a productivității cît și a numărului de personal, pentru ca în anii

de după 1965 să se vadă că cu deosebire, cincinal de cincinal, o creștere susținută a productivității muncii — pornindu-se continuu, deci, de la o bază în creștere — însoțită de o sporire mai lentă a numărului de personal; este un fapt care pune în relief tendința de intensivizare a dezvoltării economiei românești.

Legătura în dublu sens dintre forța de muncă și productivitate — pe de o parte, forța de muncă este un factor de creștere a productivității muncii, iar pe de altă parte productivitatea muncii influențează forța de muncă din punct de vedere cantitativ și calitativ — decurge din caracterul, formele, conținutul și funcțiile participării omului în procesul de producție. Toate acestea, corelate cu progresul tehnic, determină proporțiile cantitative și calitative ale folosirii forței de muncă — de calitatea forței de muncă, de structura, de nivelul de educație și instruire a resurselor umane, de raportul social în care se află față de mijloacele de producție depinzînd, în ultimă instanță, valorificarea deplină a potențialităților sale economice și sociale, creșterea economică în ritm rapid.

Cu alte cuvinte, calificarea și ridicarea calificării forței de muncă constituie premisa și condiția esențială pentru utilizarea eficientă a resurselor umane, reprezentînd unul din factorii de importanță majoră ai sporirii productivității muncii. Această categorie economică — calificarea — se referă la totalitatea cunoștințelor teoretice și practice, la nivelul de competență profesională și disponibilitățile virtuale în acest sens, la îndeminarea și experiența în muncă a fiecărui muncitor, a fiecărui om al muncii. Pornind de la acest conținut larg, este limpede de ce acțiunea de formare profesională a cadrelor de toate categoriile a căpătat și capătă o importanță deosebită, ea înscriindu-se ca un factor decisiv în procesul creșterii productivității²⁾. Tocmai în această lumină se înscriu acțiunile promovate de partidul și statul nostru pentru creșterea în tot mai mare măsură, în totalul personalului, a celor calificați, pentru ridicarea calificării întregului personal, pentru așezarea învățămîntului românesc pe principii solide de eficiență socială, pentru reîmprospătarea continuă, pentru fiecare om al muncii, a cunoștințelor necesare realizării în cele mai bune condițiuni, a producției materiale, a oricărei activități.

dr. ing. Barbu Gh. PETRESCU

²⁾ Studiul eficienței pregătirii profesionale a cadrelor constituie, în prezent, una din preocupările majore ale economiștilor, iar analiza așa-numitului (dealtfel impropriu spus) „factor rezidual” (creșterea productivității muncii pe seama nivelului de educație și calificare), a devenit, în ultimul deceniu mai ales, o direcție principală a studierii incidenței calificării cu procesul creșterii economice.

Diversificarea producției și distribuției bunurilor de consum

APLICAREA ÎN PRACTICĂ a principiilor noului mecanism economic presupune din partea tuturor ramurilor și sectoarelor economice o abordare creatoare, pentru adaptarea specifică la domeniul respectiv de activitate a cerințelor de inovare și perfecționare pe care le presupune în conducerea economică.

În relațiile producție — comerț — populație am desprins ca hotărâtoare pentru succesul aplicării creatoare a cerințelor noului mecanism economic, în practica economică două obiective majore: 1. necesitatea optimizării în structură a ofertei de mărfuri a producătorilor de bunuri de consum în raport cu structura cererii reale a populației, pe localități, grupe socioeconomice, preferințe de consum; 2. asigurarea sensibilității prețului față de calitatea mărfii produse.

Semnificația macroeconomică a obiectivului optimizării structurale a ofertei de bunuri de consum este maxima economisire a resurselor de care dispune societatea la un moment dat, în condiții de optimă satisfacere — în raport cu resursele existente — a necesităților populației, adică tocmai obiectivul desemnat de legea economică fundamentală a socialismului.

Pentru transpunerea practică a acestor cerințe a fost creat și cadrul economico-juridic corespunzător. Printre modificările aduse legii contractelor economice, potrivit cerințelor noului mecanism economico-financiar se includ următoarele prevederi: „În cadrul activității de constituire a portofoliului de comenzi unitățile socialiste au obligația să studieze temeinic și să soluționeze în calitate de producător cererile consumatorilor interni și ale pieței externe, astfel încât dezvoltarea capacităților și structura producției să corespundă nevoilor concrete ale economiei”; în același timp „se interzice lansarea în fabricație de produse care nu au asigurată desfacerea prin contracte sau comenzi ferme pentru consumul intern sau pe piața externă”.

Astfel problema studierii și cunoașterii în detaliu a cererii de bunuri de consum s-a transformat într-o activitate obligatorie, prin lege, prealabilă încheierii contractelor economice, pentru toate întreprinderile din țară. Aplicarea consecventă a legii ar presupune dispariția stocurilor cu mișcare lentă sau fără mișcare din activitatea de comerț interior sau din magazinele de produse finite ale producătorilor.

Economie de resurse prin produse de calitate

PENTRU A REFLECTA modul în care s-a acționat pentru transpunerea în viață a acestor cerințe calitativ noi în relațiile „producători-comerț-populație” ne-am propus să urmărim evoluția structurii producției de bunuri de consum și reorientările vizând fizionomia rețelei comerciale în sensul atingerii acestor obiective sociale majore.

Desigur că realizarea echilibrului dinamic ofertă-cerere trebuia să țină seamă în primul rând de mutațiile importante care au intervenit în structura cererii populației în ultimele decenii, ca urmare a diminuării autoconsumului, creșterii veniturilor reale totale ale populației, diminuării diferențelor de consum urban-rural ș.a.m.d.

Prin efectul acțiunii conjugate a acestor factori cererea populației pentru majoritatea produselor nealimentare și pentru o bună parte a cererii de produse alimentare a evoluat din stadiul de cerere primară nediferențiată către stadiul de cerere diversificată, cu particularități bine conturate pe grupe socio-economice, fenomen cu incidențe din cele mai complexe asupra unui comerț axat în mod „tradițional” pe satisfacerea unei cereri mai mult sau mai puțin uniforme.

Corespunzător acestor mutații în structura cererii era necesar ca atât în producția de bunuri de consum cât și în distribuția mărfurilor să se producă o diferențiere a ofertei și a formelor de comercializare cerută de trecerea de la desfaceri de mărfuri standard — de masă, la un comerț caracterizat printr-o pondere importantă — până la 50% — a mărfurilor de serie mică și unicat, a sortimentelor superioare (super, lux, extra), de la un comerț anonim — de distribuție de masă, la un comerț specializat de produse de marcă, însoțit de servicii comerciale ante și post vânzare. Dezvoltarea multilaterală a personalității umane implică o diferențiere în utilizarea bugetului de familie a părții sale discreționare — în special, generind o puternică nuanțare în însăși mobilul de cumpărare odată cu creșterea, (proporțională) a acestei părți a veniturilor, tendință ce se va accentua în viitor. Pentru a răspunde acestor tendințe obiective în evoluția termenului „cerere” era necesar ca și ceilalți termeni „producție-comerț” să se replezească corespunzător. Astfel, în prezent asistăm la perfecționarea metodologiei de planificare a producției de bunuri de consum în sensul diferențierii a patru grupe de execuție calitativă a pro-

duselor: standard, superioară, lux și super-lux (extra).

Realizarea de produse cu caracteristici tehnico-funcționale de rezistență, confort și design superioare presupune ca pe întregul flux de fabricație și distribuție comercială să se regăsească un plus de calitate.

Este vorba în primul rând de calitatea activității de creație, care va trebui să se înscrie la nivelul cunoscutelelor case de creație europene. Resurse interne pentru realizarea acestui obiectiv există cu prisosință. Astfel, Ministerul Industriei Ușoare are în coordonare directă câteva secții de creație industrială ale Institutului de arte plastice Nicolae Grigorescu. Despre calitatea realizărilor acestor absolvenți vorbesc elocvent următorul fapt: la 13 mai 1981 Consiliul internațional al societăților de design industrial a acordat premiul „Design pentru comunități”, — orientat tematic în acest an pe aspectul facilitării prin design a comunicării în cadrul grupurilor sociale, proiectului prezentat de absolvenții Institutului Nicolae Grigorescu: Mihai Nazarie, Dan Velescu și Radu Vișan — intitulat „Jocul — un alt mijloc de comunicare”.

Juriul a apreciat creativitatea remarcabilă și originalitatea proiectului românesc, compus din 10 jocuri diferite, cu grad variat de implicare a partenerilor: — cu reguli fixe, cu reguli convenite și fără reguli — proiect prin care personalitatea autorilor s-a impus chiar înaintea celui mai bine cotat designer la ora actuală în lume V. Papanek (S.U.A.), ca și înaintea altor 28 de proiecte prezentate de 14 țări. Asemenea realizări se cer aplicate cu promptitudine în producție, având în vedere eficiența lor economică deosebită. Este bine cunoscut succesul jocului „cubul magic” al profesorului Ernő Rubic de la Școala superioară de arte decorative din Budapesta, joc care prezentat la Tîrgul internațional Budapesta a condus la comenzi de milioane de bucăți din străinătate (cîteva grame de plastic și foarte multă inteligență).

Cum accentul în producția de bunuri de consum cu grad ridicat de înnoire și calitate superioară va cădea tocmai pe munca designerilor proiectanți de produse, considerăm că ar fi momentul cel mai oportun pentru legiferarea statutului designerului în economia românească, alături de arhitect, inginer, economist, profesor ș.a.m.d. Contribuția pe care aceste cadre de specialiști o pot aduce în ridicarea parametrilor tehnico-economici ai producției de bunuri de consum este decisivă, iar din punct de vedere al cheltuielilor de producție ale întreprinderii plata retribuției acestor cadre este incomparabilă cu plusul de beneficii adus.

În continuare, lansarea acestor produse — prin colecțiile de modele la contractări, prin prezentarea în magazinele tip Romarta, prin tîrguri de mostre republicane și județene se va face acordînd deosebită atenție diferențierii lor de produsele standard, de masă, prin informații pertinente asupra caracteristicilor de calitate superioară pe care le întrunesc, prin ambalaj și mod de prezentare de bun gust.

Comercializarea de produse de serie mică și unicat impune o concepție diferită de amenajare a magazinelor, cu o ambianță specifică, favorabilă acordării asistenței consumatorilor în alegerea mărfurilor, sondării preferințelor în vederea satisfacerii prompte pe bază de

comandă (precomandă), oferirea de seturi și compleuri mergând de la obiecte de îmbrăcăminte asortate și pînă la apartamente mobilate într-o concepție de design unitară.

Reactualizarea în acest scop a unor vechi pasaaje comerciale poate servi cu bune rezultate ideea diversificării rețelei comerciale către unități tip „boutique”. Practica actuală de a vinde articole din cristal împreună cu articole de sticlă, articole inox împreună cu cele de tablă, articole din materii prime naturale alături de cele din înlocuitori sau solduri, este de natură să dezorienteze consumatorul, să dezavueze marfa de calitate superioară și marca producătorului.

Introducerea, în spiritul legii calității a unor simboluri distinctive pentru marca de calitate, cu tot ceea ce presupunea pe planul organizării producției și comercializării ar conduce la o reevaluare a imaginii de marcă pentru mulți producători, cu semnificații depășind interesul vânzării pe piața internă.

Pentru a se mări flexibilitatea ofertei articolele de calitate superioară se vor contracta de întreprinderile comerciale cu amănuntul direct cu întreprinderile producătoare, ceea ce evită eventuale ajustări ale comenzilor în circuitul uzual al documentelor, asigurînd totodată o mai mare promptitudine în execuția comenzilor. Acest gen de relații directe fabrică-magazin se întregă, de altfel, preocupărilor existente actualmente pe întreg sistemul comerțului socialist de reducere a distanțelor (cheltuielilor) de transport, a cheltuielilor de depozitare-manipulare a mărfurilor prin tranzit direct. Mai buna cunoaștere a specificului cererii locale și satisfacerea în consecință mai bună a preferințelor consumatorilor va fi realizată și prin zonarea producției de bunuri de consum, oamenii muncii dintr-un județ devenind simultan producători și consumatori pentru o serie de bunuri de consum de folosință curentă sau periodică.

De remarcat este faptul că lupta pentru realizarea produselor de calitate superioară, lux și extra constituie în același timp un motor al dezvoltării producției de masă în ceea ce privește asigurarea noutății, modulul de prezentare, condiționare, ambalare, reglare a distribuției în rețea, conform cererii testate în prealabil la producția de mică serie.

Sensibilitatea prețului față de calitate

CEL DE-AL DOILEA OBIECTIV major în aplicarea noului mecanism economic în comerț și anume, sensibilitatea prețului față de calitate acționează în dublu sens: pe de o parte urmărește să asigure producătorului, prin prețul produselor retribuirea în conformitate cu calitatea și cantitatea mun-

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, Cuvîntare la Consfătuirea cu activul și cadrele de bază din cooperarea de consum, cooperarea meșteșugărească, cooperarea agricolă de producție și consiliile populare. Ed. politică, Buc. 1980.

²⁾ Traian Lazăr, „Realismul prețurilor și randamentul activității economice”, Era Socialistă nr. 6/1981; „Opinii polemice de importanță nu numai teoretică privind relația productivitate—valoare—preț în condițiile actuale”, Era Socialistă nr. 15 1981.

cii și în același timp consumatorului o cheltuielă pentru achiziția de produse proporțională cu serviciul real adus de produs.

Saltul revoluționar pe care-l aduce noul mecanism în conducerea economiei vizează în primul rînd perfecționarea pîrghiilor economice — a indicatorilor economici — astfel încît reglarea să aibă loc pe baza unei cunoașteri obiective a realităților economice. Autogestiunea și autoconducerea utilizînd ca un principal instrument prețurile — de producție și livrare — acestea vor trebui să reflecte cheltuielile sociale reale de producție.

Referindu-se la necesitatea diferențierii prețurilor în funcție de calitate tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Eficiența este legată de realizarea producției cu consumuri materiale cît mai mici, de creșterea productivității muncii, precum și... de stabilirea unui regim de prețuri corespunzător cu munca depusă. Este normal ca un produs de serie mare să se vîndă mai ieftin decît un produs făcut la comandă, lucrat de mină, care înglobează o cantitate de muncă mai mare. Cred că în această privință nu am ținut întotdeauna seama de necesitatea de a diferenția în mod corespunzător prețurile în raport de cantitatea de muncă, de efortul ce se depune“.)

Menținerea artificială a unor prețuri de livrare în condițiile în care valoarea de întrebuințare scade (prin utilizarea unor materii prime diferite față de STAS sau norme interne și/sau în execuție, finisare) nu poate decît să producă decalaje între nivelul real și cel scriptic al satisfacerii cererii de consum, la diminuarea artificială a puterii de cumpărare. În același sens acționează stabilirea unor prețuri de livrare la produse noi majorate disproporționat de mult față de creșterea valorii lor de întrebuințare. Analizînd efectul perturbator al abaterii prețurilor de la cheltuielile de muncă socială pentru fundamentarea deciziilor economice dr. Traian Lazăr, propune verificarea evoluției raportului preț/valoare de întrebuințare pentru noile produse, prin urmărirea tendinței prețului per unitatea de parametru. Autorul menționează că „dacă produsul are o calitate superioară, o valoare de întrebuințare mai mare, pe fiecare unitate de valoare de întrebuințare prețul este mai mic, condiție esențială în stabilirea și corelarea prețurilor“.)

Particularizînd, în cadrul producției de bunuri de consum produsele de calitate superioară, lux, extra, trebuie să înregistreze pe fiecare unitate de valoare de întrebuințare un preț mai mic. Numai astfel diversificarea producției de bunuri de consum rămîne un proces pozitiv, subordonat țelurilor socialismului, numai astfel se pot controla mersul prețurilor și mișcarea fizică reală a mărfurilor, gradul de satisfacere real al cererii de mărfuri.

Potrivit funcțiunii principale pe care o îndeplinește un produs (trebuinței de bază pe care o satisface) se pot identifica parametri ai valorii de întrebuințare și pentru bunurile de consum (exemplu cantitatea de detergent necesară spălării 1 kg rufe; ponderea materiei prime naturale în materialele textile; poziția pe curba ciclului de viață al produsului în momentul lansării pe piață — pentru produse de modă, s.a.m.d.).

Caracteristicile producției de bunuri de consum, printre care elementele de noutate, design, finisaj, prezentare sînt de importanță hotărîtoare în complexul de servicii pe care consumatorul îl așteaptă de la produsul achiziționat, fac posibilă încadrarea cu ușurință în limitele de rentabilitate și acumulări a noilor produse de calitate superioară, cu condiția ca posturile de creatori industriali să fie ocupate de cei ce pot să „spună ceva” în acest domeniu. Experiința celorlalte țări socialiste demonstrează importanța organizării unor concursuri cu premii în domeniul creației de bunuri de consum, care cu minimum de cheltuieli pot revoluționa întregi subramuri de bunuri de consum.

Exigențele comunicării selective

FINALITATEA eforturilor creatoare din sfera producției este atinsă prin ajungerea produselor la beneficiarii lor, prin întîlnirea produselor cu cei cărora le sînt destinate. Concepția de comunicare producător-consumator trebuie însă complet revăzută în cazul produselor cu grad ridicat de înnoire și calitate superioară avînd în vedere că decizia de cumpărare se ia pe baza unei argumentații mai complexe, în care nu trebuința primară este întotdeauna pe primul loc. Motivația de noutate, de a fi în pas cu moda, de amenajare plăcută a ambientului locuit se manifestă diferit pe grupe de vîrstă, profesii, mediu de viață, etc., constituindu-se tipologii ale cumpărătorilor ce frecventează cu predilecție magazinele specializate în desfacerea acestor produse.

Este evident că profilarea unor magazine și raioane destinate exclusiv desfacerii produselor din clasele superioare de calitate în marile orașe și localitățile turistice este o primă condiție pentru întîlnirea ofertei cu cererea specifică. Personalitatea acestor magazine desigur că nu poate fi conferită doar prin firmă, ci deosebit de importantă va fi ambianța creată prin organizarea internă a magazinelor (tip „boutique“), evitîndu-se etalarea a numeroase articole de același fel (ca în comerțul de masă), utilizînd ambalaje individuale care să evidențieze caracteristicile de clasă produsului, să-l diferențieze de marfa standard, proiectînd mobilierul și celelalte elemente de amenajare interioară, iluminatul, fluxul de cumpărători astfel încît să sugereze o atmosferă cît mai degajată, propice unui serviciu comercial cît mai complet — asistență în alegerea optimă a mărfii, prezentarea tuturor caracteristicilor (avantajelor) produselor, a modului de utilizare, întreținere, servicii postvînzare de montare-demontare, ajustare, transport prin comisionar la domiciliu. Prin calitatea serviciilor comerciale prestate în fapt se produce diferențierea calitativă a unităților comerciale, se consolidează imaginea de marcă de calitate (Romarta, Gioconda, Miraj, etc.).

Avînd în vedere complexitatea sporită a acestor produse de clasă, cît și exigența serviciului comercial ce se cere personalului comercial din aceste unități va trebui să aibă în vedere școlarizarea sa în mod special.

dr. Gheorghe TEODORASCU
dr. Ioan GEORGESCU

Promovarea noului — cerință de bază în activitatea organelor colective de conducere

OLATURA de esență ce caracterizează conducerea democratică a întregii noastre economii o reprezintă participarea creatoare, revoluționară a fiecărui colectiv de oameni ai muncii la înlăturarea autoconducerii muncitorești, la realizarea eficientă a tuturor acțiunilor pe care le întreprind.

Trebuie avut în vedere — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii — ca: „In întreaga noastră activitate să acționăm cu toată hotărârea pentru înlăturarea a tot ceea ce este vechi, perimat și nu mai corespunde noii etape de dezvoltare, să promovăm cu toată fermitatea noul în muncă și viață“.

ÎN SPRIJINUL acestei idei, al hotărârilor marelui forum muncitoresc, adunările generale ale oamenilor muncii din lunile iulie-august au analizat cu mai multă răspundere activitatea organelor colective de conducere, au manifestat mai multă receptivitate la noutățile tehnice și la măsurile organizatorice ce se impun a fi luate în contextul autogestiuunii și autofinanțării. Se observă, de la o perioadă la alta, îmbunătățirea nivelului calitativ al conducerii colective, aceasta și ca urmare a faptului că membrii acestor organisme își îndeplinesc tot mai riguros atribuțiile, îndatoririle ce le revin din lege, din regulamentul de funcționare a consiliilor oamenilor muncii, din alte acte normative. De asemenea, s-a resimțit mai pregnant participarea competentă a comisiilor pe domenii, a colectivelor de specialiști din compartimentele tehnico-productive sau funcționale la elaborarea unor studii, analize sau controale ce au stat la baza fundamentării unor hotărâri corespunzătoare.

Aceste concluzii sînt pe deplin valabile și pentru majoritatea unităților economice din județul Suceava. Ele s-au desprins din dezbaterile în recenta rundă a adunărilor generale, din schimburi de experiență organizate cu membrii consiliilor oamenilor muncii, din studii și controale efectuate pe linia perfecționării stilului și metodelor de muncă ale acestor organisme democratice de conducere din întreprinderile de pe teritoriul județului.

Noul, prin prisma eficienței

ANALIZA citorva date statistice indică un aspect edificator. Dacă la începutul anului în curs, 13 din cele 31 de unități economice urmărite prin programul județean de creștere a productivității muncii nu găsiseră resurse pentru a se încadra în sarcina stabilită prin plan la acest indicator, acoperirea fiind doar de 60%, după prezentarea și discutarea problemei în cele două adunări generale semestriale s-a reușit, cu contribuția substanțială a propunerilor făcute, identificarea unor posibilități și stabilirea unor măsuri tehnico-organi-

zatorice a căror eficiență asigură realizarea productivității muncii, calculată pe baza producției nete, în proporție de 100—120% (cu excepția Combinatului de prelucrare a lemnului Suceava). Aceasta reflectă înțelegerea clară de către oamenii muncii a importanței acestui indicator pentru dezvoltarea prezentă și viitoare a economiei noastre.

Evident, paleta domeniilor abordate de adunările generale este mult mai vastă: spre exemplu, conținutul celor 1310 propuneri formulate de oamenii muncii în august și reținute pentru a fi rezolvate vizează în plus, în spiritul indicațiilor secretarului general al partidului, măsuri pentru realizarea ritmică a producției fizice, îndeosebi a celei destinate exportului, înlăturarea programului de investiții, reducerea consumurilor de materiale, folosirea a noi surse energetice, perfecționarea activității de conducere desfășurată de către consiliile oamenilor muncii și birourile executive ale acestora.

Revenind la programul de productivitate pe 1981, acesta prevede o creștere — medie pe județ — de 8,34% comparativ cu nivelul din anul trecut. Se asigură — pe această cale întregul spor planificat al producției nete, aceasta în condițiile unei economii relative de 6272 de persoane.

Măsurile propuse vizează în principal perfecționarea organizării conducerii, a producției și a muncii, al cărei aport este de 37,72% pe ansamblul programului județean. Putem exemplifica, dintre propunerile formulate, pe cele legate de utilizarea rațională a personalului muncitor și în special a celui indirect productiv la Combinatul minier Gura Humorului, perfecționarea formelor de cooperare între secțiile și atelierelor unităților de prelucrare a lemnului, îmbunătățirea sistemului de transport intern la Întreprinderea de mașini-unelte Suceava, ameliorarea pe baze ergonomice a condițiilor de lucru la unele locuri de muncă de la secția Fălțiceni a Întreprinderii de tricotaje „Zimbrul“ ș.a.

De asemenea, o serie de idei pentru ridicarea eficienței economice în activitatea de viitor au rezultat și ca urmare a formulării unor critici concrete la adresa organelor colective de conducere, cu referire în principal la aprovi-

zionarea ritmică a fiecărui loc de muncă cu materii prime, materiale, scule și dispozitive, la îmbunătățirea condițiilor de protecția muncii ș.a. În același sens s-a solicitat o intervenție mai activă și responsabilă din partea centralelor tutelare în asigurarea la timp cu contracte economice, de pildă pentru Fabrica de confecții metalice și prelucrări mecanice Rădăuți, care nu avea asigurat portofoliul de comenzi la nivelul capacității.

Un alt domeniu de referință, cu pondere de peste 30% în sarcina de creștere a productivității muncii pe județ, îl reprezintă **progresul tehnic**. S-au propus în principal soluții pentru atingerea parametrilor proiectați la noile capacități și dezvoltări, tipizarea unor produse, perfecționarea unor tehnologii, soluții tehnice pentru recuperarea și re folosirea materiilor prime secundare.

Și celelalte capitole din programul județean au cunoscut îmbunătățiri importante. De altfel, transpunerea în practică a măsurilor cu termene de aplicare în această perioadă a permis ca în primele 7 luni ale anului, nivelul planificat al productivității muncii calculat pe baza producției nete să fie realizat în proporție de 102,1% pe ansamblul industriei județului.

Din discuțiile purtate cu cadre de conducere și alți lucrători din diferite ramuri economice a rezultat opinia unanimă privind eficiența deosebită pe care o va putea avea, în rezolvarea operativă a unor probleme majore ridicate de adunările generale și consiliile oamenilor muncii, **constituirea consiliului județean al oamenilor muncii**. Crearea acestui organism, potrivit indicației date de tovarășul Nicolae Ceaușescu la recentul Congres al oamenilor muncii, apare ca o necesitate în actualul stadiu de dezvoltare a sistemului autoconducerii, oferind, prin coordonarea eforturilor diferitelor unități din teritoriu, posibilități pentru o utilizare mai bună a potențialului uman și tehnic, pentru o valorificare superioară a resurselor locale, pentru adîncirea colaborării și cooperării în rezolvarea sarcinilor legate de progresul economico-social accelerat al județului.

Perfecționarea pregătirii membrilor consiliilor oamenilor muncii

PENTRU realizarea unei conduceri eficiente, secretariatul comitetului județean de partid a stabilit organizarea și realizarea unui **program continuu de**

perfecționare a pregătirii președinților, prim-vicepreședinților, a celorlalți membri ai consiliilor oamenilor muncii. Astfel, președinții și prim-vicepreședinții participă în fiecare an la o formă de pregătire cu scoatere din producție pe o durată de 6 zile, în cadrul căreia se abordează în principal probleme curente specifice unităților din județ, cum ar fi: aplicarea corectă a noului mecanism economico-financiar, realizarea producției fizice, calitatea producției și căi de îmbunătățire a acesteia extinderea acordului global ș.a. — teme prezentate sub formă de expuneri, dezbateri, seminarii etc.

De asemenea, pe parcursul semestrului au fost organizate **schimburi de experiență** pe teme de deosebită actualitate — de pildă: aplicarea corectă a regulamentului de funcționare a consiliilor oamenilor muncii; pregătirea și desfășurarea reuniunilor de lucru ale consiliului; asigurarea la un nivel corespunzător a activității de secretariat al C.O.M.; sarcinile ce revin responsabililor comisiilor pentru creșterea productivității muncii și organizarea științifică, în ce privește realizarea unor studii în mai multe variante și analize cu concluzii și propuneri concrete.

Cu ocazia acestor întâlniri, participanții au propus unele metode eficiente, pentru a fi generalizate; totodată, au fost relevate unele neîmpliniri din activitatea organelor de conducere colectivă ale unităților, au fost făcute propuneri. Iată câteva exemple.

● Unii președinți apreciau că rezolvarea tuturor problemelor legate de buna funcționare a consiliului le ia mult din timpul liber; din analiza amănunțită, făcută cu fiecare dintre ei a rezultat însă că, de fapt, nu aplicau corect prevederile regulamentului de funcționare, exercitând unele atribuții ce revin biroului executiv, secretarului C.O.M. sau comisiilor pe domenii.

● Participarea la dezbaterile în consiliu era, la unele unități, relativ redusă, cauza constituind-o modul defectuos în care materialele erau transmise reprezentanților oamenilor muncii; de aceea s-a stabilit, în special pentru unitățile a căror arie de activitate este dispersată pe tot județul, ca în ședința C.O.M. să fie anunțate locul și data difuzării materialelor pentru luna următoare.

● Calitatea ridicată și, deci, utilitatea unor studii și analize care dezvoltau mai multe variante — prezentate în ședințele C.O.M. de la Combinatul minier Gura Humorului, Întreprinderea de tricotaje „Zimbrul“, I.U.P.S. Suceava, I.F.E.T. Rădăuți — se datorează și faptului că în aceste unități, rolul comisiilor pe domenii este înțeles corect, ele reprezentând colective multidisciplinare a căror viziune de ansamblu este mai largă decât a compartimentelor funcționale sau a celor câțiva specialiști cărora unele consilii le încredințează întocmirea materialelor.

● Sistemul de urmărire a hotărârilor organelor colective de conducere pe fișe

tipizate, în care se înscrie și eficiența ce se prevede a fi obținută prin aplicarea lor, s-a dovedit deosebit de util pentru organizarea și controlul îndeplinirii acestor hotărâri la Întreprinderea de mașini-unelte Suceava, Fabrica de PAL Fălticeni, Fabrica de mobilă Cîmpulung, I.F.E.T. Suceava ș.a.

● Participanții la schimburile de experiență au apreciat unanim că fără o tematică anuală orientativă cuprinzând problemele majore ce urmează a fi rezolvate de către C.O.M. și fără o bună corelare a planificării trimestriale a activității consiliului cu cea a comitetului de partid, a organizațiilor de masă și obștești nu pot fi cuprinse și soluționate pînă la capăt toate sarcinile economice și sociale. De asemenea, unii președinți de C.O.M. — de la Combinatul de celuloză și hîrtie Suceava, Filatura Fălticeni, Centrul teritorial de calcul electronic — au recomandat în plus, pe baza propriei experiențe, planificarea muncii conducerii operative pe perioade scurte — lună sau chiar săptămîină.

● S-a stabilit ca, în conformitate cu regulamentul-cadru de funcționare a C.O.M., adoptat la condițiile specifice întreprinderii, fiecare membru al consiliului să răspundă de preluarea propunerilor și transmiterea hotărîrilor pe secții, fabrici, ateliere sau formații, revenindu-i în același timp și sarcina de a informa oamenii muncii despre modul de finalizare a hotărîrilor și realizarea indicatorilor de plan.

● De activitatea de secretariat al C.O.M. trebuie să se ocupe persoane competente, care să cunoască bine specificul unității și să aibă capacitatea de sinteză și selectare pentru întocmirea corectă a materialelor finale: de aceea, s-a apreciat că persoanele respective ar trebui să poată fi desemnate și din alte compartimente funcționale ale unității, decît cele indicate în actualele acte normative.

● Practica a dovedit că invitații din afara întreprinderii la reuniunile unor consilii ale oamenilor muncii au adus un aport valoros, prin recomandări privind rezolvarea unor probleme ale unităților și perfecționarea stilului de muncă al organelor colective de conducere.

Largă antrenare la elaborarea de studii și analize

ÎN CURSUL anului trecut, cadrele cu studii superioare din întreprinderile județului au elaborat 256 studii de organizare, economice sau tehnice, a căror eficiență se ridică la 52,2 milioane lei/an. Avînd în vedere aceste rezultate bune, s-a hotărît, ca specialiștii să fie antrenați în mai mare măsură la rezolvarea unor probleme ce le ridică producția.

S-a pornit de la ideea formulată de secretarul general al partidului, ca personalul de conducere, administrație și

funcționăresc să participe o zi pe săptămîină la rezolvarea unor probleme de organizare a producției și a muncii. Programele concrete întocmite de consiliile oamenilor muncii prevăd soluționarea în acest an a încă 87 teme de organizare sau tehnice, ce condiționează realizarea indicatorilor de plan pe 1981.

De asemenea, consiliile au urmărit ca, prin colectivele constituite pentru raționalizarea utilizării personalului indirect productiv și C.A.F., să se asigure o integrare rapidă în activitatea direct productivă a celor ale căror posturi au fost reduse. S-a reușit, spre exemplu, la 22 de unități economice reprezentative controlate în această perioadă de cabinetul județean de organizare economico-socială, trecerea directă în producție a 1042 de lucrători din cadrul personalului indirect productiv și de servicii și a 198 de lucrători din rîndul personalului de conducere, administrație și funcționăresc. Trebuie însă arătat că nu toate unitățile au acționat cu răspundere în această direcție; astfel, la Întreprinderea de transporturi auto, persoanele ale căror posturi au fost reduse nu erau încă trecute la noile locuri de muncă, iar la o serie de unități nu s-a acționat pentru calificarea și policalificarea personalului eliberat din activități indirect productive.

Prin grija consiliilor oamenilor muncii au fost finalizate în acest an studii cu efecte economice deosebite, la I.F.E.T. Suceava. Întreprinderea de tricotaje „Zimbrul“ ș.a. Numai studiul privind organizarea producției de prefabricate la unitățile I.F.E.T. asigură o eficiență de 17 milioane de lei, reducerea cu peste 4 mii mc a consumului de masă lemnoasă, utilizarea corespunzătoare a resurselor locale de energie, rumeguș, coajă de copac, uscare naturală; de asemenea, introducerea acestor prefabricate la fabricația mobilei permite eliberarea suprafețelor ocupate în prezent de sectoarele de croit.

Un alt studiu, elaborat la C.P.L. Suceava — a cărui eficiență este de peste 4 milioane lei/an producție netă — vizează reorganizarea fluxului de fabricație, îmbunătățirea pe baze ergonomice a condițiilor de lucru, utilizarea la capacitate a utilajelor din dotare; este însă necesară o mai mare operativitate în finalizarea acestui studiu, astfel ca el să-și arate efectele pînă la sfîrșitul anului.

Consiliile oamenilor muncii trebuie să solicite mai mult birourilor executive să îndrume și sprijine moral și material pe cei ce se preocupă de introducerea noului, să-i antreneze pe lucrătorii care au absolvit programe de perfecționare să aplice proiectele finale întocmite și să facă cunoscute în întreprinderi diversele noutăți științifice, tehnice de studiu și concepție însușite la cursuri.

Introducerea noului, ca o cale de perfecționare continuă a activității, trebuie să stea în atenția organelor colective de conducere din unitățile economice, a fiecărui om al muncii

Mihai GROZAVU

directorul Cabinetului județean de organizare economico-socială Suceava

DOCUMENTE DE ARHIVĂ ÎN SPRIJINUL CUNOAȘTERII ȘI VALORIFICĂRII RESURSELOR MINERALE ȘI ENERGETICE (II)

CERCETAREA documentelor de arhivă poate aduce o contribuție sporită la rezolvarea marilor probleme legate de asigurarea economiei naționale cu resurse de energie.

Despre însemnătatea economică a petrolului, a gazului natural ca materie primă principală pentru industria chimică și ca sursă de energie este de prisos a se mai vorbi. Paralel cu preocuparea pentru valorificarea superioară a petrolului, o sarcină de mare importanță este descoperirea de noi zăcăminte petrolifere și asigurarea exploatării cât mai economicoase a celor cunoscute. Cercetarea documentelor de arhivă trebuie făcută și în acest domeniu cu mai multă perseverență, să aibe un caracter permanent și atotcuprinzător, deoarece, cu toate realizările obținute în prospectarea zăcămintelor petrolifere, după aprecierea specialiștilor, rezervele nu sînt încă pe deplin cunoscute. Atenția trebuie concentrată în primul rînd spre identificarea de noi resurse. În acest scop au fost semnalate de către filiale ale Arhivelor Statului documente despre existența unor zăcăminte de petrol și guri de păcură în unele localități din județele Neamț, Iași și Bacău și din Săcel-Vișeu unde exploatarea au fost suspendate în 1953—1954 din cauză că petrolul se găsea la mare adîncime și sub rocă dură, fiind considerate atunci prea costisitoare.

Arhivele marilor societăți petrolifere²¹⁾ insuficient cercetate pînă în prezent oferă numeroase date utile pentru cunoașterea mai temeinică a resurselor petrolifere ale țării. Din informațiile pe care le deținem, rezultatele unor prospecțiuni importante nu au fost valorificate în trecut, nu numai din cauza insuficienței rentabilității și a dificultăților tehnice ci și datorită politicii economice promovată de societățile petrolifere aflate în miinile marii finanțe și a capitalului străin. Merită atenție și actele de concesiune și de arendare a terenurilor petrolifere din județele Prahova și Dimbovița,²²⁾ convențiile pentru forarea sondelor, existente în număr mare. Ele se referă la perimetre mici și conțin detalii tehnice caracteristice, a căror cunoaștere ar putea sugera și în prezent opțiuni utile.²³⁾

Asigurarea cantităților sporite de energie pentru economie și lichidarea dependenței față de petrol fac necesare extinderea pe scară largă a utilizării

cărbunelui în producerea energiei electrice, care, împreună cu forța hidrolică, va trebui să înlocuiască în mare parte hidrocarburile. Pe această cale se va asigura dezvoltarea încă din perioada actualului plan cincinal, a unei baze energetice puternice, independente, necesară susținerii progresului multilateral al economiei. Realizarea acestei prevederi a programului energetic necesită eforturi sporite pentru descoperirea tuturor rezervelor de cărbune, în primul rînd cu conținut caloric superior, dar și a celor inferioare, necesare centralelor electrice. Zăcămintele de cărbune se extind pe o arie întinsă nu numai în Valea Jiului, Oltenia și Moldova, ci și în alte zone ale țării.

Odată cu dezvoltarea producției de cărbune, au apărut și mari întreprinderi miniere. Arhivele create de aceste întreprinderi constituie adevărate mărturii ale procesului istoric de apariție și dezvoltare a mineritului de cărbune.²⁴⁾ Multe documente au și o importanță practică. Cercetarea lor ajută la completarea hărții resurselor carbonifere ale țării, la evidențierea zăcămintelor necunoscute sau neexploatate în prezent.

Preocupîndu-se de sprijinirea acțiunii de valorificare a resurselor, Arhivele Statului au transmis date asupra unor zăcăminte necunoscute din județele Bacău și Neamț. Comitetul executiv al Consiliului popular al județului Mehedintși a fost informat asupra unor exploatare de cărbune abandonate în timpul primului război mondial. În urma informărilor transmise de filiala Arhivelor Statului Harghita au fost repute în exploatare zăcămintele abandonate în 1930. Rezerve necunoscute de cărbune au fost semnalate și în județele Prahova, Suceava, Maramureș. Combinatul carbonifer din Valea Jiului a apelat de mai multe ori la cercetarea arhivelor miniere, deținute de Arhivele Statului.

Cu toate acestea, cercetarea arhivelor în scopul cunoașterii rezervelor de cărbune are încă un caracter sporadic. Intensificarea investigării documentelor este necesară, deoarece ele cuprind informații utile activității de prospectare și explorare. Numeroase schițe și planuri cuprind indicații asupra unor zăcăminte de cărbune din județele Alba,²⁵⁾ Hunedoara,²⁶⁾ Dolj²⁷⁾ și Maramureș²⁸⁾. Unele din zăcămintele nici nu au fost puse în exploatare, deoarece erau considerate sărace, de calitate in-

ferioară. Merită atenție hărțile și descrierile geologice din diverse bazine²⁹⁾ și buletinele de analiză chimică a cărbunelui.

Sursele locale de cărbune au stimulat preocuparea pentru construirea unor termocentrale electrice de diverse capacități. Astfel, la Anina a funcționat o termocentrală alimentată cu praf de cărbune;³⁰⁾ asemenea centrale electrice au existat la Reșița;³¹⁾ la Timișoara s-a proiectat construirea unei centrale electrice, consumatoare a cărbunelui din Rusca Montană.³²⁾ Prezintă importanță și informațiile din multe localități privind zăcămintele mici, care pot fi cu succes utilizate pentru diverse nevoi locale industriale, agricole și casnice.

Forța hidrolică a constituit mult timp una din principalele surse energetice. În condițiile actuale, cînd se acordă atenție nu numai marilor sisteme energetice, ci și centralelor electrice de dimensiuni mici și mijlocii, utilizarea forței hidrolice va cunoaște o largă dezvoltare, ca urmare a faptului că teritoriul țării este străbătut de numeroase riuri, folosite în trecut pentru punerea în funcțiune a miilor de mori țărănești și pive. În fondurile prefecturilor și primăriilor păstrate la filialele Arhivelor Statului, se află documente din care se pot reconstitui cursurile de apă și locurile unde au funcționat acestea. În actualele condiții identificarea și valorificarea acestor rezerve constituie un mijloc eficient de creștere a potențialului energetic. Aceste surse pot fi utilizate cu succes pentru punerea în funcțiune a unor mori, unități industriale, agricole și obiective turistice. O colaborare strînsă între lucrătorii de arhive și organele administrative și economice locale, va facilita lărgirea cadrului de folosire a acestor surse mici de energie, care altfel se irosește fără rost.

Documentele de arhivă constituie importante surse de informare și pentru macrorutilizarea resurselor hidroenergetice. Arhivele Statului au acordat sprijin în elaborarea planurilor unor hidrocentrale, prin informarea instituțiilor de proiectare asupra documentațiilor existente: planul unor hidrocentrale pe riul Mureș între Arad și Lipova,³³⁾ pe riurile Strei și Nera, pe Bistra la Măru, care a funcționat pentru alimentarea Uzinei Oțelului Roșu, pînă la conectarea ei la sistemul energetic național.

Cercetarea poate fi mult lărgită, în-

trucit în depozitele Arhivelor Statului se găsesc numeroase studii și planuri pentru amenajarea de centrale electrice cu putere medie pe riurile Bistra, Bistrița, Buzău, Dimbovița, Ialomița, Mureș, Olt, Someș³¹⁾ și altele. Semnalăm, de asemenea, un amplu studiu privind amenajarea și folosirea izvoarelor de energie întocmit în 1928 în vederea participării țării noastre la conferințele internaționale a marilor rețele de înaltă tensiune și cea mondială a energiei electrice de la Londra și Barcelona.³²⁾ Documentele menționate cuprind informații asupra debitului apelor, locurile optime de construcție a centralelor, amenajările și instalațiile proiectate, prețul de cost etc.

O altă direcție unde cercetarea documentelor de arhivă are un larg teren de aplicare, **sînt lucrările de hidroameliorare și de amenajare a riurilor.** Unele întreprinderi de amenajări hidrologice și de îmbunătățiri funciare au efectuat, îndeosebi după inundațiile din 1970 și 1975, cercetări în arhive, pentru depistarea documentelor care conțin soluții ce au aplicabilitate și în prezent. De un real folos au fost informările transmise de filiala Arhivelor Statului Brașov, Oficiului de îmbunătățiri funciare asupra planurilor și documentațiilor privind rețeaua hidrografică, amenajarea cursului apelor Buzăului, Oltului și Birseii, în vederea construirii rețelei de irigații și de apărare împotriva inundațiilor. Oficiul de hidrografie a cercetat și folosit documentele privind sursele de apă potabilă din Poiana Brașov, Ciucaș, Valea Cetății, Zărnești, în vederea mării debitului de apă din izvoarele existente și captarea unor noi izvoare. Filialele Arhivelor Statului au transmis informări și date tehnice care au fost folosite la amenajarea riurilor Covasna, Pârul Negru și Prut, la indiguirea Bistriței, la elaborarea planurilor de îmbunătățiri funciare, alimentarea cu apă potabilă a unor orașe: Cimpina, Iași, Rîmnicu Sărat și altele.³³⁾ la canalizarea orașelor Ploiești, Iași și Oradea.

Posibilitățile de valorificare a informațiilor sînt foarte largi, deoarece, în depozitele Arhivelor Statului sînt păstrate multe documente ce prezintă interes pentru lucrările de hidroameliorare. Astfel, în județul Maramureș, au fost elaborate în a doua jumătate a secolului trecut proiecte pentru combaterea inundațiilor, constituindu-se un număr mare de dosare cu acte privind amenajarea riurilor Tisa, Iza, Mara, Casau³⁴⁾ și altele. Schițe și planuri privind lucrările de indiguiri și de consolidare a malurilor s-au păstrat în depozitele filialelor Arhivelor Statului din județele Alba,³⁵⁾ Argeș, Bihor, Galați, Prahova și București³⁶⁾. Cercetarea sistematică a arhivelor, în vederea depistării documentelor referitoare la hidroameliorări este cu atît mai necesară cu cît în prezent se desfășoară în întreaga țară lucrări complexe de amenajare a cursurilor riurilor, de prevenire a pagubelor pricinuite de inundații, pentru crearea unor sisteme de irigare etc.

Cercetările în arhive pot contribui și la o mai bună valorificare a izvoarelor

geotermale și a apelor minerale. Documentele menționează un număr foarte mare de localități, în afara celor larg cunoscute unde există izvoare de apă minerală, date asupra compoziției chimice și valoarea terapeutică a apelor³⁷⁾, care pot fi utile la dezvoltarea unor stațiuni balneare și turistice locale.

★
În cele de mai sus am expus unele considerente privind necesitatea și utilitatea folosirii documentelor de arhivă în scopul valorificării resurselor minerale și energetice ale țării. Domeniile de colaborare între Arhivele Statului și instituțiile de specialitate sînt largi. Ca o necesitate imediată se impune concentrarea forțelor în vederea creării condițiilor optime pentru investigarea documentelor de arhivă care conțin date privind zăcămintele de minerale utile și surse de energie în raport cu cerințele imediate și de perspectivă ale cercetării geologice. Cercetarea va trebui să aibe la bază obiectivele ce stau în fața institutelor geologice și a întreprinderilor miniere și petrolifere.

Pe baza unei tematici, se vor putea stabili pe zone, fondurile și colecțiile arhivistice, care să fie studiate, în diverse etape, în raport cu urgența lucrărilor și a posibilităților de documentare pe care le oferă. Este indicat ca cercetarea să fie efectuată de colective de specialiști ale instituțiilor geologice și ale întreprinderilor miniere care, cunoscînd mai bine necesitățile reale, vor putea, cu sprijinul arhiviștilor, să asigure depistarea informațiilor optime în vederea valorificării lor rapide. Cercetarea poate fi parțială, în raport cu unele cerințe imediate și complexă, cuprinzînd toate zonele și toate felurile de minereuri și surse de energie utile. În raport cu obiectivul propus, eforturile vor putea fi îndreptate în direcția întocmirii unei evidențe complete a tu-

turor localităților, locurilor și perimetrelor unde au fost identificate în decursul timpului minereuri utile, indiferent dacă sînt sau nu cunoscute. Există posibilitatea ca paralel să se întocmească și nomenclatura mineurilor și a substanțelor utile semnalate în documente. Prelucrarea acestor date, de preferat cu ajutorul informaticii, va da posibilitatea reținerii unor direcții pentru adîncirea cercetărilor. Luarea în evidență și prelucrarea documentelor, a memoriilor, studiilor, rapoartelor etc. va duce la adîncirea cunoștințelor privind sursele și valoarea lor. O atenție deosebită merită a se da documentelor primare: buletinele de analiză, actele și contractele de concesiuni, chestionare completate cu prilejul anchetelor etc, care au marele avantaj că sînt bogate în detalii, se referă la teritorii mici și astfel dau posibilitatea de a aprofunda activitatea de cercetare geologică. În raport cu interesul instituțiilor și întreprinderilor de specialitate, Arhivele Statului pot transmite informații asupra fondurilor și colecțiilor arhivistice care conțin documente de interes pentru cercetarea geologică sau date care pot ușura activitatea de prospecțiune geologică. Colaborarea va putea fi îmbunătățită pe baza unor întîlniri de lucru sau consfătuiri între arhiviști și geologi. Organizarea unei mese rotunde ar fi de mare actualitate. Sîntem convinși că această colaborare se va perfecționa pe parcurs și se va dezvolta, dacă există dorința din partea arhivelor și a organizațiilor interesate. Considerăm că nici un efort nu este de prisos cînd este vorba de a contribui la cunoașterea și valorificarea complexă a resurselor materiale și energetice ale țării.

dr. Iosif I. ADAM

21. Recomandăm în acest sens spre cercetare fondurile întreprinderilor petrolifere din depozitele filialei Arhivelor Statului Prahova cum sînt: Societatea „Steaua Română”, Societatea anonimă pentru industria petrolului „Concordia”; Societatea „Astra Română”, Cimpina; Rafinăria Vega; Rafinăria Ploiești.

22. Idem, vezi și Arh. St. Buc., fondurile M.I.C., Direcția generală a minelor, dosarele 6 bis/1912, 19/1928; P.C.M. dosar 15/1995; Arh. St. Prahova, Tribunalul jud. Prahova.

23. Importante informații asupra zăcămintelor petrolifere sînt în fondul „Curtea de Apel, București, și Tribunalul județului Ilfov (V. Îndrumător în Arhivele Statului, județul Ilfov, București, 1975).

24. Dintre aceste arhive menționăm fondurile: Inspectoratul general al minelor de cărbune, din Valea Jiului, Petroșani; Inspectoratul geologic și miner Petroșani, Societatea Petroșani; Direcția generală București; Combinatul carbonifer „Valea Jiului”, Petroșani (filiala Arhivelor Statului Hunedoara); Trusitul Miner (Banatul”, Anina; U.D.R. (filiala Arhivelor Statului Timiș); Întreprinderea minieră „Comănești” (filiala Arhivelor Statului Bacău).

25. Arh. St. Alba, fond Prefectura jud. Alba, Serviciul tehnic.

26. Arh. St. Hunedoara, fondurile citate, vezi și fondurile Uzinei de Fier și Dometiile Reșița din București și Timișoara.

27. Arh. St. Dolj, fond Inspectoratul miner, Craiova.

28. Arh. St. Maramureș, fond Minaur, Acte Ad-tive... pach. 16/1870.

29. Arh. St. Buc., fond U.D.R., dosar 95/1920, 16/1921, 111/1928, 206/1930, 29/1932, 138/1933, 132/1934; M.I.C. Direcția generală a minelor, dosar 5/1916, 27/1928, 55/1928. Documentele dau o amplă imagine asupra bazinelor carbonifere din Hunedoara, Brașov, Trei Scaune, Cluj, Sălaj și Timiș.

30. Arh. St. București, fond U.D.R., dosar 230/1927.

31. Arh. St. Buc., fond U.D.R., dosar 233/1925.

32. Idem, dosar 34/1929.

33. Arh. St. Arad, fond Szilard Emil, dosar 2/1913, 12/1913.

34. Spre exemplificare menționăm documente cu privire la amenajarea unei hidrocentrale în satul Berchzoaia, jud. Maramureș (Arh. St. Arad, fond Inspectoratul industrial Arad, dosar 156/1933), la Bocșa — uzină pe Bazova (Arh. St. Buc., fond U.D.R., dosar 219/1926), în comuna Veliug, jud. Caras-Severin (Idem, dosar 52/1931), pe riul Bistrița (Idem, M.I.C. Direcția generală a Valorificării, Direcția energiei, dosar 4/1925); pe Ialomița între Cheile Tătarului și confluența cu Ialomicioara (Idem, dosar 3/1925, pe Luca-văț (Idem, dosar 8/1925) pe Teleajen (Idem, dosar 10/1925), pe Olt, Siret, Buzău, Someșul Mic, Dimbovița, Cerna și altele (Idem dosar 42/1925, 45/1925, 55/1923, 58/1925, 77/1923, 67/1895, 98/1925, 29/1927, 36/1927).

35. Idem, dosar 58/1925.

36. Vezi Teodor Necșa, **Importanța materialelor documentare cu caracter tehnic ea izvoare de cercetare în Culegere de referate**, vol. II, Buc., 1974, p. 41—57.

37. Dosarele pot fi cercetate la fondul Prefectura județului Maramureș.

38. Idem, fond Prefectura județul Alba.

39. Menționăm în acest sens un memoriu privind punerea în valoare a terenului inundat din Lunca Dunării, de executare a unor lucrări de captare și utilizare a riurilor pentru aprovizionarea cu apă a orașului Reșița (Arh. St. Buc., fond U.D.R., dosar 139/1926, 219/1926, 353/1933, 46/1935).

40. De cercetat în acest sens fondurile prefecturilor și primăriilor din regiunile montane și subcarpatice. Menționăm, de asemenea, documentația creată cu prilejul anchetei întreprinse în anul 1928 de către Ministerul Industriei și Comerțului privind exploatarea stațiunilor balneare (Idem, fond M.I.C., dosar 88/1928), vezi și: Arh. St. București, fondul S.A.R. Băile Borsec.

Deschiderea noului an de învățămînt

Rolul și funcțiile laboratorului de cercetare în învățămîntul economic superior

ÎN CONDIȚIILE actuale ale dezvoltării țării noastre, ale trecerii la o nouă calitate în toate domeniile de activitate și de la o dezvoltare extensivă la una intensivă pe baza afirmării largi a revoluției tehnico-științifice contemporane, a valorificării cât mai rapide în practică a rezultatelor cercetării, integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția apare ca o necesitate de prim ordin, de fapt ca o parte constitutivă a procesului enunțat. După părerea noastră, integrarea învățămîntului, o nouă calitate în acest domeniu cheie pentru realizarea dezvoltării ulterioare, impune trecerea la o nouă formă organizatorică a procesului de învățămînt și anume la laboratorul de cercetare.

Considerăm că această nouă formă organizatorică trebuie să își desfășoare activitatea pe baza unor principii noi, iar cercetările acestuia ar urma să fie orientate în două domenii interdependente:

1. cercetarea pentru învățămînt în vederea:

— perfecționării structurilor acestuia și adaptării lor la cerințele dezvoltării economice și sociale, stabilindu-se noi punți de legătură între învățămînt, cercetare, proiectare și producție;

— perfecționarea și modernizarea continuă a procesului de învățare pentru a asigura noul conținut al pregătirii studenților impus de cerințele integrării.

2. cercetări privind disciplinele de specialitate și producția în vederea:

— îmbogățirii conținutului științific al disciplinelor de specialitate, profil și de cultură economică generală, ca acestea să se situeze la nivelul la care s-a ajuns, în domeniul lor, pe plan mondial;

— sprijinirii practicii prin cercetări specifice în vederea sporirii eficienței producției și tuturor activităților din unitățile economico-sociale.

Gîndim în acest fel rolul și funcțiile unui laborator de cercetări în învățămînt, deoarece practica nu poate fi ajutată și perfecționată decît dacă disciplinele de specialitate se situează la nivel științific ridicat. Însă cel mai mare ajutor ce poate fi dat practicii constă în asigurarea unui nivel înalt de pregătire viitorilor economiști, ceea ce impune un efort de cercetare în vederea perfecționării tuturor formelor de învățare. După cum practica productivă are nevoie de cercetări la fel și învățămîntul are nevoie de cercetări specifice lui pentru a se perfecționa și moderniza. **Pentru ca învățămîntul să ajute producția trebuie mai întîi să se ajute pe sine.**

O problemă importantă se impune a fi clarificată. Care sînt activitățile unui laborator de cercetări în învățămînt, unde începe și unde se termină activitatea acestuia, care este punctul de separare între activitățile lui și activitățile obișnuite ale procesului de învățare și cele ale proceselor de producție?

Un astfel de laborator ar urma să cuprindă activități de documentare, activități de cercetare originale cu caracter fundamental și aplicativ, precum și activități de dezvoltare prin care se valorifică rezultatele cercetărilor aplicative. Activitatea unui laborator de cercetări în învățămînt se încheie atunci cînd tehnologia sau metodologia elaborată este experimentată, omologată și testată, după care încep activitățile curente obișnuite: în învățămînt procesele de învățare, iar în producție activitatea rutinieră avînd la bază tehnologia testată care algoritimizează activitățile desfășurate. Rolul și funcțiile unui laborator de cercetări sînt deci de a oferi noi forme de pregătire a studenților, noi metode care să asigure sporirea eficienței în realizarea noului conținut al pregătirii, impus de cerințele integrării, noi modele ale planurilor de învățămînt mai bine adaptate cerințelor de dezvoltare economică și socială, precum și găsirea de soluții mai bune pentru rezolvarea problemelor practicii productive.

Principii de orientare a activității unui laborator de cercetări în învățămîntul economic superior

EXPERIENȚA acumulată pînă acum ne permite să sintetizăm zece idei călăuzitoare pe care le-am putea considera principii de orientare ale activității laboratorului.

● Ideea de bază de la care s-a plecat în trecut și care a devenit dominantă în prezent este de a corela conținutul pregătirii studenților cu cerințele prezente și de viitor ale unităților

social-economice unde își vor desfășura activitatea, în primul rînd ale întreprinderilor. Problema ce se ridică este ce tip de întreprindere poate corespunde cel mai bine cerințelor marii revoluții științifico-tehnice contemporane, planurilor calității și eficienței în care țara noastră a intrat. Acestea sînt **întreprinderi creativ-inovative**!). Noul mecanism economic de autoconducere și autogestiune asigură primele condiții de dezvoltare a trăsăturilor acestui tip de întreprindere, singurul capabil să transforme repede și cu eficiență ideile noi în produse și servicii de care piața (internă și externă) are nevoie. Evident că studenții, ca viitori economiști, trebuie să fie pregătiți pentru a lucra în aceste întreprinderi. Primul grup de metodologii de cercetare privește stimularea creativității și inovativității în vederea acestui scop?).

● Pregătirea studenților pentru a lucra în prezent și în viitor în astfel de întreprinderi se asigură prin **punerea la baza întregului proces de învățare a unui ciclu sau corelații trisdiale care exprimă cerințele integrării și mai recent a procesului de trecere la o nouă calitate în învățămînt**. Acest ciclu constă în trecerea continuă și rapidă de la învățămîntul **reproductiv** care limitează învățarea numai la însușirea de către studenți a cunoștințelor teoretice (primul stadiu al corelației, exclusiv în trecut și preponderent în prezent), la învățămîntul **productiv** care impune și aplicarea în practică, de către studenți, în timpul anilor de studii, a acestor cunoștințe, nu însă **izolat sau separat ci în mod unitar și eficient** (al doilea stadiu al corelației pe care se pune accent în prezent), și de aici la învățămîntul **creativ**, în cadrul căruia studenții înșiși să fie puși în situația de a rezolva probleme noi care cer alte soluții decît cele învățate la cursuri și seminarii sau cele care se utilizează curent în practică (al treilea stadiu al corelației, spre care ne orientăm).

● **Dezvoltarea și corelarea continuă a cercetărilor științifice originale cu cercetările documentare** este un alt principiu care stă la baza activității laboratorului. Respectarea acestuia înlătură pericolul de a se irosi forțele, deschizînd uși deschise sau descoperind „descoperitul” din cauza lipsei de informare și documentare a ceea ce s-a realizat în alte țări sau chiar în propria țară. Problema are dimensiuni uriașe, punînd în discuție modul de realizare a marilor noastre obiective și în primul rînd cele privind redescoperirea decalajelor față de țările avansate ale lumii. Călea de realizare se găsește în respectarea acestui principiu în care și învățămîntul este implicat.

● **Prioritatea acordată, în învățămînt, cercetărilor fundamentale și aplicative și corelarea acestora cu activitățile de dezvoltare de tip know-how** este un alt principiu de bază al concepției după care se călăuzesc activitățile laboratorului. Se porneste de la constatarea că sediul de drept al cercetării fundamentale, al cărei scop este lărgirea limitelor cunoașterii umane, dincolo de nivelul la care s-a ajuns pe plan mondial în domeniul respectiv, se găsește, în primul rînd, în învățămîntul superior. Aceasta, deoarece întîie funcțiile de bază ale acestuia se enumeră, în primul rînd, transmiterea de cunoștințe fundamentale neperisabile și apoi cunoștințe cu caracter aplicativ. Pentru a nu rămîne în situația de consumatori de cunoștințe produse de alții, pe care să le transmitem studenților, noi înșine trebuie să fim și producători de idei noi: fundamentale și aplicative. Activitățile de dezvoltare de tip know-how nu sînt propriu-zis cercetări științifice, ele arată numai cum trebuie valorificate efectiv rezultatele unei cercetări aplicative în anumite condiții concrete. Aceste activități sînt extrem de variate, cu un grad redus de generalizare și foarte perisabile. A pune accentul exclusiv numai pe activitățile de dezvoltare în cele două domenii ale cercetării unui laborator ar fi o greșeală care ar afecta negativ atît dezvoltarea învățămîntului cît și economia națională.

● **Trecerea de la practica extensivă, cu o slabă eficacitate în utilizarea timpului alocat acesteia, la organizarea unui nou tip de practică specifică integrării și trecerii la o nouă calitate,**

!) Problemele întreprinderilor creativ-inovatoare sînt prezentate într-o suită de articole publicate în 1980 în Revista economică, precum și în Studiul cuprins în volumul publicat sub redacția catedrei de Economie politică din A.S.E. în 1980

?) Ne referim la metodologiile de cercetare, formă nouă de învățare inițiată de Laboratorul de conducere — A.S.E.

pe care-l numim **practică intensivă și integrată**. Acest tip de practică poate asigura condiții optime de folosire a timpului și posibilităților acestei forme de învățare care deocamdată continuă să fie veriga cea mai slabă a procesului de învățămînt.

● **Transformarea lucrării de diplomă și examenului ei de susținere într-o verigă de bază a integrării învățămîntului și trecerii la o nouă calitate**, prin îmbunătățirea conținutului și perfecționării activității de îndrumare, prin valorificarea rezultatelor ei în practică și în procesul de învățare, prin folosirea examenului de diplomă nu numai pentru a evalua nivelul de pregătire a candidaților în domeniul specialității (verificare interdisciplinară), dar și pentru a evalua întregul proces de învățare de-a lungul celor 4 ani de studii, în vederea luării de măsuri efective pentru perfecționarea continuă a învățămîntului.

● **Trecerea de la cercul științific studentesc, organizat pe discipline și cu o durată de un an, la un nou tip de cerc științific interdisciplinar și intercadre** care să înceapă din anul I și să continue în toți ceilalți ani de studii, asigurîndu-se prin aceasta unitatea de conducere și unitatea tematică, continuitate, progresivitate și eficacitate.

● **Acordarea unei atenții deosebite și utilizarea de forme și metode specifice în cadrul cursurilor serale și fără frecvență**, pentru a se pune în valoare marile posibilități pe care le oferă, folosindu-se pentru aceasta bogata experiență acumulată.

● **Organizarea unor legături permanente și intense între laboratorul de cercetări și institutele de proiectări pentru a se lărgi aria proiectării și pentru a se accelera introducerea în producție a noilor sisteme eficiente de gestiune, informaționale-decizionale, structuri organizatorice etc.**, în primul rînd în întreprinderile noi care se proiectează. În ambele direcții laboratoarele pot să ajute efectiv. Avantajul ce-l poate prezenta o asemenea măsură și aplicarea acestui principiu este că se poate accelera introducerea noului în producție, ocolindu-se rezistența, existentă în multe întreprinderi ca urmare a obișnuinței formate prin utilizarea unor metode depășite.

● **În sfîrșit, o altă idee de bază este prioritatea care trebuie acordată în cadrul integrării intereselor perfecționării și modernizării continue a învățămîntului.**

Premisa de la care am plecat este că integrarea nu trebuie să însemne dizolvarea, slăbirea, subordonarea și nici chiar punerea pe picior de egalitate a învățămîntului cu celelalte componente ale integrării (cercetare, proiectare, producție). Acestea trebuie să ajute la perfecționarea și modernizarea învățămîntului, deoarece numai în acest fel, în perspectivă, se vor ajuta pe ele însele. Este evident că de nivelul pregătirii absolvenților, de calitatea pregătirii ce li se asigură, de selecția care se face, va depinde, în viitor, ritmul trecerii la o nouă calitate și la un nivel mai înalt de eficacitate. În cercetare, proiectare și producție. Realizarea principiului presupune prioritatea acordată cercetărilor fundamentale și aplicative în domeniul disciplinelor de specialitate și cel al procesului de învățare cît și corelarea strînsă dintre cercetarea originală și cercetarea documentară. Presupune, de asemenea, ca în orice acțiune care consumă din fondul de timp alocat procesului de învățare și îndeosebi în practica în producție să se opteze întotdeauna pentru acțiunile care ajută și învățămîntul, nu numai practica. Aceasta impune și alte proporții între activitatea de cercetare propriu-zisă și activitatea de dezvoltare de care să beneficieze atît învățămîntul cît și producția.

Specificul conducerii științifice a procesului de învățare

ORICE acțiune condusă științific în care se consumă timp și resurse, deci inclusiv procesul de învățare, presupune o permanentă corelare între trei componente: scopurile asumate, mijloace și căi de realizare și în final evaluarea rezultatelor obținute, folosindu-se criterii de apreciere care să derive și să reflecte scopurile. Precizarea clară a scopurilor constituie punctul de plecare în funcție de care se aleg mijloacele și se stabilesc criteriile de evaluare a rezultatelor.

Evaluarea procesului de învățare și implicit evaluarea calității conducerii acestuia presupune mai întîi analiza gradului de corelare a celor trei componente: dacă scopurile pregătirii sînt clar definite, înțelese și acceptate de toți cei implicați în proces (cadre didactice), dacă metodele folosite în procesul de învățare ajută la realizarea acestor scopuri și dacă criteriile de apreciere folosite la examene, probe de verificare și colocvii, răspund cerințelor noilor scopuri; pe scurt, dacă cele trei componente sînt strîns corelate între ele.

Este evident că noile condiții ale integrării și trecerii la o nouă calitate modifică în substanță lor scopurile pregătirii studenților. Un specialist pregătit în învățămîntul economic superior trebuie să fie un economist de largă concepție teoretică și practică, capabil să minuiască cu ușurință analiza și sinteza, să aibă o gîndire complexă, dinamică și previzională, să fie sen-

sibil față de nou, să știe să-i aprecieze eficiența, să poată să-l utilizeze și, totodată, el însuși să fie creator de idei noi, de noi soluții în domeniul profesiei. Numai un asemenea economist va putea să contribuie substanțial la creșterea eficienței și capacității competitive a întreprinderii sau unității unde va lucra, va ajuta la dezvoltarea acelor trăsături care caracterizează întreprinderea viitorului, întreprinderea creativ-inovativă.

Realizarea acestui nou scop, care presupune concomitent și o schimbare profundă în conținutul pregătirii, este o sarcină uriașă, cu un grad considerabil de dificultate, deoarece, odată cu recunoașterea necesității schimbărilor, ceea ce nu este deloc ușor, se cere și o totală reconsiderare a mijloacelor și căilor de realizare, prin regîndirea metodelor utilizate în procesul de învățare, care să corespundă cerințelor integrării și implicit a ciclului tristadial la care ne-am referit. Totodată, se impune revizuirea întregului sistem de verificare și apreciere a nivelului de pregătire a studenților, în evaluare luîndu-se în considerare și alte criterii decît cele din trecut, cînd principalul accent era pus doar pe verificarea cunoștințelor studenților și uneori doar pe capacitatea lor de memorizare. În noile condiții, trebuie adăugate, cu o pondere importantă, noi criterii de apreciere pentru a se evalua și pricepera ca și deprinderile studenților de a folosi în practică în mod unitar cunoștințele dobîndite, precum și capacitatea de a rezolva probleme complexe ale viitoarei lor profesii, care să aducă un plus de eficiență, prin soluțiile noi pe care ei le propun.

Să luăm exemplul uneia din formele importante ale procesului de învățare și anume practica în producție, căreia i s-au alocat un număr foarte mare de ore prin reducerea corespunzătoare a timpului alocat cursurilor și seminariilor, mergîndu-se pe ideea că în acest fel se creează condiții optime de realizare a integrării învățămîntului cu cercetarea și producția (practica în producție a ajuns la aproape 1200 ore în timpul celor 4 ani de studii, depășind o pătrime din totalul timpului alocat pentru pregătirea studenților). Cum se știe, nu se cunosc pînă acum cazuri ca un student să repete anul pentru că nu a promovat colocviul de practică, iar notele obținute sînt foarte mari, depășind, de regulă, ca medie, nota 9. Fără este ca evaluarea pe această bază să ducă la o imagine pozitivă a situației, la concluzia că în această formă de învățare cerințele integrării s-au realizat, că metodele folosite și-au dovedit din plin eficiența.

Din păcate situația se prezintă invers. Adevărul este că evaluarea s-a făcut pe baza unor criterii depășite.

Am insistat asupra acestor aspecte deoarece ele reflectă amploarea problemelor și dificultățile rezolvării lor, iar cea mai dificilă dintre aceste probleme este învingerea vechii mentalități. Or, fără schimbarea acesteia, fără a învinge rezistențele față de nou, fără corelarea strînsă între cele trei componente, nu se poate trece cu adevărat la o conducere științifică a procesului de învățare.

Desigur, că activitatea laboratoarelor de cercetare se desfășoară în strînsă interdependență cu disciplinele și cursurile pe lângă care sînt organizate. În acest context se ridică în mod firesc problema modelului organizării și desfășurării disciplinelor și cursurilor de specialitate (pe lângă care activează în special laboratoarele de cercetare). În ceea ce ne privește, considerăm că un asemenea model se sprijină pe două condiții:

Prima: un curs de specialitate în învățămîntul superior, prin fondul lui de idei și acțiunile ce le inițiază pentru a le valorifica, trebuie considerat nu ca o redută ce trebuie apărută ci ca un front în mișcare și înaintare printr-o permanentă luptă pentru progres, eficacitate și competitivitate. Drept urmare, ideile ce se transmit studenților trebuie să reprezinte idei forță, idei în acțiune, care să fie transformate în instrumente de acțiune practică pentru fiecare student.

A doua: pentru a îndeplini o astfel de misiune cursul însuși trebuie să se considere nu numai ca un inventar de idei achiziționate ci ca un proces de continuă înnoire cu idei noi și de primenire prin scoaterea din inventar a ideilor vechi și depășite. Ca proces de producere de idei noi, de proiectare și de aplicare în practică a acestora, cursul va avea o permanentă producție neterminată care îi asigură continuitatea; practica fiind aceea care confirmă validitatea ideilor noi sau le infirmă, transformînd aceste idei în producție rebutată.

Aplicarea și valorificarea celor două condiții în cadrul modelului de organizare, structurare și desfășurare a cursului, facilitează trecerea de la învățămîntul defensiv de tip conservator la un învățămînt ofensiv și revoluționar ce-și propune mai întîi de toate să optimizeze resursa cea mai de preț, respectiv, capacitatea de creație a omului.

În cele de mai sus am abordat doar teoretic modul cum poate fi concepută activitatea unui laborator de cercetare în învățămîntul economic superior. Dar trebuie spus că multe din ideile enunțate și-au și găsit materializarea în cadrul Laboratorului de conducere din cadrul A.S.E.

prof. dr. C. PINTILIE

Academia de studii economice

POATE să pară surprinzătoare pentru unii specialiști afirmația că probleme de management agricol sînt tratate în volumul al IV-lea al Manualului de Agricultură Rațională apărut în 1900 la București (celelalte au apărut la Brașov, în perioada 1897-1900) sub semnătura lui George Maior, profesor de Agricultură la Școala Centrală de la Herăstrău din București. Volumul la care ne referim are ca titlu „Economia rurală”. Nu este în intenția autorului acestui articol de a prezenta cele 4 volume scrise de prof. George Maior și nici chiar volumul IV, deși tentația este mare datorită competenței, sistematizării și mai ales actualității principiilor privind conducerea și organizarea fermelor agricole enunțate în acest volum; George Maior a redactat această lucrare cu o mare rigoare profesională, realizînd un adevărat model de analiză economică, de organizare și conducere a unei ferme agricole, vîdînd cunoașterea unei bibliografii vaste ce a cuprins autori celebri ai secolului al XIX-lea.

Prezintă semnificații deosebite faptul că principiile de conducere stabilite de acest profesor român coincid cu principiile de management care se găsesc în cărțile publicate astăzi. Vorbînd de obiectul de studiu al Economiei Rurale, George Maior arăta astfel că această disciplină va trata despre: 1. Condițiile și mijloacele exploatațiunii agricole; 2. Organizarea exploatațiunilor rurale; 3. Conducerea și direcțiunea exploatațiunilor rurale. Iar în acest cadru de analiză sînt dezvoltate o serie de principii — legi, cum le intitulă adeseori G. Maior —, este investigată aplicarea lor în practică, principii pe care astăzi le găsim așezate la baza managementului agricol. Bunăoară, profesorul dr. J. Norman Efferson¹⁾ stabilește ca prim principiu al conducerii unei ferme în mod eficient cunoașterea practicilor și a metodelor care se aplică în localitatea respectivă. Pe de altă parte, George Maior precizează din capul locului în lucrarea

Principii ale managementului agricol în literatura economică românească din secolul al XIX-lea (I)

sa că administratorul unei moșii (ferme, n.n. B. Sch.) trebuie să țină seama de faptul că „Fiecare teren și zonă climatică își are plantele și rasele sale de vite deosebite, peste care arareori putem trece și nici că se poate a le desființa. Fîmintul îl putem drege și ameliora, dar clima nu o poți nici schimba nici modifica. Cu terenul și clima se află în strînsă legătură situațiunea și poziția fermei, pe care încă nu le putem ignora nici schimba și cari... influențează foarte mult anumite culturi”. Ca și Ion Ionescu de la Brad, ca și profesorii americani amintiți, G. Maior se referă adeseori la legea de bază a unei agriculturi eficiente: „agricultura este o știință a locului și chiar a parcelei”. Pentru a avea o agricultură eficientă din punct de vedere al producției și al beneficiilor — dezvoltă mai departe ideea G. Maior — este obligatoriu a cunoaște practicile locale folosite în cultura plantelor și creșterea animalelor. În aplicarea prin-

cipiilor generale ale agrotehnicii și zootehniei este obligatoriu a ține seama de condițiile de sol, climă, de felul cînd și cum se face arătura și cantitatea de sămînță care se pune în pămînt, de perioada de semănat și secerat, de varietația cea mai potrivită de cereale sau alte plante care asigură cea mai mare producție recoltată. Potențialul biologic al unei plante poate fi foarte ridicat, dar dacă planta nu ajunge la maturare în timp potrivit, recolta poate fi mică sau chiar nulă. „De aceea, trebuie să ne orientăm totdeauna după acești factori locali neschimbători ai producției agricole și să ne conformăm lor cu culturile”.

Americanul Efferson se referă și el la „cunoașterea detaliată a acestor probleme de producție a culturilor pe un anumit sol dintr-o anumită localitate, a timpului și adîncimii de semănat... și multe alte, alte probleme practice care au fost învățate numai după lungi ani de observații și experiențe realizate într-o localitate dată”. Această „experiență și practică la fața locului nu poate fi înlocuită. Ea nu poate fi cîștigată din cărți, de la profesori sau de pe băncile școlii, ci numai de la fermierii locali, de la acei fermierii care au o lungă experiență în localitatea respectivă”.

Specialistul român nu se oprește numai la aceste constatări, ci, ținînd seama de condițiile specifice țării noastre, de condițiile din acea perioadă, se referă și la rotația culturilor. Amintînd de sistemul trienal, George Maior arată că „încă afară de defectele care le are, acest sistem este producător de cereale în masă, (fapt) înaintea căruia cad de la sine orice alte considerațiuni, întrucît cerealele formează baza alimentațiunii omului, a vitelor și dau materiile prime pentru diferite industrii agricole”. În volumul amintit sînt prezentate mai multe sisteme de culturi cu analiza eficienței fiecăreia, precizîndu-se în cele din urmă „că acolo unde populațiunea este rară,

FIȘE

Economie politică CAPITALISMUL CONTEMPORAN

● Desigur, într-un răstimp scurt — de regulă cîțiva ani — care desparte două ediții succesive ale unei lucrări, cum este manualul de economie politică consacrat analizei capitalismului contemporan, nu pot surveni schimbări de esență. Dar, în consens cu însuși mesajul concepției teoretice care stă la bază alcătuirii sale — materialismul istoric —, filozofie deschisă nouului, aflată într-un proces neînterupt de îmbogățire, autorii ce-

lei de a patra ediții a volumului „Economie politică. Capitalismul contemporan” (lucrare tipărită la EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ sub coordonarea profesorului N. N. Constantinescu), au avut de rezolvat o sarcină dificilă: aceea de a exprima în teze cu un nivel ridicat de generalitate o serie de fenomene alirmate în ultima vreme în economia mondială. Criza crînduirii capitaliste și criza economică, care se adîncește continuu; noile mecanisme ale exploatații neocoloniale; implicațiile restricțiilor energetice și de materii prime; evoluțiile contradictorii ale sistemului monetar internațional și efectele acestora asupra țărilor în curs de dezvoltare; sporirea ratei dobinzilor pe piața mondială, mărirea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, — iată numai o sumară enumerare a unor domenii ce revin tot mai stăruiitor în cîmpul de analiză al teoriei economice și a căror integrare într-un ansamblu explicativ coerent constituie obiectivul unei lucrări ca cea de față.

Tehnicitatea produselor

● Deși atestarea nivelului tehnic și a calității produselor are loc, în principal, în confruntarea pe piață cu produse similare, precum și în procesul utilizării produsului respectiv de către beneficiar, încercarea de a exprima cantitativ, prin indicatori agregați, a nivelului tehnologic constituie un domeniu de interes pentru întreprinderile productive. Această preocupare, opinează P. Dimitrova în articolul Količestvennaia oțenka tehnico-tehnologicesco urovnia proizvodstva sredstv truda” (O estimare cantitativă a nivelului tehnic și tehnologic a producției de mijloace de producție), publicată în nr. 4/1981 al revistei bulgare „IKONOMICESKA MISL”. Izvorăște din necesitatea pe care o resimt unitățile producătoare de a realiza o evaluare cît mai reală a nivelului de tehnicitate a producției, și a aprecia astfel, pe de o parte, cuantumul cheltuielilor implicate de realizarea unui anumit nivel de tehnicitate, iar, pe de altă parte, eficiența

introducerii în producție a invențiilor și inovațiilor. Alegerea unor unități din construcția de mașini drept eșantion al investigației a luat în considerare funcția pe care o deține această subramură a industriei în promovarea progresului tehnic pe ansamblul economiei. Analiza a circa 150 de produse aflate în fabricație în industria construcțiilor de mașini din Bulgaria a permis desprinderea unor importante concluzii metodologice. Astfel, apreciază P.D. exprimarea cantitativă a nivelului de tehnicitate a produselor implică determinarea unor elemente cuantificabile (44 factori în cazul de față) precum și stabilirea unor indicatori apti să sesizeze spurcările de complexitate tehnică ca un proces dinamic.

Restructurare economică

● Diminuarea nivelului de predictibilitate a unor indicatori macro-economiici, cum ar fi produsul național brut sau rata șomajului (proces înregistrat în ultimii ani în economia america-

cultura cerealelor este eficientă și obligatorie dacă condițiile de climă și sol sînt corespunzătoare". Prof. George Maior subliniază marile neajunsuri ale culturii arendășești, „cultură rapace”, care duce la distrugerea fertilității pămîntului țării datorită faptului că nu cultivă nici lucerna, nici trifoiul, nu folosește gunoierul de animale care toate ameliorează pămîntul și mențin fertilitatea ridicată a acestuia.

În condițiile de atunci, pentru creșterea veniturilor economiei naționale, George Maior propune o proporție a culturilor de 50% cereale și 50% plante de nutreț. Aplicînd principiile managementului el merge mai departe cu analiza și calculează eficiența economică a fiecărei principale culturi vegetale ca și a creșterii fiecărei specii de animale, pledînd mai ales pentru creșterea vacilor pentru lapte, atît de necesare sănătății oamenilor cit și sănătății pămîntului, prin plantele furajere care trebuie cultivate, cit și prin folosirea bălegarului. De altfel, pe parcursul întregii sale lucrări, George Maior este profund preocupat de sănătatea oamenilor țării ca și de aceea a pămîntului, a menținerii și creșterii continue a fertilității lui.

O altă regulă confirmată în literatura mondială privind conducerea eficientă (managementul) în agricultură prevede cunoașterea temeinică a principiilor producției culturilor și creșterii animalelor, necesitatea unei pregătiri profesionale serioase a celor care conduc fermele, pregătire care trebuie să se manifeste atît în domeniul culturii vegetale, animale cit și din punct de vedere economic, incluzîndu-se în acest cadru organizarea fermelor, a secțiilor și echipelor de lucru, pregătirea elementelor și materialelor necesare analizelor financiare, problemele privind mărimea optimă a fermelor, ale luării unor decizii eficiente și rapide etc. Desigur, toate aceste cunoștințe sînt în-sușite, pe un plan general, prin studii

temeinice, în școlile și facultățile de specialitate, ulterior, însă, ele trebuind să fie adaptate fiecărei ferme în parte, țînînd seama de condițiile de climă, sol și practica locală. Or, George Maior tratează cu competență despre principiile de organizare și administrare a unei ferme, se referă la — și analizează — planul pe care trebuie să-l întocmească administratorul fermei, tratează chestiunile privind mărimea fermei sau a unei secții de lucru. Pentru suprafețele stabilite în lucrare se țîne, desigur, seama de condițiile dezvoltării tehnicii de la sfîrșitul secolului al XIX-lea, de volumul, structura și calificarea forței de muncă care era, de regulă, așezată pe moșii. În condițiile anilor 1893-1900 se apreciază că cele mai potrivite forme pentru tarlale și cîmpuri, cele dreptunghiulare, avînd la bază criteriile economice, țînînd seama de arat, semănat, transportul recoltei sau al îngrășămintelor organice, situația și starea drumurilor de cîmp. Analizînd mărimea optimă a loturilor respective, G. Maior precizează că trebuie „să fie mai multe curți (ferme, secții de lucru, n.n.) pentru a nu fi prea multă cărătura și alergătură fără nici un folos încoace și incolo. Mai mult de 2-3 000 pogoane să nu fie la o curte”. Referîndu-se în acest sens la domeniul Jimbolia al contelui Andrei Csekovic, domeniul care avea o suprafață de 47 000 jugăre, „teren mai tot arabil, toată într-un singur trup”, autorul arată că administrația moșiei era împărțită în 14 ocoale administrative, cu 7 filiale; criticînd organizarea moșii din Muntenia, G. Maior subliniază, de asemenea, forma necorespunzătoare de organizare a unei moșii de 37 000 pogoane, care avea „o singură curte de unde se administra toată și un singur administrator care era factotum”. Cu cit cultura este mai intensivă ocolul trebuie să fie mai mic — arăta specialistul român; de asemenea, fiecare ocol trebuie să se

constitue ca o unitate de sine stătătoare, punîndu-se în valoare, în deplină cunoștință de cauză, toate posibilitățile de creștere a rezultatelor.

G. Maior tratează și integrarea producției de cereale și animaliere cu industria alimentară, ceea ce demonstrează că problemele de agroindustrie și specializare, atît de actuale în prezent, nu sînt chiar atît de noi. Dar să urmărim în continuare concepția lui George Maior despre management și organizare în agricultură. Referîndu-se la aptitudinile personale ale agriculturului, G. Maior precizează: „De la agricultorul mare se cer multe cunoștințe și aptitudini. Ca să le posede pe toate perfect și să le pună în practică fără de concursul altora, arareori este posibil și de folos chiar pentru moșie. Puțin folos va obține acel administrator care va căuta să facă singur și pe administratorul și pe contabilul ca și pe gardianul și maestrul lăptar ori fierar sau mecanic. Cel mult va căuta de interese mici și va neglija pe cele mari. Cel ce se va specializa într-o singură ramură ori branșă, va obține totdeauna mai mari rezultate... Nu este însă rău ca agricultorul să fi trecut ca practicant prin diferite servicii ale fermei... cite o jumătate de an cel puțin pe cele mai principale”. Cit de actuală este, deci, această recomandare a lui G. Maior: pentru a fi un bun administrator de fermă, este necesar ca pe lîngă pregătirea teoretică superioară să ai și practică în mai multe servicii ale fermei, tehnice și economico-financiare.

prof. Bucur ȘCHIOPU

¹⁾ vezi dr. J. Norman Efferson, Principles of Farm Management, Universitatea Louisiana, S.U.A., 1953, și prof. dr. Donald Osburn, Modern Agriculture Management, Universitatea Missouri, S.U.A., 1980

nă), ar avea drept cauză principală — se afirmă într-un studiu publicat de revista „PROBLEMES ÉCONOMIQUES” (numărul din 19 august a.c.) sub titlul „La réstructuration de l'économie américaine” — adîncirea unor dispartități existente în structura economiei acestei țări. Economia americană ar fi astfel disociată în cinci sisteme diferite care au încetat să funcționeze ca un întreg: a) industriile tradiționale, precum industria automobilului, cea metalurgică, textilă etc., care trebuie să înfrunte accentuată concurență internațională; b) sectorul energetic, cu o pondere însemnată și în perioadele anterioare crizei energetice, dar care înregistrează o autentică expansiune în ultimii ani; c) sectorul tehnologiilor de vîrf, în care producătorii americani dețin un avans important și care va continua, potrivit opinilor avansate în studiu, să se dezvolte; d) agricultura, ramură a economiei în care producătorii americani dețin o poziție solidă pe piața internațională și e) ser-

viile, a căror tendință recentă este aceea de internaționalizare. Dezvoltarea sectorială inegală a fost amplificată considerabil de criza energetică, fenomen care a stimulat dezvoltarea sectorului energetic (atît exploatarea resurselor energetice cit și producerea de echipamente) fără a reduce însă costul energiei în ramurile consumatoare. Alături de efectele pe care le determină pe piața capitalului — domeniul energiei dobîndînd privilegii considerabile în ce privește obținerea de mijloace financiare — majoritatea celorlalte sectoare ale economiei, așa cum au fost acestea delimitate în studiu amintit, sînt handicapate și datorită concurenței mondiale, fapt care ar fi de natură să accentueze, în anii '80, caracterul disproporționat al economiei americane.

● Cel de al XVI-lea Congres internațional de istoria științei a prilejuit, alături de numeroa-

sele dezbateri, simpozioane, reuniuni tematice etc. și notabile apariții editoriale. Între acestea se numără volumul publicat la EDITURA ALBATROS de I. M. Ștefan și Edmond Nicolau sub titlul: „Scurtă istorie a creației științifice și tehnice românești”. După cum sugerează și titlul,

FIȘE

autorii și-au propus să ofere o imagine de ansamblu asupra fenomenului de creație științifică și tehnică din țara noastră. Într-un spațiu tipografic evident limitat în comparație cu problematica foarte bogată a domeniului supus investigației, autorii au urmărit să structureze informațiile (prezentate, în ordine cronologică) în funcție de câteva principii majore: a) relevarea continuității — deopotrivă sub aspectul preocupărilor și al calității realizărilor —, a creației științifico-tehnice românești, din cele mai vechi timpuri și pînă astăzi; b) integrarea momentelor de vîrf ale gândirii naționale, afirmată în diferite domenii ale cunoașterii științifice, în procesul mondial de dezvoltare a științei și evidențierea descoperirilor în care creatorii români dețin un rol de pionierat.

CONVORBIRI ECONOMICE

CU

Aurelio PECCEI (Italia)

Președintele Clubului de la Roma

O LUME MAI BUNĂ PENTRU GENERAȚIILE VIITOARE

Aflat în România cu ocazia participării la simpozionul „Oamenii de știință și pacea” (manifestare desfășurată la București sub înaltul patronaj al președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în zilele de 4 și 5 septembrie 1981), profesorul Aurelio Peccei a avut amabilitatea să răspundă unor întrebări adresate de redacția noastră.

■ Se acordă din ce în ce mai multă atenție — și Simpozionul la care ați participat a demonstrat acest fapt — necesității unor acțiuni mai ferme din partea oamenilor de știință pentru menținerea păcii, pentru progres. Cum apreciați în acest sens mesajul transmis participanților la Simpozion de președintele României?

— Am ascultat cu emoție mesajul pe care președintele României, Nicolae Ceaușescu, l-a adresat întâlnirii noastre. Mesajul constituie o sursă de inspirație stimulatorie pentru preocupările oamenilor de știință. Un mesaj cuprinzător adresat la momentul oportun și care exprimă interesul, preocuparea președintelui țării dumneavoastră față de problema păcii înțeleasă în cea mai largă concepție. Președintele Ceaușescu a inspirat și promovat de multe ori lupta pentru oprirea cursei înarmărilor și pentru dezarmare, pentru a se crea condițiile instaurării păcii între popoare și națiuni. După cum am afirmat și în cadrul simpozionului, cuvintele sale reprezintă un stimulent și un îndrumar pentru activitatea noastră.

■ Ce anume credeți că pot face și trebuie să facă oamenii de știință în problema păcii?

— Cred că situația internațională este foarte gravă și fiecare dintre noi trebuie să-și aducă contribuția la rezolvarea problemelor: specialiști sau nespecialiști, politicieni, credincioși sau ateii etc. Desigur, oamenii de știință nu pot schimba numai ei singuri lucrurile, deși dețin o anumită forță pentru a transpune în viață idealurile de progres ale umanității. De la ei se așteaptă să acționeze pentru creșterea bunăstării, pentru binele întregii omeniri, ceea ce, din păcate, nu se întâmplă întotdeauna.

Până acum s-a acreditat de multe ori ideea că știința ar fi „pură”, că oame-

ni de știință, savanții ar fi în căutarea adevărului, dincolo de problemele curente ale vieții. Dar, în prezent, 40 la sută din oamenii de știință lucrează pentru apărare sau, altfel spus, pentru război. Nu există nici o altă categorie de oameni din care 40 la sută să își folosească forțele într-un asemenea scop. Așadar, oamenii de știință au un rol important mai întâi pentru că ei cunosc mai bine anumite probleme; în al doilea rând, pentru că o mare parte din ei lucrează pentru un scop greșit; apoi, pentru că nici toți ceilalți oameni de știință nu urmăresc întotdeauna să îmbunătățească situația globală în lume, bunăstarea omenirii. Mulți lucrează pentru alte interese: pentru cei bogați, puternici, mulți aleg după premii indiferent de descoperirile pe care le fac. Sint prea puțini oamenii de știință a căror activitate este realmente îndreptată către ameliorarea condițiilor de viață ale celor săraci. De aceea cred că Apelul către oamenii de știință constă în a le cere să-și facă datoria, să le spunem că omenirea așteaptă de la ei mult mai mult: respectarea unui cod etic, realizări îndreptate către binele comun al omenirii, astăzi și în viitor.

Ce trebuie făcut? Cred, mai întâi, că trebuie să avem în vedere toate categoriile de oameni de știință, așa cum s-a subliniat în Apelul lansat de participanții la simpozion. Aceasta pentru că există uneori tendința limitării la câteva specialități: fizicieni, chimiști, ingineri, lăsând la o parte alți specialiști ca antropologi, economiști, sociologi, politologi, filozofi istorici. Aceste din urmă categorii au totuși o importanță deosebită astăzi, pentru că progrese strălucite ale societății s-au realizat, în ultimul timp, tocmai în domeniile respective.

■ Ați afirmat că oamenilor de știință le lipsește, în multe cazuri, puterea nece-

sară pentru a-și transpune în viață scopurile urmărite, deși dețin o anumită forță. Credeți că o mai intensă activitate pe plan organizatoric, o mai bună organizare, ar favoriza eforturile lor?

— Astăzi puterea este concentrată, în multe țări, în mina celor care dețin controlul economic, politic sau militar. De aceea, de multe ori știința, care are nevoie de bani, de protecție politică, de o piață de desfacere — inclusiv militară —, acționează potrivit intereselor celor care dețin puterea.

Dar aceasta nu înseamnă că oamenii de știință nu au putere. În plus, ei au de partea lor inteligența. Dacă reușesc să se unească, să se analizeze critic, dacă se hotărăsc să schimbe ceva în modul lor de acțiune, atunci ei vor fi într-adevăr puternici, pentru că nici politicienii, nici militarii nu pot face nimic fără știință.

■ Care credeți că este rolul tinerei generații în contextul preocupărilor mondiale pentru pace prin știință?

— Cred că generațiile noastre, a mea de exemplu a făcut lucruri minunate în ultimii 40-50 de ani pentru progresul științific, în lupta împotriva bolilor etc. —, realizări posibile ca urmare a noilor deschideri ale științei. Dar, în același timp, în multe cazuri, am folosit greșit puterea științei, am abuzat de ea. Astfel, am construit arme și, ceea ce este deosebit de grav, am început să atacăm natura. A apărut un antagonism între om și natură, în încercarea de a o supune, de a o supraexploata. Am fugit toți după petrol, acum alergăm după nodulii metalici de pe fundul mărilor care fac parte dintr-un ecosistem, reprezintă viață, o parte dintr-un sistem de viață. Probabil, copiii noștri, nepoții noștri, vor suferi mult de pe urma a ceea ce am făcut noi secind rezervele pământului, distrugând ecosisteme. Dacă se va continua în acest sens, istoria ne va caracteriza drept „străluciri dar fără scrupule”.

■ Privitor tot la tinăra generație, Clubul de la Roma a inițiat „Forum Humanum” în perspectiva Anului internațional al tineretului care va fi organizat de O.N.U. în 1985. Ce anume aveți în vedere în acest sens?

— Opinia mea este următoarea. Sintem astăzi, patru-cinci miliarde de locuitori pe glob, iar miine vom fi probabil șase miliarde; azi avem o mare putere tehnologică, iar miine vom avea o putere și mai mare; sintem conducătorii, agenții schimbărilor în lume. Un conducător trebuie să știe încotro se îndreaptă. Noi, însă, nu știm. Știm că trebuie să adunăm noduli, să extragem cât mai mult petrol, să construim cât mai multe case, să tăiem cât mai multe păduri. Nu știm, în schimb, ce fel de lume va trebui să dezvoltăm în următorii zece, douăzeci de ani. Tineretul privește altfel lucrurile, el are alte răspunderi pentru viitorii cincizeci de ani decît generația matură de astăzi. De aceea trebuie să știm ce fel de viață dorește tinăra generație, care este ideea ei despre viitor; să le cerem chiar lor să cerceteze și să caute un mod de viață mai realist pentru viitor. Aceste probleme privesc generația tinăra din toată lumea, și, ca atare, trebuie să existe o întregă

Interviu realizat de
Emilian STANCU

(Continuare în pag. 28)

Un deceniu de instabilitate monetară

LA 15 august 1971 se anunța oficial ceea ce era mai demult cunoscut și consumat în fapt — încetarea convertibilității în aur a dolarului S.U.A. Intervenită după o lungă perioadă de presiuni asupra autorităților din S.U.A. pentru a acționa în vederea soluționării dificultăților dolarului, această hotărâre a reprezentat o primă măsură dintr-un întreg ansamblu ce avea să schimbe fundamental evoluția monedei americane. În decurs de mai puțin de doi ani, dolarul — considerat cîndva intangibil — a fost de două ori devalorizat, iar stabilitatea sa — obligatorie pentru îndeplinirea rolului de pivot al sistemului monetar internațional — a încetat, datorită generalizării sistemului cursurilor fluctuante.

Criza valutară din lumea capitalistă, ca și criza dolarului, nu au luat însă sfîrșit ca urmare a măsurilor monetare convenite de țările occidentale la începutul anilor '70. După cum se știe, rezultatul schimbărilor structurale ce au avut loc atunci a fost lichidarea în fapt a sistemului monetar creat prin acordurile de la Bretton Woods și instaurarea unei instabilități permanente, concretizată în mari și continui riscuri valutare în relațiile financiar-valutare internaționale.

Încetarea funcționării sistemului monetar internațional bazat pe etalonul aur-devize nu a însemnat nicidecum și încetarea rolului preponderent al monedei americane în desfășurarea tranzacțiilor comerciale și financiare pe plan mondial. Trebuie amintit că au existat unele puncte de vedere potrivit cărora eșecul sistemului monetar internațional creat la Bretton Woods ar fi trebuit să antreneze, implicit, reducerea importanței sau chiar anularea rolului dolarului, care a dovedit că nu își mai poate îndeplini misiunea încredințată.

Or, cu toate mutațiile intervenite și dificultățile întîmpinate în ultimul deceniu, se constată că dolarul și-a menținut pînă acum poziția de principal mijloc de rezervă, de finanțare și de decontare a schimburilor economice dintre țări. Din datele existente rezultă că dolarul reprezintă circa 4/5 din rezervele oficiale internaționale deținute sub formă de valute, circa 3/4 din volumul total al pieței eurovalutelor și peste 2/3 din totalul împrumuturilor internaționale. De asemenea, se afirmă că peste 1/2 din comerțul mondial se decontează în moneda americană.

Contrar considerațiilor făcute cîndva privind faptul că poziția dolarului ar decurge din ponderea ridicată a economiei S.U.A. în lume, se dovedește că această monedă și-a păstrat importanța deși s-a produs o diminuare sensibilă a ponderii economiei S.U.A. în economia mondială. Astfel, în totalul produsului național brut al grupului celor mai dezvoltate țări capitaliste ponderea S.U.A. a scăzut de la 71% în 1950 la 44% în 1979, iar procentul reprezentat de exporturile americane în totalul exporturilor mondiale s-a redus de la 18% în 1970 la 12% în 1979. Totodată, partea din totalul mondial al rezervelor de aur pe care o deține Sistemul Federal de Rezerve al S.U.A. care era de 68% în 1950, a ajuns la 28% în 1979.

Explicația păstrării — în pofida tuturor vicisitudinilor — a poziției privilegiate a dolarului trebuie găsită în particularitățile situației monetare internaționale din perioada postbelică, precum și în acțiunea unor factori psihologici. După cîteva decenii în care a fost pivotul întregului ansamblu al relațiilor financiar-valutare pe plan mondial, s-a dovedit că moneda americană nu a putut fi practic înlocuită în tranzacțiile internaționale, întrucît celelalte mijloace de rezervă și de plată existente nu sînt încă în măsură să preia satisfăcător acest rol. Aurul a fost demonetizat în cursul anilor '70 și, oricum, reprezintă numai un mijloc de rezervă internațională, nefiind utilizat, din considerente practice, pentru efectuarea de plăți curente. Contrar unor intenții afirmate, drepturile speciale de tragere emise în cadrul Fondului Monetar Internațional au rămas doar un mijloc de rezervă, limitat la reglementările dintre autorități. Nu s-a reușit ca acest nou instrument să devină treptat și un mijloc de plată efectiv, explicația cea mai cunoscută fiind că din cauza caracterului său artificial, nu prezintă atractivitate și nu a ajuns să fie asimilat corespunzător pentru derularea operațiunilor comerciale și financiare.

Deși importanța mărcii vest-germane a crescut mult în ultimii ani, ajungînd să reprezinte aproximativ 11% din rezervele monetare oficiale și 14% din plățile internaționale, utilizarea sa ca valută internațională nu poate să se amplifice peste anumite limite. Autoritățile din R.F. Germania se opun ferm unei asemenea extinderi, avînd ca principal argument că economia acestei țări și sistemul său bancar sînt prea reduse pen-

tru a suporta șocurile fluxurilor și refluxurilor de capital implicate de o valută care joacă un rol important pe plan internațional. Lira sterlină, francul francez, yenul japonez sînt prea vulnerabile pentru a depăși procente moderate, situate în jur de 5%, pe care le reprezintă în plățile internaționale.

Pornind de la aceste realități, în ultimii ani, s-a făcut de multe ori afirmația că dolarul continuă să joace rolul prim pe scena monetară numai pentru că nu a putut fi înlocuit cu altceva mai bun. Ar fi totuși fără temei să se afirme că situația dolarului este în întregime rezultatul unui concurs de împrejurări favorabil. Păstrarea unei poziții dominante a dolarului pe plan monetar-internațional a reprezentat, de fapt, un obiectiv urmărit permanent și cu fermitate de autoritățile americane, avînd în vedere avantajele ce decurg din această situație. Toate măsurile importante din ultimul deceniu — inițiate sau susținute de S.U.A. — ca demonetizarea aurului, limitarea emiterii și utilizării de drepturi speciale de tragere, continuarea fluctuării cursurilor valutare — au avut ca finalitate oprirea declinului dolarului prin defavorizarea concurenților săi potențiali. Este concludentă în această privință renunțarea, în 1980, la realizarea proiectului creării unui cont de substituie în cadrul Fondului Monetar Internațional, menit să ducă la o utilizare sporită a drepturilor speciale de tragere de către băncile centrale în situația în care acumulează disponibilități în dolari considerate excesive. Acțiunea deliberată a autorităților americane a fost favorizată de condițiile obiective existente, ca vulnerabilitatea altor valute și dificultățile tehnice ale utilizării drepturilor speciale de tragere, la care s-a mai adăugat și un factor important — tradiția.

Dolarul beneficiază în mod deosebit de faptul că participanții la toate genurile de afaceri internaționale manifestă preferință pentru un mijloc de plată cît mai larg recunoscut și utilizat, condiție îndeplinită de moneda americană. Este știut că în unele zone geografice ca America Latină sau Extremul Orient nu se acceptă în afaceri altă monedă decît dolarul. De asemenea, sistemul de cotare și contractare a materiilor prime, inclusiv a petrolului, se desfășoară aproape în totalitate în dolari. În sfîrșit, faptul că importante disponibilități în moneda americană plasate sub diferite forme, totalizînd în jur de 1 000 miliarde dolari, se află în miinile străinilor situează statornic moneda americană în centrul interesului cercurilor de afaceri.

Poziția privilegiată pe care se situează dolarul datorită acțiunii conjugate a factorilor arătați corespunde pe deplin intereselor S.U.A., întrucît această țară beneficiază de avantaje ce depășesc considerabil neajunsurile care apar în anumite perioade. În schimb, pentru relațiile financiar-valutare internaționale rolul preponderent al dolarului și dificultățile cu care a fost permanent confruntată moneda americană au devenit o cauză a perpetuării situației de criză monetară. Aceasta este principala critică ce se aduce cu privire la situația fără alternative în fața căreia este pusă economia mondială. Din cauza desființării regulilor ce stăteau la baza sistemului monetar internațional și a limitării rolului celorlalte mijloace monetare, participanții la tranzacțiile economice din întreaga lume sînt nevoiți să suporte consecințele directe și indirecte ale evoluției eratică a monedei unei țări. Instrumentul în care se constituie grosul rezervelor și se derulează majoritatea operațiunilor dintre țări nu este gajat printr-un activ cu caracter universal (cum ar fi aurul), iar emisiunea și circulația sa, în interiorul și exteriorul S.U.A., scapă oricărui control internațional.

O incidență deosebit de puternică pe plan monetar internațional o are instabilitatea continuă a cursului de schimb al dolarului. După trecerea la cursurile valutare fluctuante în 1973 în evoluția dolarului au alternat perioade de creștere cu perioade de scădere, cu toate efectele ce le produc trecerile de la o tendință la alta. Astfel, în cea mai mare parte a anilor 1975 și 1976 cursul dolarului a crescut, datorită în principal situației relativ favorabile a balanței de plăți americane. Odată cu deficitele mari de balanță și cu ezitățile în politica monetară a Administrației S.U.A. din anii 1977—1978, dolarul a cunoscut o lungă perioadă de slăbire, atingînd cele mai scăzute nivele de curs din anii postbelici. Începînd din 1979, moneda americană a prezentat o tendință tot mai accentuată de creștere, ajungînd ca la mijlocul anului 1981 să atingă cele mai ridicate nivele de curs din ultimii 5 ani față de marca vest-germană și francul elvețian și să înregistreze un nivel record pe o perioadă de 23 de ani în raport cu francul francez.

Calculce efectuate la începutul trimestrului II/1981 arătau că dolarul — apreciat după un curs mediu ponderat pe baza schimburilor comerciale cu țările membre O.C.D.E. — era cu circa 5% peste valoarea medie din martie 1973, cind a început să fluctueze și numai cu 3% sub nivelul stabilit în urma acordului Smithsonian din 1971. Întărirea ce a avut loc în continuare a făcut ca în a doua jumătate a anului 1981 valoarea dolarului — ca și în general poziția sa internațională — să se situeze peste nivelul dinaintea măsurilor adoptate în 1971, apropiindu-se de nivelul din perioadele de maximă fermitate.

Indicele cursurilor valutare *)

martie 1973 = 100

Țara	Parități înainte de 1970	Cursuri centrate acord Smithsonian 1971	dec. 1979	iulie 1980	dec. 1980	iulie 1981
S.U.A.	118,5	107,0	98,7	96,0	99,9	112,0
R.F.G.	91,6	95,4	140,2	138,2	133,9	131,5
Anglia	116,2	116,0	73,9	79,3	84,8	79,0
Franța	97,5	96,1	91,2	91,1	88,7	85,1
Japonia	79,3	88,7	103,5	111,7	122,0	118,0
Elveția	88,3	91,6	167,5	165,3	162,5	168,2

*) Acest indice arată aprecierea sau deprecierea unei monede față de 15 principale valute occidentale, calculată pe baza raporturilor efective de curs de pe piață, ponderate cu schimburile comerciale ale țării în cauză

Dobinzile ridicate din S.U.A. și redresarea balanței americane de plăți au contribuit în mare măsură la întărirea dolarului, precum și la încrederea operatorilor în eficacitatea politicii monetare a actualei Administrații a S.U.A. Față de situația din perioada cind slăbiciunea excesivă a dolarului stîrnea critici vehemente, această redresare ar fi fost de așteptat să determine aprecieri pozitive. Și acum sînt, însă, reacții negative, reflectînd efectele pe care le are faptul că dolarul evoluează mereu spre extreme, cînd la cursuri aproape întotdeauna neconcordante cu raporturile reale de valoare cu alte valute, calculate pe baza puterii de cumpărare. Astfel, din 1950 și pînă la începutul anilor '70 dolarul a fost supraevaluat în mod constant față de media monedelor țărilor membre ale O.C.D.E., cu un procent de circa 15%. În perioada 1975—1979 moneda americană a prezentat o subevaluare, în timp ce alte valute, ca marca vestgermană, erau supraevaluate cu peste 20%. La mijlocul anului 1981 se constată că pînă și în luări de poziție oficiale se insistă asupra faptului că dolarul este în mod sensibil supraevaluat.

Raporturile de curs nerealistice, situate cînd la o extremă cînd la alta, au provocat distorsiuni în prețurile internaționale și

modificări dăunătoare în transferurile între valute. Efecte deosebit de negative a avut modul specific în care a evoluat moneda americană, care atît în perioadele de întărire, cît și în cele de slăbire, a prezentat fluctuații ample de curs, la intervale foarte scurte de timp. Această permanentă oscilație a fost cauza multor dificultăți pentru participanții la tranzacțiile internaționale și mai ales pentru țările în curs de dezvoltare, care nu au putut prevedea modificările de curs și au înregistrat adeseori pierderi însemnate în schimbul valutar.

Observatori avizați au atras atenția că această permanentă instabilitate a dolarului creează inevitabil o mentalitate de speculatori în rîndul celor care operează pe piețele internaționale. În condițiile în care raportul de curs dintre dolar și principalele valute internaționale înregistrează fluctuații de mai multe procente în cursul unei săptămîni, ajungînd la modificări în raporturile de valoare cu unele valute de cite 30—40% în interval de citeva luni, apar riscuri ce nu mai pot fi acoperite pe căi uzuale. Ca urmare, cei care au responsabilitatea administrării de fonduri sînt puși în situația de a încerca să compenseze eventualele pierderi prin operațiuni speculative, hazardate, care pot aduce cîștiguri mari, dar care și eșuează foarte ușor.

Din cauza situației instabile și contradictorii a monedei americane se afirmă că dolarul, aflat acum pe o poziție culminantă, este amenințat să cunoască noi dificultăți în perspectivă. Multiplicarea fără limite și fără o bază corespunzătoare a dolarilor în circulație, speculațiile pe care le declanșează și favorizează, supraevaluarea, ca și instabilitatea, constituie tot atîtea elemente de risc, ce ar putea declanșa o nouă reacție în lanț, ducînd la repetarea deprecierei severe a monedei americane.

Conjunctura actuală se consideră a fi, pînă la un grad îngrijorător, similară celeia de acum citeva ani. Excedentele de balanță înregistrate în anii 1975—1976 au determinat atunci o apreciere a dolarului depășind cu mult poziția competitivă fundamentală a S.U.A. Supraevaluarea dolarului care a rezultat a contribuit determinant la stagnarea ulterioară a exporturilor americane, care, coroborată cu sporirea importurilor de petrol și divergența ciclică față de celelalte țări occidentale a creat deficite însemnate de balanță care au antrenat, la rîndul lor, deprecierea bruscă a dolarului. Există aprecieri că S.U.A. pot parcurge acum ultima etapă a unei evoluții ascendente, inclusiv în ce privește situația monedei, și că riscurile unei noi slăbiciuni a dolarului ar fi evidente.

Incertitudinile și dificultățile pe care le creează instabilitatea dolarului vin să scoată în evidență, o dată mai mult, necesitatea unei reforme structurale menită să ducă — așa cum susține țara noastră — la adoptarea unui nou sistem monetar internațional, fundamentat pe elemente obiective și avînd un caracter deschis, flexibil, universal.

Radu NEGREA

*) Volumul total al dolarilor care circulă în lume reprezintă peste jumătatea din produsul național brut al S.U.A.

O lume mai bună pentru generațiile viitoare

(Urmare din pag. 26)

rețea de cercetare care, cu eforturi unite, să studieze viitorul previzibil. Această activitate se va desfășura pe parcursul a trei ani, 1982—1984, pentru a fi în măsură să prezentăm anumite concluzii, recomandări, propuneri, în anul 1985, Anul internațional al tineretului. Desigur că în trei ani nu vom face descoperiri deosebite, dar vom putea să-i învățăm să investească mai mult talent, mai mult efort pentru a prefigura lumea viitorului. La activitățile organizate de „Forum humanum” pentru Anul internațional al tineretului, ne așteptăm la o participare cit mai eficientă a României.

■ Tot în contextul preocupărilor privind explorarea viitorului vă rog, în continuare, să vă referiți pe scurt la ultima dumneavoastră carte „Viitorul în miinile noastre” sau, în versiunea franceză „O sută de pagini asupra viitorului”.

— În această carte am încercat să pre-

zint pericolele cu care sîntem confrunțați, evoluția dinamică a acestor pericole, tendințele către crize și mai grave, către catastrofe. Aceasta este partea tristă, amară, a cărții. Există, însă, și posibilitatea de a schimba această realitate, prin eforturi mai mari.

În acest sens trebuie să începem să prefigurăm și să aplicăm abordări globale. Nu ne mai putem permite să avem atîtea abordări tinzînd în direcții diferite; ar fi nevoie de o politică globală care să canalizeze eforturile într-o singură direcție. O astfel de ocazie o reprezintă apropiata reuniune de la Cancun, din Mexic, în cadrul așa-numitului dialog „Nord-Sud”. Dar, într-o lume atît de complexă numai destinderea Est-Vest nu este suficientă; avem nevoie de cooperare pentru a putea supraviețui și asupra acestui lucru insist în cartea mea. Cu atît mai mult pentru multitudinea de state din Sud, care ar trebui să realizeze comunități, uniuni regionale, federații, orice

cred ele de cuviință, pentru a fi în măsură să poată dialoga cu cele citeva țări dezvoltate din emisfera nordică a planetei.

Alt aspect prezentat în carte se referă la faptul că trebuie să învățăm cum să conducem lumea. Omul modern a realizat multe, dar nu s-a transformat pe el însuși, nu a reușit să depășească mentalitatea de acum 40—50 de ani, nu a reușit să se adapteze cultural la prezent și la viitor.

■ Credeți că pe linia acestor eforturi se situează și recentul Raport către Clubul de la Roma, intitulat „No Limits to Learning” realizat de James Botkin, Mahdi Elmandjra și Mircea Malița?

— Fără îndoială. Cînd a apărut, primul Raport către Clubul de la Roma, „Limitele creșterii”, acesta a fost viu criticat. Am fost întrebați atunci: ce trebuie să facem miine? iar noi am răspuns: să gîndiți. Acum a apărut un studiu care se referă la învățarea continuă, la a ști cum să înveți pentru a-ți amplifica cunoștințele. Cred că acest studiu ne va ajuta să devenim noi înșine mai buni.

Reglementări pe piața ceaiului

CEAIUL reprezintă una din mărfurile a cărei evoluție prezicibilă indică creșterea substanțială a ofertei în următorii cinci ani, ceea ce va determina reducerea cu 15—20% în termeni reali, a prețurilor în 1984—1985 comparativ cu nivelul anilor 1978—1979. Această tendință nu pare să aibă șanse de a se modifica, mai ales în lipsa unor acorduri între producători privind controlul asupra exporturilor de ceai.

Potrivit unor aprecieri recente ale U.N.C.T.A.D., o creștere de numai 1% a ofertei de ceai este în măsură să determine reduceri cu până la 7% ale prețurilor. Producția de ceai crește în prezent cu o rată anuală de 2,5%, în timp ce consumul cu numai 2 la sută. Până în prezent, inițiativa U.N.C.T.A.D. de a se stabili, în cadrul reuniunilor multiple care au loc la Geneva, un nou acord internațional pentru ceai nu a dat rezultatele scontate. Inițial, producătorii căzuseră de acord asupra necesității de a se institui un control ferm asupra cotelor de export, în vederea echilibrării cererii cu oferta, fără însă ca participanții de la Geneva să poată sta-

bili de comun acord și nivelul acestor cote pe principalii exportatori. Un alt subiect de discuție la Geneva îl constituie necesitatea, declarată de participanți, de a se institui standarde de calitate în comercializarea ceaiului, în măsură să permită eliminarea livrărilor de produse de calitate inferioară și care pot determina diminuarea, în consecință, a prețurilor pe piața internațională.

Stabex: dificultăți financiare

INIȚIAT cu șase ani în urmă, ca o contribuție la dialogul Nord-Sud, sistemul CEE de stabilizare a cifșturilor din exporturile realizate de țările „lumii a treia” — Stabex — se află în prezent în fața unor dificultăți fără precedent.

Recent, 27 de țări din ACP (Africa, Caraibe și Pacific), membre ale convenției de la Lomé, au pretins Pieței comune 261 milioane unități de cont cu titlu de compensații pentru pierderile înregistrate de pe urma exporturilor nerentabile efectuate în cursul anului 1980. Această sumă, mult peste orice așteptări, a adus sistemul Stabex într-o situație deosebit de critică în condițiile în care, pentru a funcționa normal, prin Stabex nu se pot aproba compensații decit până la un plafon,

maxim de 110 milioane unități de cont. Majorarea fără precedent a cererilor de finanțare compensatorie a fost determinată în principal de dificultățile cu care este confruntată recolta de arahide, cafea și banane ca urmare a secetei ce a afectat recoltele în țările producătoare sau datorită reducerii prețurilor de livrare pe piețele internaționale.

Propunerile Pieței comune privind aplicarea de tratamente diferențiate de la o țară la alta au stârnit dezbateri prelungite și controversate în cadrul țărilor din A.C.P. Soluția pentru care optează, pentru moment, aceste țări, dat fiind lipsa reală de fonduri constă în adoptarea unui raport de 1:1,3 referitor la transferurile către țări A.C.P. cu situația economică „normală” și cele cel puțin dezvoltate. Pe baza acestui raport, 21 de state cu cea mai grea situație economică vor primi 64,8 mil. u.c. (față de 106 milioane cât se ceruse inițial) iar cele cu o situație economică „normală” vor primi 73 milioane (față de cererea inițială de 154 mil. u.c.).

Acceptând reducerea transferurilor pentru 1980, țările A.C.P. au subliniat, totodată, că nu este vorba decit de o soluție de moment, fapt care nu este însă de natură să constituie o rezolvare de fond a problemelor.

Programe de dezvoltare

Priorități indoneziene: industrializarea și diversificarea surselor de energie

Prin aplicarea celui de-al treilea plan cincinal — Repelita III — Indonezia își propune ca, pe baza veniturilor provenind din petrol, să inițieze o dezvoltare mai intensă a economiei, în special a industriei.

Economii indonezieni își pun mari speranțe în industrializare, domeniu în care au fost înregistrate deja primele succese în cincinalul trecut (1974—79). Au apărut mai multe fabrici mari de ciment, care produc aproximativ 7 milioane de tone, întreprinderi metalurgice, dintre care cea mai importantă este oțelăria Ciligon din Java de vest. În curând vor fi puse bazele industriei aluminiului. Pe fluviul Asahan din Sumatra de nord este în construcție o primă uzină, care va fi aprovizionată cu energie de o hidrocentrală ce va fi construită pe fluviul respectiv. Și în industria chimică au fost consemnate succese. Mulțumită bogatelor zăcămintă de gaze naturale, necesitățile de îngrășăminte pe bază de uree ale țărilor sunt acoperite în totalitate, existând chiar un ușor excedent pentru export.

Indonezia, cel mai mare producător de petrol și gaze naturale din Asia de sud-est, este și cel mai mare exportator de petrol de la est de Golful Persic. Cîrea 74% din veniturile în devize provin din exportul de petrol și 70% din bugetul statului este asigurat din aceste venituri.

Totuși, volumul extracției de țiței cunoaște o scădere care a determinat intensificarea eforturilor de prospecție. Dacă inițial producția de țiței era de 230 de mii de tone pe zi, în 1979 ea scăzuse la 215 mii de tone, ajungînd în 1980 la 200 mii de tone zilnice. Deocamdată pentru necesitățile interne se folosește doar o treime din producția de petrol, dar cererea crește într-un ritm de 15 la sută anual. În 1980 producția de petrol a fost de 77,5 milioane de tone. Prin exploatarea de noi zăcămintă se preconizează să se ajungă la o producție de 80 milioane tone în 1983 și de 90 milioane tone în 1990. Totuși, se consideră că aceste măsuri nu vor fi suficiente pentru a acoperi exportul și necesitățile interne sporite. De aceea, în prezent Indonezia este angajată în căutarea de surse alternative de energie. Guvernul are în vedere o creștere a producției de cărbune pînă la 10 milioane de tone în 1990. Recent au fost create și stațiuni de cercetare în vederea utilizării energiei geotermice și solare.

În agricultură, deși în 1980 a fost obținut o recoltă record de circa 20 de milioane de tone de orez, succes datorat atit extinderii suprafețelor cultivate cit și extinderii irigațiilor, utilizării de soiuri superioare de cereale și prin folosirea de îngrășăminte, Indonezia continuă să se situeze printre cei mai mari importatori de orez din lume.

Schimburile reciproce de mărfuri între România și Indonezia se derulează în baza unor acorduri comerciale și de cooperare economică și tehnică care prevăd acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate. România exportă în Indonezia autovehicule, produse textile și chimice (uree, sodă caustică și calcinată) și altele.

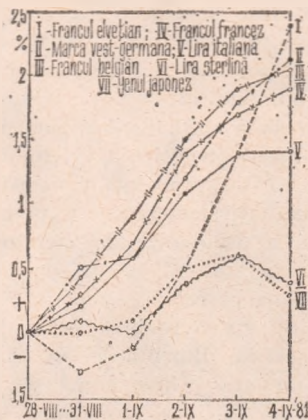
Romeo NĂDĂȘAN

EVOLUȚII MONETARE

TENDINȚA de scădere a cursului dolarului S.U.A., începută la sfîrșitul săptămîinii precedente, a continuat și în perioada 31.08—4.09.81. Scăderea dobinzilor la depozitele în dolari, atît la intern, unde dobinda preferențială „prime rate” a fost redusă de cîteva mări bănci nord-americane de la 20,5 la 20% p.a., cit și pe piața eurodolarilor (la toate perioadele, mai accentuat pe termene scurte) precum și rezultate mai bune înregistrate de economia unor țări vest-europene au creat presiuni „à la baisse” asupra monedei nord-americane, care cota la închiderea din 4.09.81 sub nivelul de referință din 28.08.81, față de restul valutilor occidentale.

Procentul cel mai ridicat de depreciere în relația cu dolarul S.U.A. l-a înregistrat francul elvețian, care, beneficiind de creșterea cu 1% a taxei oficiale a scontului — la 6% p.a. (record istoric) — și a taxei de lombard — de la 6,5 la 7,5%, era tranzacționat la închiderea intervalului amintit la cea. 2.0975 franci/1 dolar, cu 2,4% peste cursul din 28.08.81 (de 2.1475 franci/1 dolar).

Marca vest-germană, influențată favorabil de anunțarea creșterii cu 1% a producției industriale în R.F.G. în luna iulie a.c., precum și de creșterea la 3.66 miliarde mărci a surplusului comercial pe aceeași lună (comparativ cu doar 1,67 miliarde mărci în luna anterioară), a continuat să se mențină pe cel mai puternic loc în cadrul sistemului valutar vest-european, iar față de dolar să termine săptămîna cu 2,1% peste nivelul de referință (2.4175 mărci/1 dolar pe 4.09, față de 2.4075 mărci/1 dolar). Procente apropiate de depreciere față de dolar au înregistrat, de asemenea, francul belgian (39.65 franci/1 dolar, comparativ cu 40,50 franci/1 dolar)

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 31.VIII—4.IX, luîndu-se ca bază cursurile din ziua de 28.VIII a.c.

și francul francez (5,81 franci/1 dolar, față de 5,92 franci/1 dolar).

Lira italiană, în ciuda unor nivele ridicate ale dobinzilor, continuă să ocupe o poziție destul de slabă în cadrul sistemului valutar vest-european, iar față de dolar se situa la închiderea intervalului analizat la cea. 1.212 lire/1 dolar, cu 1,4% peste cursul de referință de 1.232 lire/1 dolar. Rezultatele nefavorabile ale economiei engleze, care se confruntă cu dificultăți destul de mari, au stopat redresarea lirei sterline față de dolar la cote prea înalte (1.0450 dolari/1 liră pe 4.09, față de 1.8375 dolari/1 liră pe 28.08.81), pierzînd chiar în relația cu alte valute vest-europene, în ceea ce privește yenul japonez, acesta a evoluat între 229 și 231 yeni/1 dolar, cursul de închidere a perioadei prezentate — de 230 yeni/1 dolar — fiind cu numai 0,3% peste cel din 28.08.81 (de 230,75 yeni/1 dolar).

Dobinzile la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni au înregistrat o evoluție contradictorie: în timp ce la cele în eurodolari au scăzut la 13,8125% p.a. la închiderea săptămîinii (19% p.a. pe 28.08.81), la cele în euromărci vest-germană au fost relativ constante (în jurul a 12,75% p.a.), iar la cele în eurofranci elvețieni au crescut de la 9,75% p.a. la 10,5% p.a.

Reducerea nivelului dobinzilor la depozitele în dolari a afectat și prețul metalului galben la Londra, care a evoluat pe o linie permanent ascendentă, al doilea fixing din ziua de 4.09.81 de 439,50 dolari/uncie fiind cu 14 dolari/uncie peste cel corespunzător din 28.08.81.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

OBSTACOLE ÎN CALEA COOPERĂRII TEHNOLOGICE NORD-SUD

ACCESUL la tehnologie se impune astăzi ca una din problemele esențiale în contextul preocupărilor pentru identificarea celor mai adecvate căi și soluții de sprijinire a eforturilor de dezvoltare ale țărilor rămase în urmă. Decalajele tehnologice se mențin, însă, și chiar se adâncesc: 98 la sută din producția mondială bazată pe tehnologii de vîrf este concentrată astăzi în numai cîteva țări industrializate; cheltuielile pentru cercetare și dezvoltare pe locuitor în țările în curs de dezvoltare reprezintă numai unu la sută din cele ale țărilor industrializate; chiar și aceste cheltuieli, extrem de reduse, sînt concentrate numai în cîteva țări în curs de dezvoltare ca: India, Argentina, Brazilia, Coreea de Sud, Mexic.

Sînt cunoscute obstacolele reale — și pe care țările dezvoltate nu se grăbesc să le înlăture — în calea accesului la tehnologie: restricții în ce privește domeniile de utilizare și volumul producției și al tehnologiilor utilizate, prohibiții asupra folosirii tehnologiilor de vîrf, restricții în ce privește alegerea furnizorului și multe altele.

În ultimul timp, însă, dezbaterile asupra transferului de tehnologie au căpătat noi dimensiuni în contextul problemelor legate de sprijinul real pe care acesta îl aduce țărilor în curs de dezvoltare. Studii recente pentru America Latină au demonstrat că tehnologiile importate au fost în mare parte neadecvate din motive ce țin de: necesitatea utilizării unui grad înalt de automatizare, precum și utilizarea intensivă a capitalului (într-o regiune unde șomajul reprezintă una din problemele majore); tehnologiile primite solicitau forță de muncă cu calificare înaltă, indisponibilă în țările beneficiare, implicau cheltuieli prea mari și — pe un plan mai larg — nu au contribuit la reducerea dependenței regiunii respective față de țările dezvoltate.

Ca urmare, se vorbește tot mai mult de oferirea unor tehnologii adecvate posibilităților de care dispun țările beneficiare, dar opiniile sînt împărțite în privința criteriilor de definire a noțiunii de adecvat: tehnologii de vîrf —

sau tehnologii mai puțin avansate și mai puțin costisitoare.

În acest sens, participanții la un seminar internațional pe probleme de tehnologie organizat de Institutul internațional pentru mediu inconjurător și dezvoltare apreciau că problema principală este nu de a stabili „ce tehnologie” trebuie transferată ci mai ales „cui îi este destinată tehnologia respectivă”.

Iată, potrivit publicației **Development Issue Paper for the '80**, a Programului O.N.U. pentru Dezvoltare, principalele concluzii ale acestui seminar:

- actualele sisteme economice și tehnice nu vin în întîmpinarea trebuințelor de bază și nu sînt în interesul nici al țărilor dezvoltate nici al celor sărace;

- o mare parte din eforturile tehnologice sînt destinate scopurilor militare;

- din cheltuielile mondiale pentru cercetare și dezvoltare în domeniul tehnologiei industriale, agricole, pentru locuințe și sănătate mai puțin de unu la sută se cheltuiește în scopul rezolvării problemelor imediate ale țărilor cele mai puțin dezvoltate;

- lipsa unor obiective de dezvoltare clar definite (atît în țările industrializate cît și în cele rămase în urmă) a permis ca însăși tehnologia să determine prioritățile și tipurile de dezvoltare;

- în prezent se impune ca politicile de dezvoltare — și deci și strategiile în domeniul tehnologiilor — să vizeze cu prioritate satisfacerea trebuințelor de bază ale umanității.

În viziunea specialiștilor participanți la seminarul menționat, tehnologiile orientate către problemele nemijlocite ale umanității trebuie să vină în întîmpinarea dezideratelor comune ale țărilor dezvoltate și în curs de dezvoltare, printre care:

- soluționarea problemelor globale referitoare la alimentație, energie, sănătate, materii prime, climă și comunicații;

- dezvoltarea capacităților tehnice proprii ale țărilor în curs de dezvoltare, de natură să permită acestora deplina participare la identificarea, ana-

lizarea și rezolvarea problemelor globale;

- creșterea capacității țărilor rămase în urmă de a participa mai efectiv în implementarea acordurilor convenite, permițînd astfel ca aceste acorduri să devină mai echitabile și mai stabile. Plecînd de la aceste deziderate, cooperarea tehnologică între țările din „Nord” și cele din „Sud” ar trebui, pe termen lung, să ducă la realizarea unor obiective ca:

- depășirea sărăciei absolute și a altor fenomene care afectează serios țările rămase în urmă, cum sînt speranța scăzută de viață, mortalitatea infantilă și analfabetismul, astfel ca aceste decalaje să dispară pînă la nivelul anului 2000;

- facilitarea unei diviziuni a muncii mai echitabilă, într-o epocă marcată puternic de progres tehnologic;

- îmbunătățirea metodelor și căilor de tratare a problemelor globale, în special a celor legate de utilizarea materiilor prime;

- realizarea unei creșteri economice sustinute, bazată pe forțele proprii ale fiecărei țări, în contextul unei noi ordini economice internaționale — creștere care să ducă la dublarea, pînă în anul 2000, a venitului pe locuitor și a producției alimentare în lume.

Breviar

- Studii ale O.N.U.D.I. apreciază că, la nivelul anului 2000 atît țările dezvoltate cît și cele aflate în curs de dezvoltare vor fi confruntate cu un decalaj semnificativ între cererea și disponibilitățile de energie. Prognosticele situează la 100—130 mil. barili de petrol cererea zilnică a țărilor din „Jumea a treia”, în ipoteza că aceste țări vor înregistra o rată de creștere a producției industriale de 25% în anul 2000 față de 10% în prezent.

Pentru a contribui la rezolvarea problemelor energetice, în cadrul O.N.U.D.I. a fost creat un comitet special în atribuțiile cărui intră stabilirea și coordonarea unui nou program referitor la resursele clasice și noi de energie destinate dezvoltării industriale. Acest studiu se referă cu precădere la relația dintre energie și industrie, sub aspecte ce țin de: adaptarea dezvoltării industriale la sursele locale de energie; dezvoltarea sectoarelor industriale necesare stimulării sectorului energetic; administrarea optimă a disponibilităților de energie.

- Actualele negocieri pentru încheierea unui nou Acord Internațional al Griului urmăresc să răspundă într-o măsură sporită necesităților și problemelor cu care sînt confruntate țările în curs de dezvoltare. În această perspectivă se speră să se realizeze următoarele obiective:

- finanțarea de către F.M.I., prin facilitățile create cu ajutorul stocului-tampon, a stocurilor de griu cu titlu de rezervă în țările în curs de dezvoltare;

- utilizarea unor noi pirghii de export menite să faciliteze acoperirea parțială a cheltuielilor de transport suportate de țările în curs de dezvoltare;

- implicarea sporită a Băncii Mondiale și a altor agenți de dezvoltare în furnizarea de fonduri pentru infrastructura necesară asigurării fondurilor de rezervă în țările lumii a treia.

Problema griului în aceste țări depășește aspectele legate de comercializare. Pe termen lung, un nou acord al griului va trebui să contribuie la rezolvarea problemelor de infrastructură (facilități portuare, condiții de depozitare etc.), pentru a asigura producătorilor condiții corespunzătoare de desfacere, inclusiv pe piețele externe.

Recrudescența șomajului

ÎN ȚĂRILE membre ale O.C.D.E. rata șomajului în rândurile tineretului (între 15 și 24 ani) a depășit pe cea a adulților și după cum se poate observa din graficul de mai jos analiza pe țări relevă situații încă și mai grave. În Italia și Spania rata șomajului la tineret se apropie de 30%. Printre cauzele care ar determina aceste diferențieri pe grupe de vîrstă (tineri, adulți) revista britanică **The Economist** citează cîțiva factori:

Rețineria manifestată de firme de a angaja forța de muncă tînără, din cauza încetinirii creșterii economice:

- Creșterea demografică, respectiv explozia demografică de la începutul anilor '60, care a contribuit în mare măsură la creșterea numărului șomerilor proveniți din rîndul absolvenților diferitelor forme de învățămînt.

- Lipsa de experiență a tinerii generații, fapt care, de asemenea, ar crea

efectului similar obținut în cincinalul precedent.

În cadrul planului tematic național pe perioada 1981—1985, în domeniul științei și progresului tehnic sînt prevăzute o serie de obiective importante, concretizate în programe complexe, privind utilizarea cît mai eficientă a resurselor naturale (în special prin implantarea de tehnologii fără deșeuri sau cu deșeuri puține), precum și sarcini vizînd economisirea de combustibili lichizi și energie, protecția mediului înconjurător, îmbunătățirea ofertei la export ș.a.

Inventarierea produselor industriale

CINE produce și cine comercializează un anumit produs industrial; ce caracteristici tehnice are produsul respectiv? sînt întrebări la care va da răspuns o nouă bancă de date, în curs de dezvoltare în Franța, care își propune să inventarieze și să pună în memorie cataloagele industriale.

După cum informează revista **Science et Vie**, proiectul pilot, în curs de testare, conține 20 000 de produse din domeniul construcțiilor de mașini, piese de asamblare, relee electromagnetice, dispozitive hidraulice etc. Se încorporează, de asemenea, date din alte domenii, oțeluri și aliaje, instrumente de măsură și control etc. În final mai mult de 500 000 de produse industriale vor figura în memoria acestei bănci de date. Este ușor de înțeles interesul de care se bucură această inițiativă. Pe de o parte, beneficiarii cunoscînd toate produsele fabricate vor putea să facă alegeri raționale; pe de altă parte, întreprinderile mici și mijlocii, care nu dispun de servicii comerciale puternice, vor putea să-și facă, pe această cale, cunoscute produsele.

Pentru utilizatori, avantajul cunoașterii rapide și exhaustive a produselor disponibile este triplu: se apreciază că în prezent 25% din activitatea birourilor de studii este consacrată căutării informațiilor asupra echipamentelor și componentelor susceptibile a fi încorporate în noile produse pe care le proiectează; serviciile de achiziție au posibilitatea să cunoască produsul prezentînd cel mai bun raport calitate/preț; serviciile de producție pot găsi în cel mai scurt timp un produs care să înlocuiască o componentă a cărei producție a fost sistată.

Țările în curs de dezvoltare în fața crizei energetice

DEȘI consumul de energie al țărilor în curs de dezvoltare a crescut mult mai repede decît cel al întregii lumi, ele con-

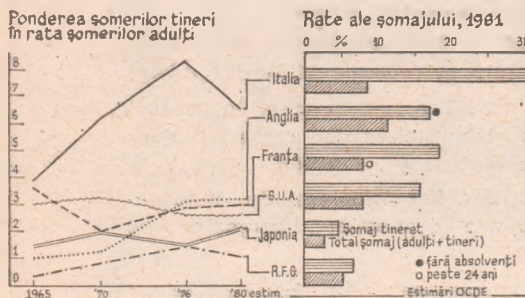
tinuă să dețină o pondere redusă în consumul mondial: 16,7 milioane barili echivalent petrol pe zi, față de 137,8 mil. barili pe zi. Situația cea mai gravă o au 73 de țări în curs de dezvoltare care trebuie să importe sub formă de petrol între 75—100% din consumul lor de energie.

Ca atare, în ceea ce privește consumul de energie, ca și în cazul repartiției veniturilor, există mari decalaje între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare. Cu circa 30% din populația mondială țările dezvoltate consumă în prezent 80% din energia comercială mondială. Consumul de energie comercială pe locuitor era în 1975 de 0,4 t.c.c. în țările în curs de dezvoltare, față de 6,08 t.c.c. în țările capitaliste dezvoltate, deci de 15 ori mai mic. În condițiile în care, odată cu dezvoltarea lor țările în curs de dezvoltare își vor spori consumul și ținînd seama de dificultățile crescînde de care se lovește aprovizionarea cu energie pe piețele internaționale se apreciază că aceste țări vor fi într-o situație din ce în ce mai dezavantajată în concurența lor pentru procurarea resurselor energetice cu țările capitaliste dezvoltate care dispun de resurse financiare considerabil mai mari.

R. D. G.: roboții cîștigă teren

DUPĂ cum relatează publicația **Einheit**, roboții încep să ocupe un loc din ce în ce mai important în economia R.D.G. Dezvoltarea producției de roboți se desfășoară pe trei direcții principale: roboți pentru încărcare, concepuți în funcție de specificul utilizării; roboți tehnologici utilizați pentru conducerea pieselor la dispozitivul de prelucrare, roboți de montaj, capabili să preia selectiv, datorită senzorilor cu care sînt înzestrați, piesele și sculele necesare.

Datorită performanțelor tehnice ale roboților industriali, care permit realizarea unei raționalizări complexe, ei devin din ce în ce mai mult componente ale unităților tehnologice de mare anvergură. Se apreciază că prin introducerea roboților industriali se asigură o economie considerabilă de muncă manuală, asigurîndu-se creșteri importante ale productivității muncii și calității produselor. Astfel, după calculele specialistilor din R.D.G. se apreciază că prin introducerea roboților se obțin efecte de eliberare a forței de muncă de 1,3—3 în funcție de situația concretă. Conform altor calcule, prin introducerea unor sisteme robotizate forța de muncă ocupată în procesele de fabricație, transport și depozitare poate fi eliberată în proporție de 50—70%, productivitatea muncii crește cu 200—400%, iar suprafețele de producție pot fi reduse cu pînă la 50%.

rețineri din partea firmelor. Pe de altă parte, patronatele consideră că salariile pe care ar trebui să le plătească la angajare tinerilor sînt prea mari față de cunoștințele lor practice în domeniul de muncă respectiv.

Ce măsuri de soluționare a acestei situații se propun pentru a face forța de muncă tînără mai „atractivă”: în Olanda, de pildă, vîrsta de la care se pot aplica niveluri minime de salarizare este de 23 de ani, după care, la fiecare an, acest nivel minim este diminuat cu 10% (față de 7,5% cît era pînă în prezent). Și în Anglia se aplică un sistem asemănător, de coroborat cu acordarea de subvenții patronatului din partea statului.

Bulgaria: valențele inovării

ACTIVITATEA de cercetare științifică, îmbinată cu cea de inovare la locul de producție, cunoaște în Bulgaria o dezvoltare continuă, constituind principala cale de introducere a progresului tehnic în toate sectoarele economiei naționale. Numai în cursul celui de-al șaptelea cincinal (1976—1980) au fost breveteate 3 205 invenții, care au contribuit la îmbunătățirea parametrilor tehnici ai producției și la sporirea posibilităților de export ale țării. Conform estimărilor, prin aplicarea invențiilor și inovațiilor s-a realizat, în cursul cincinalului, un efect economic echivalent cu 1,47 miliarde leva, respectiv dublul

Revista ECONOMICA

Edi^tat^a de Consiliul Suprem al Dez-
voltării Economice și Sociale — Insti-
tutul Centra^l de Cercetări Economice

Sumarul nr. 37 din 11 septembrie 1981

— Știința în slujba păcii și dezvoltării 1

ECONOMIE NAȚIONALĂ

— Fondurile fixe din dotare — utilizate la
niveluri superioare (Nicolae Blaga) 3

— Dezvoltarea bazei energetice și de ma-
terii prime. Programele de foraj reali-
zate integral și la timp (Gh. Drăghici) 5

— Tribuna specialistului. Aprovizionarea
activă pe sortiment în sistem „service“
(Dumitru Petcu) 7

— Înfăptuirea revoluției agrare — un com-
plex proces tehnic, organizatoric, eco-
nomic și social

● Asigurarea bazei furajere — condi-
ție esențială a creșterii producției
zootehnice (Alexandru Ignat) 6

● Respectarea perioadei optime de re-
producție, factor al eficienței econo-
mice în zootehnie (Doina Radu, Ma-
tei Furda, Mircea Santău) 10

● Aplicarea consecventă a principiilor
noului mecanism economico-financi-
ar în agricultură (II) 12

— Sporirea productivității muncii — im-
perativ al dezvoltării economiei româ-
nești (Barbu Gh. Petrescu) 14

— Diversificarea producției și distribuției
bunurilor de consum (Gheorghe Teodo-
rașeu, Ioan Georgescu) 16

CONDUCERE—ORGANIZARE

— Promovarea noului — cerință de bază
în activitatea organelor colective de
conducere (Mihai Grozavu) 18

TEORII—IDEI

— Documente de arhivă în sprijinul cu-
noașterii și valorificării resurselor mi-
nerale și energetice (II) (Iosif I. Adam) 20

— Rolul și funcțiile laboratorului de cer-
cetare în învățământul economic supe-
rior (C. Pintilie) 22

— Școli ● curente ● economiști. Principii
ale managementului agricol în literatu-
ra economică românească din secolul
al XIX-lea (I) (Bucur Șchiopu) 24

— O lume mai bună pentru generațiile
viitoare. Convorbiri economice cu
Aurelio Peccei 26

ECONOMIE MONDIALĂ

— Un deceniu de instabilitate monetară
(Radu Negrea) 27

— Tendințe-conjuncturi 29

— Forumul dezvoltării 30

— Mondorama 31

IN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Relații fi-
nanciar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

— The principles of the new economic and financial mechanism :
consistent application (II) 12

— Upprow the labour productivity — an imperative of the Roma-
nian economy development (Barbu Gh. Petrescu) 14

— Archive documents for better appreciating and turning into
account the energy and mineral resources (II) (Iosif I. Adam) 20

— Integration of the education with research and production. The
role and functions of the research laboratories in higher eco-
nomic education (C. Pintilie) 22

— Schools ● trends ● economists. Principles of the agrarian
management in the Romanian economic literature of the 19th
century (Bucur Șchiopu) 24

— A better world for the future generations. Economic talks with
Aurelio Peccei 26

— A decade of monetary instability (Radu Negrea) 27

DANS LE NUMÉRO

— Application consistente des principes du nouveau mécanisme
économique et financier dans l'agriculture (II) 12

— Accroître la productivité du travail — un impératif du développe-
ment de l'économie roumaine (Barbu Gh. Petrescu) 14

— Documents d'archive à l'appui de l'appréciation et de la mise
en valeur des ressources minérales et d'énergie (II) (Iosif I. Adam) 20

— Intégration de la recherche avec l'enseignement et la produc-
tion. Role et fonctions des laboratoires de recherche dans
l'enseignement économique supérieur (C. Pintilie) 22

— Ecoles ● courants ● économistes. Les principes du manage-
ment agricole dans la littérature économique roumaine du
XIX e siècle (Bucur Șchiopu) 24

— Un monde meilleur pour les prochaines générations. Discussions
économiques avec Aurelio Peccei 26

— Un décennie d'instabilité monétaire (Radu Negrea) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

— Последовательное применение принципов нового экономичес-
ко-финансового механизма в сельском хозяйстве (II)..... 12

— Повышение производительности труда — повеление развития
румынской экономики (Барбу Г. Петреску)..... 14

— Архивные документы в помощь познания и использования ми-
неральных и энергетических ресурсов (II) (Иосиф Адам)..... 20

— Интеграция образования с научным исследованием и произ-
водством. Роль и функции научно-исследовательских лабора-
торий в высшем экономическом образовании (К. Пинтилие)..... 22

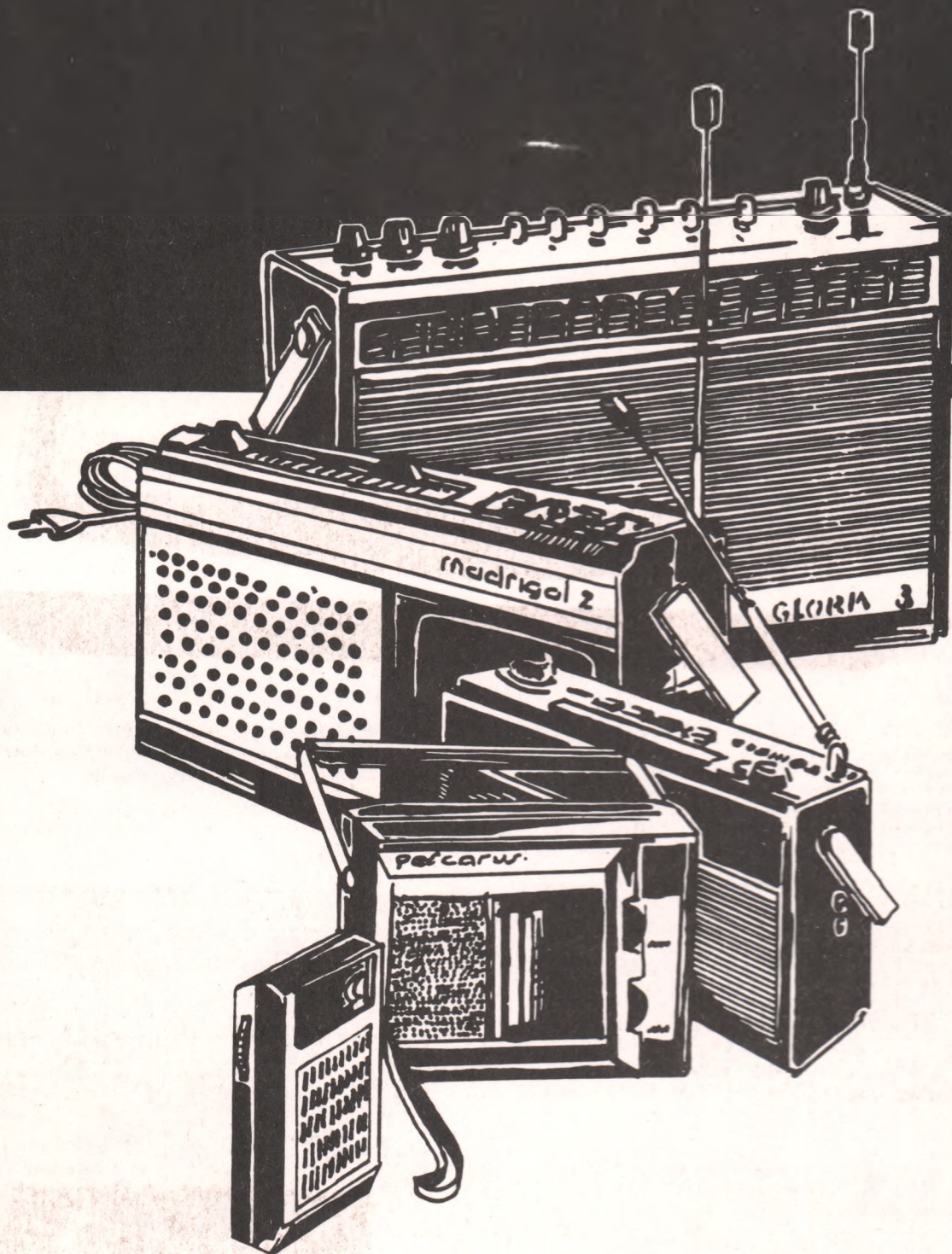
— Школы ● течения ● экономисты. Принципы сельскохозяйствен-
ного менеджмента в румынской экономической литературе
XIX-го столетия (Букур Шкиопу)..... 24

— О лучшем мире для будущих поколений. Экономические беседы
с... Aurelio Peccei..... 26

— Одно десятилетие валютной нестабильности (Раду Негря)..... 27

Abonamentele se incheie la oficiile postale, factorii postali și
difuzorii voluntari de presă din întreprinderi și instituții. Prețul
unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) : pentru întreprin-
deri și instituții — 260 lei anual ; pentru cursanții tuturor for-
melor de învățământ politic și profesional, elevi, studenți — 130 lei
pe an, 65 lei pe 6 luni, 32,50 lei pe 3 luni. Termenul limită de in-
cheiere a abonamentului : 15 ale lunii anterioare perioadei de
abonare.

Redacția și administrația : 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1,
sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1
București. Tiparul : Combinatul Poligrafic „Casa Științei“

RADIORECEPTOARELE PORTABILE

In toate magazinele specializate ale comerțului de stat **RADIORECEPTORUL PORTABIL** un prieten instruit și plăcut, oricând dispus să vă țină companie.

Radioreceptoarele portabile întrunesc toate calitățile pentru a fi utile în casă, dar mai ales în drumeții.

Iată câteva calități tehnice pe care le prezintă radioreceptoarele portabile :

- selectivitate
- sensibilitate
- claritate
- greutate redusă
- alimentare economică la baterii sau la rețeaua electrică

Magazinele specializate ale comerțului de stat vă oferă toate tipurile de radioreceptoare portabile, răspunzând tuturor preferințelor

	Game de undă	Preț
● CORA 5	1	345
● PESCARUȘ	2	450
● ALFA	2	500
● COSMOS 5 (funcționează și la rețea)	3	740
● JUPITER (funcționează și la rețea)	3	845
● MADRIGAL 2 (funcționează și la rețea)	4	1 270
● GLORIA 3 (funcționează și la rețea)	4	1 400

TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE

TELEVIZOARELE CU CIRCUITE INTEGRATE oferă posibilitatea vizionării celor mai diverse emisiuni: filme, concerte, piese de teatru, spectacole de operă, transmisiuni sportive, cursuri de limbi străine, emisiuni în limbile naționalităților conlocuitoare ș.a. Magazinele și raioanele de specialitate ale **COMERȚULUI DE STAT**, vă prezintă **TELEVIZOARELE CU CIRCUITE INTEGRATE**, fabricate de Întreprinderea Electronica București.

Iată câteva avantaje oferite în exploatare de noile tipuri de televizoare:

DURATA de funcționare îndelungată — datorită faptului că sînt complet tranzistorizate și cu circuite integrate.

REDUCEREA CONSUMULUI DE ENERGIE ELECTRICĂ CU CIRCA 33% prin îmbunătățiri constructive și funcționale;

FUNCȚIONAREA NORMALĂ, CHIAR și la variații mari ale tensiunii pe rețea, datorită incorporării unui stabilizator în aparat;

SIMPLIFICAREA OPERAȚIILOR DE DEPANARE, prin folosirea în construcția televizoarelor a modulelor funcționale.

module care se pot schimba cu operativitate.

Garanția pentru buna funcționare a televizoarelor cu circuite integrate este de 12 luni.

Denumirea televizorului	Diagonala ecranului	Preț lei
Olt	41 cm	2 920
Olt	41 cm	3 000
Sageo	47 cm	2 920
Sageo	47 cm	3 065
Sirus	50 cm	3 050
Sirus	50 cm	3 200
Diamant	61 cm	3 600
Diamant	61 cm	3 720

